

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES

FRANCESC EIXIMENIS

PASTORALE

EDICIÓ I TRADUCCIÓ

Tesi Doctoral presentada per la llicenciada:
Montserrat Martínez Checa

Dirigida pel professor Dr:
José Martínez Gázquez

Sabadell, 1994.

Tracta especialment de quina manera un bisbe ha de ser prudent. c. LX.

Sobre la prudència episcopal li escriu Agustí a Etimund, bisbe Eboracensis així: "Dues són les coses que fan complet un home, és a dir, la prudència i la consciència, i ambdues li són especialment necessàries a un bisbe", d'on <es comprèn> Joan, a l'*Apocalipsi* IV, que dona als bisbes forma d'animals que veu plens d'ulls, ja que els ulls d'un bisbe han de veure a tot arreu. I en primer lloc, examinant-se en la seva pròpia consciència i els seus costums en secret, si governa amb prudència el seu cor, la llengua i les mans, si hi ha quelcom i què ha de ser esmenat, i corregir-ho a l'instant. I sobre totes les coses, que s'adoni si és descuidat en el que fa referència a Déu i si l'honora, si tem Déu, l'estima i l'obeeix més que els altres homes, i si els que li han estat encomanats, són negligents en el ja esmentat, almenys en públic. Que pensi, diu Agustí, si és exemplar en tot de paraula i de fet, i si escandalitza algú amb el seu mal exemple, si és o es mostra pompós, vanal, superbiós o tibet, i si es vana de les lloances dels homes i si governa prudentment casa seva i si allà són temorosos de Déu i si està atent a ben morir i a no ser condemnat per Déu a la fi, i que freqüentment recordi allò de l'Apòstol a la primera *Epístola als Corintis* IV: "Ara: l'única cosa que es requereix en els administradors és que siguin fidels". I també que ha d'escoltar el que està escrit a *Lluc* XVI: "Dóna compte de la teva administració, perquè ja no podràs administrar més". Que pensi també que ara és el moment de prendre mesures per tal que llavors no sigui condemnat pel Jutge Sever, és més, que més aviat sigui portat amb els sants bisbes al paradís. Que pensi igualment un bisbe prudent en tots els qui li han estat encomanats, especialment en aquells qui sota el seu bisbat van rebre la cura de les ànimes, si són pares o enemics, anyells o llops. Que pensi també com són els seus servents, si són honests i virtuosos, si viuen religiosament, si algun d'ells té aus o gossos de caça, perquè això li està prohibit a un bisbe, distinció XXXIV: *Quorundam*.. Igualment si a la seva taula o a casa seva apareix refinament o pompa en vasos d'argent o d'or, als tapissos historiatos a les parets o en magnífiques taules, perquè això molt se'ls prohibeix a la distinció XLI: *Episcopus*. També si la seva vestimenta és ostentosa i amb refinament, perquè això també es prohibeix als bisbes, d'on es diu a la distinció XLI que els bisbes han de tenir un parament de poca vàlua, i també la taula i la vestimenta, és a dir, un vestit pobre perquè, com diu una certa glossa, semblants coses en un bisbe edifiquen molt el poble i el predisposen a poder

donar amb més abundància als pobres allò que està obligat a dispensar-los-hi. I segueix amb la prudència del govern: "Convé que el bisbe sigui digne del principat", ja que, com diu Aristòtil al primer de *Política*: "El principat prova l'home", i al segon llibre diu que els qui sobresurten en prudència natural són per naturalesa els senyors i rectors dels altres. En canvi, el govern d'un neci és la confusió d'un principat i la destrucció del poble i la condemna del regent i de qui, conscientment, l'ha situat en l'estat episcopal. I quelcom que és pitjor, perquè d'aquest no es pot esperar cap correcció; per això tots els homes bons odien la seva vida i preguen perquè sigui arrabassat de la terra i es proveeixi al poble de Déu d'un de millor. Així doncs, cal que un bisbe sigui, en primer lloc, prudent.

Que el bisbe sigui púdic. c. LXI.

El cinquè que posa l'Apòstol a la mateixa regla és "púdic"³². D'on Durandus, *De Ordinibus*, qüestió XXI diu: "Un bisbe ha de ser púdic, de tal manera que mostri en els seus costums i paraules un pudor constant. Sobre això, al primer del *Càntic dels Càntics* es diu: "Les galtes de l'esposa", és a dir, els bisbes, "són comparats a una tórtora", au que viu castament, i igualment el bisbe, que és col·locat al capdamunt per exemple dels altres i que ha de servir al model de puresa. En efecte, amb temeritat condemnable i amb imprudència s'atreveix a tocar la carn de l'anyell immaculat qui no dubte en tocar les carns d'una meretriu, i per això ha de veure's exposat als càstigs més greus especialment en el futur aquell qui no refusa de fer tan gran menyspreu. Sobre aquest tema parla el mateix doctor al llibre I en matèria de castedat dels clergues o eclesiàstics, tanmateix per abreujar he pres, resumidament, el següent:

En primer lloc, que la cohabitació d'un clergue amb una dona està completament prohibida, com és palès a la distinció XXXII: *Hospitolum*. I per això una dona, especialment jove, no ha de ser freqüentada per cap clergue. Igualment a la distinció LXXXI es diu que el benaurat Agustí no va consentir que la seva germana visqués amb ell dient que aquelles que estaven amb la seva germana no eren germanes seves. Igualment, que ningú no pot ser cast si no evita al màxim qualsevol ocasió de pecar, i que molt especialment han d'evitar

---

³² Preferim aquí la traducció de "púdic" a la de "virtuós" que es dona al capítol LV quan es tradueix la regla apostòlica.

els clergues joves les visites de dones, fins i tot religioses i santes, atès que mitjançant l'accés o l'ocasió de les visites neixen pensaments vergonyosos i l'enardiment de la carn i moltes altres coses de les quals la fi és la luxúria del cor i després de la paraula i l'obra. Igualment, perquè no pot haver-hi castedat on no regna l'honestedat de les paraules i la guarda dels sentits, en especial dels ulls, de l'oïde i del tacte i, fins i tot, també del gust i també de l'olfacte. Per exemple, no convé que un clergue, especialment un prelat, porti perfum ni essències ni flaires, ni tampoc prendre salaons calentes, ni utilitzar agradables o càlides olors, ni portar rams de flors o de roses. Va dir l'abat Simeó que en tan gran mesura és colpejada l'església de Crist per la caiguda dels eclesiàstics, especialment dels prelats, que quan un bisbe fornica, la terra sencera i el món, especialment l'església de Crist, hauria de ser colpejada i trasbalsada per una caiguda tan greu en tal persona. També això es diu extensament a la distinció LXXXII: *Presbyter*, on per la categoria de la persona del sacerdot pot mesurar-se la gravetat de la culpa d'un bisbe, per allò de la llei divina que es diu al *Deuteronomi XXV*: "Proporcionat a la culpa serà el nombre d'assots". Aquest és, doncs, el cànon i el primer.

Amb quina pena es castiga un prevere o un bisbe impúdics.
c. LXII.

Si un prevere fornicués, que faci penitència durant deu anys d'aquesta manera: tancat, vestit amb un sac i postrat a terra, implorant contínuament la misericòrdia de Déu. Durant tres mesos seguits, de vespre a vespre, que s'alimenti de pa i aigua, amb excepció dels diumenges i les festivitats més importants en les que es reanimi amb una mica de vi i amb peixets i llegums. Passats i acabats així aquests tres mesos, que surti de la presó, però no en públic, per tal que el ramat fidel no suporti un escàndol. A través d'això apareix, com diu l'Hostiensis, allò que es diu sobre el públic. Després d'aquestes coses, restablertes una mica les forces, que durant un any i mig faci penitència a pa i aigua, expte els diumenges i altres festes importants en les quals es refaci amb vi i embotits³³, ous i formatge. Acabat, però, aquest any i mig, que sigui partícip de la sang del Senyor i que sigui admès a la pau i a cantar els salms amb els altres germans al cor, en canvi, que no s'atansi al cor de l'altar, sino que faci l'ofici dels ordres menors. Finalment, fins a l'última

³³ Es refereix a la sang amb què es fan alguns tipus de bull.

setmana de setè any, tres fèries segons la llei, excepte els dies de pàscua, que són cinquanta, que faci dejú a pa i aigua, tanmateix, la segona fèria la podrà redimir amb un salteri o un denari. Així, són fèries segons la llei la segona, la quarta i la sisena fèria. N'hi ha, però, que posen en lloc de la segona fèria el dissabte entre les fèries legítimes. Si completés així el setè any, pot el bisbe tornar-lo a cridar a l'antic estat, sempre que, de tota manera, en els tres anys següents, sense cap misericòrdia, faci dejú a pa i aigua. També al sacerdot, per qualsevol falta que porti a depositar-lo, cal imposar-li una penitència adequada.

El segon cànon en aquest punt és aquest: El sacerdot que concix³⁴ a una filla seva espiritual, a la que ha batejat o a fet confirmar-se o ha escoltat en confessió, ha de viure dotze anys de penitència i, si s'hagués mostrat en públic, ha de ser depositat. En canvi, el bisbe que cometés això, que faci penitència durant quinze anys. La dona, però, que sigui confiada a la religió, repartides entre els pobres les seves possessions, causa XXX, qüestió I: *Si quis sacerdos* etcètera, i *Non debet. La Martiniana* explica que un emperador, per acord dels cardenals va treure del papat al Papa Joan XII, perquè fornicava i caçava i fou molt impúdic i de mala reputació. Així doncs, si per tal pecat va ser tan gran home depositat del papat, molt hauria de témer qualsevol bisbe inferior de caure en tal falta. I moltíssim ha de vigilar per veneració a Déu principalment i per l'escàndol del poble, que s'escandalitza especialment quan un home d'església, i més un bisbe, es deshonra per la repugnància de la carn. Per això quasi tots els altres pecats, encara que més greus en si, es dissimulen amb més tolerància que aquest.

De la castedat del bisbe. c. LXIII.

Joan de Gal·les, a la part III, sobre l'estat episcopal, al capítol *De cauenda luxuria*, diu així: "La castedat ha de ser més pura, més sincera, més evident i més virtuosa en un bisbe que en els altres, puix que la seva vida ha estat donada als altres com a mirall de puresa". Segueix: "Quant més sublim és la dignitat, més sobresortint ha de ser la castedat". Per això no els és lícit als bisbes de viure amb dones segons els cànons, exceptuades unes poques, com s'ha dit més amunt. Sobre això Gregori, al IX llibre de *Registrum*, diu així: "Ens ha arribat que certs bisbes, amb el pretext de l'esbargiment, viuen a la mateixa casa amb dones, però, per tal de no donar, amb motiu d'això, justa

---

³⁴ Sentit bíblic.

ocasió de murmuració als burletes o que l'enemic tingui matèria fàcil d'engany, evita-ho i no permetis les dones de viure de cap manera amb bisbes, excepció feta d'aquelles que permeten els sagrats cànons, és a dir, la mare, la tieta i la germana. De tota manera, fan millor els qui, fins i tot, s'abstenen de la convivència amb aquestes, i cita el que s'ha dit més amunt del benaurat Agustí, que no consentí que visqués amb ell la seva germana, ja que diu que és propi de gran saviesa en tals coses no servir-se ni tan sols del que està permès, de manera que l'home no s'exposi al perill i sembli temptar Déu. Posa l'exemple del bisbe Andreu a qui el diable va temptar per mitjà d'una religiosa, perquè vivia amb ell, sobre el que es parla breument al III dels *Dialogi*, capítol VIII. Aquí hi ha el que explica el mateix Gregori al III dels *Dialogi*, que, després de muntar el Papa Joan un cavall preparat per a ell per una persona, mai a partir d'aquell moment aquell cavall va voler portar una dona per mostrar que a la dona no se li ha de permetre cap accés al lloc on el bisbe viu o descansa. Per això Jeroni, a les *Epístoles* XLIII i XCVI diu que la castedat dels pagans molt ha de animar els homes d'església cristians a la castedat, ja que el sacerdot dels ídols, per amor a la castedat, no podia tenir una esposa si no era verge i no tocada per ningú, ni vídua, ni repudiada, igual que el sacerdot segons la Llei, tal com apareix al *Levític* XXII. I les verges de la deesa Vesta i d'Apol·lo, romanien en una virginitat perpètua, tal com diu allà el mateix Jeroni.

Amb quines dones es permet que convisquin els bisbes o els preveres. c. LXIV.

També el doctor Durandus, on abans, ensenya que els homes d'església evitin completament la convivència amb dones, ja que aquesta convivència és sovint motiu d'adulteri, causa XVIII, qüestió II: *Diffinimus*. Tanmateix allà diu que hi ha excepcions, és a dir, la mare i la germana, les tietes per part de pare i mare, l'àvia, la filla del germà o de la germana, l'esposa del fill i, en general, totes les de consanguinitat per línia transversal, fins el segon grau inclòs, distinció LXXXI: *Cum omnibus*. Les consanguínies, però, per línia ascendent i descendent fins el quart grau, *Extra De consanguinitate et affinitate: Non debet*, a la distinció XXXII: *Interdicit* i a la distinció LXXXI: *Nolumus feminas*. Pel que fa a aquestes, la raó és que la llei natural no permet que es pensi cap pecat abominable amb elles, com es diu a *Extra De cohabitatione clericorum et mulierum: A nobis* i a *Extra de presumptionibus*:

Cum in iuuentute. I que sobreentenguis això: si la seva consanguínia no té amb ella donzelles o criades o altres dones sospitoses, ja que sobre aquestes s'ha d'entendre la paraula d'Agustí: "Les que estan amb la meua germana, no són germanes meves". Afegeix també aquest doctor allà: "Encara, però, que la llei natural no permeti que sorgeixi cap sospita amb la filla, la mare, la germana etcètera". Tanmateix un clergue i, especialment, un bisbe no ha de tenir amb aquestes una familiaritat desmesurada, en particular besant-les en públic o posant el seu cap sobre la seva sina o semblant, per tal de que no se'l consideri, per aquest motiu, vil o menyspreable, i no doni als qui el vegin un motiu per murmurar o escandalitzar-se, i a ell mateix i a la dona no doni ocasió d'incitació al mal, ja que veiem molts que no respecten la mare, la filla ni la germana i, per tant, tampoc a qualsevol unida amb aquestes per parentiu. Vet aquí que si algú d'aquests, avisat, no vol desistir dels esmentats petons i abraçades i restants actes indecents, ha de ser depositat, distinció XXXIV: *Quorumdam*.

D'altra banda, més enllà del segon grau, fes-ne distinció, ja que, o bé són sospitoses per joves, o bé no. En el primer cas, no poden els clergues viure amb elles, però en el segon, poden, encara que més segur i preferible sigui abstenir-se i allunyar-se d'elles completament, perquè la llei natural en molts persones no produeix res de bo, ni els refrena de les males accions.

La mateixa diferència cal fer entre les serventes, i així cal que s'entengui a la distinció LXXXI: *Feminas* i a la distinció XXXII: *Interdixit*, al final. La mateixa diferència cal fer-la amb la pròpia esposa, ja que si un subdiaque, o algú per sobre, té una esposa legítima amb la qual havia contret matrimoni abans del subdiaconat, si fos vella, pot tenir-la a la casa i aquesta portar-la castament, distinció LXXXI: *Uolumus*. Si, pel contrari, és jove, no ha de romandre amb ell, sino en una cambra allunyada de la casa. Glossa: "I la continència promesa tant per l'home com per la dona", distinció LXXVII: *Episcopus* i *Extra de conuersione coniugatorum: Uxoratus*. En aquests capítols es diu que no sigui promogut un casat als ordres sagrats, si no és que hagués estat alliberat del compromís per una esposa que li prometés continència. Tanmateix, l'esposa d'aquell que ha de ser promogut per bisbe, abans ha de prometre continència i prendre el vel sagrat i la vestimenta religiosa, i així és tractat habitualment pels doctors quan parlen sobre el vot. N'hi ha, d'altra banda, alguns que, a partir de l'esmentada distinció, fan excepció dels bisbes i els monjos, que indistintament no poden tampoc conuiuere amb cap

consanguïnia, article XXXIV, distinció: *Quorumdam* i *Extra De conuersione : Sane si coniugati*. I d'aquesta mateixa opinió en són l'Hostiensis i Ganfridus.

Quin és el càstig per a un clergue que no manté la castedat en públic. c. LXV.

Quin sigui el càstig d'un clergue que no serva la continència, diuen aquí els doctors que, si tal clergue és acusat i convicte, ha de ser deposat, distinció LXXXI: *Si quis clericus, Presbyter* i *Si quis episcopus*. Igualment, si és notori que té una concubina, o bé no. Si és notori de dret, per exemple, perquè ha estat condemnat per aquella falta o ha confessat per voluntat pròpia en un tribunal o bé ha estat convicte canònicament, llavors els súbdits l'han d'evitar en els sacraments, perquè llavors està suspès pel propi dret, causa XV, qüestió V: *Presbyter* i *Extra De cohabitatione clericorum et mulierum : Uestra*, passada la mitat. Si és notori de fet, per exemple, perquè té a casa públicament una dona sospitosa, o bé la té en un altre lloc, i també perquè com és públic no per un rumor, sino per l'evidència, aquesta no pot ser amagada amb cap excusa, i no és necessari un testimoni de paraula ni un acusador, *Extra de cohabitatione clericorum et mulierum : Tua*, tal notori fornicador ha de ser amonestat pel bisbe per tal que es corregeixi i, si no volgués corregir-se, ha de ser suspès del benefici eclesiàstic fins a una satisfacció adequada, i si encara perseverés, ha de ser foragitat a perpetuitat, *Extra de cohabitatione clericorum et mulierum : Sicut ad extirpandas*. I segons això s'interpreta sobre aquells que són en notòria fornicació, distinció XXXII: *Nullus, Preter hec*; distinció LXXXI: *Si qui sunt presbyteri, Extra cohabitatione clericorum et mulierum : Vestra*, al final, i *Tua*, i també a *Extra de uerborum significatio : Cum olim*.

En canvi, si algú constitueix en el sagrat ordre portés al matrimoni una dona, ha de ser privat de l'ordre i del benefici eclesiàstic. Però la dona, si era lliure, ha de ser confiada al servei de l'església, distinció XXXII: *Eos qui*. Si era serventa, ha de ser venuda, distinció LXXXI: *Quidam clerici*. Finalment, també els fills nescuts seran confiats al servei de l'església, causa XV, qüestió última: *Cum muliere*.

Per quins senyals es sospita un clergue incontinent. c. LXVI.

Els senyals pels que es sospita un clergue incontinent, diuen els doctors que són els següents: El primer és si amb freqüència parla de dones o de la

seva bellesa, i això segons Jeroni. El segon és si les dones van sovint a casa seva. El tercer és si ell mateix és jove i té una joveneta o quasi a casa. El quart és si se'l troba parlant sol a soles amb ella. El cinquè és si les mira amb gust i sense mesura, distinció XXXII: *Hospitiolum* i distinció LXXXI: *Clericus solus*. Per això Agustí a la seva *Regla* diu: "Els ulls d'un clergue mai no s'han d'aturar a una dona". El sisè, quan parla sovint amb alcavots o celestines o amb aparença de pietat entra a la casa de tals persones. El setè és si el clergue te gestos del cos poc honestos i quasi de meretrius, i canta de bon grat tonades vergonyoses i lleugeres. En vuitè lloc, quan sovint visita flautistes i fa burla amb elles i s'entreté i de bon grat els serveix en els seus assumptes i seu sovint al seu costat i rep d'elles cosetes i els envia lletres i en rep d'elles, especialment quan en les lletres es contenen paraules sospitoses, vils i inconvenients per l'estat d'ambdós i pretenen amor carnal tàcitament o expressa.

De manera semblant prohibeix Jeroni que el clergue enviï records, o paraules o compliments, o que s'atansi de qualsevol manera, si no és per causa de necessitat, perquè totes aquestes situacions són incentius de la passió; en especial, un mal pensament, el pensament impúdic o la mirada impúdica vers una dona a l'instant taquen la consciència. Per això aconsella Gregori que quan tal pensament neix al cor, que s'extingeixi immediatament, ja que amb la dilació pren forces i llavors el diable amb tal pensament lluita amb més força contra l'home i l'home té sota d'ell un enemic de roure a casa.

Amb el ja esmentat apareix com a certa la paraula de l'Apòstol que està posada a la primera regla, que és "púdic".

Que un bisbe ha d'estar ornat de virtuts. c. LXVII.

El sisè que posa a l'esmentada regla el gloriós apòstol Pau és "ornat³⁵". I diuen aquí els sants que l'ornat sacerdotal i, especialment, l'episcopal, és doble.

El primer és interior, sense el qual res no val, i és la devoció que mira en primer lloc a Déu, d'on resulta en ell l'ornat més gran el fervor de la fè, l'esperança i la caritat, afegint-ne les virtuts cardinals, és a dir, la saviesa, en especial, la celestial; després la templança, que és el rebuig de tots els plaers carnals; en tercer lloc, la fortalesa contra tota temptació, que basti per a escometre tot l'ardu i difícil per amor a Déu, i sempre desitgi el martiri per

³⁵ Canviem aquí la traducció "educat" del mot *ornatus* que apareix a la primera regla perquè s'adiu més al desenvolupament d'aquesta ensenyança apostòlica.

Crist; en quart lloc, la justícia, amb la qual s'interessi per la manera d'obeir el seu Déu amb diligència i servir-lo, i tingui cura de la seva ànima amb l'interès també de observar-se i corregir-se, i doni amistat vertadera i afectuosa al proïsme, fins i tot als enemics, i bondat quanta hi hagi en ell mateix. Sense aquest ornat admirable, el clergue té desvirtuat el lloc on seu al cor i, així, per a <desgràcia> seva, li fa un gran afront a aquest lloc, tal com es diu a la XL distinció: *Multi*.

A l'ornat ja esmentat, cal afegir segons Anselm, tal com ja s'ha dit, la ciència de Déu, per tal que el bisbe sàpiga, de manera primordial, quina cosa és Déu i fins a quin punt és diferent aquell que el convertí en el vicari seu.

En segon lloc, la ciència de l'ofici eclesiàstic, de manera que no hi hagi cap defecte al culte diví mentre governi el bisbat i ell mateix corregeixi els salts i les distraccions del cor i pari esment de manera especial a dur bé a terme el culte diví, ja que a causa del servei diví es dona als clergues el benefici eclesiàstic³⁶.

En tercer lloc, que hi brilli especialment la humilitat de cor i la paciència quan convingui.

En quart lloc, un bon exemple pels altres, perquè tothom que es retiri de la seva presència torni edificat i glorifiqui el Pare celestial en aquell pontífex que li ha donat al seu poble, que és direcció i recte camí en totes les coses per a servir a Déu fidelment. Realment, és l'ornat tota la virtut d'un bisbe, qui és vicari espiritual i fill de les virtuts del Senyor.

En canvi, l'ornat exterior consisteix, com es tracta a la distinció XLI, <cànon> últim, en relació amb l'hàbit, a que els clergues no portin robes amb talls, és a dir, amb serrell, com comedians, ni de coloraines ni vermelles, ni verdes, ni massa llargues ni massa curtes, ni de seda, ni de llana massa delicada, ni tampoc massa dolenta, atès que, segons diu Jeroni: "Ni vestits ratats a posta, ni exquisidament delicats són dignes de lloança", distinció LXI, capítol I. De manera semblant, un home d'església, especialment un bisbe, ha de tallar-se el cabell i la barba, *Extra de vita et honestate clericorum: Si quis clericus*, i causa XII, qüestió I: *Duo*, tal com es toca també a la causa VI, qüestió I: *Ex merito*. Un home d'església s'ha de mostrar, en gran manera, ornat de sobrietat i subjectar tots els membres amb el fre de la raó, en especial els ulls i la llengua, en els que es vegi la seva modèstia, discreció, consciència i

³⁶ Se'ls pagava segons el correcte acompliment de les seves obligacions. Si no ho fèien bé, com ara si arribaven al cor amb retard o si ni tan sols hi anaven, se'ls descontava de la paga.

decòrum d'honestedat espiritual, i no ha de córrer, ni moure's poc a poc. I això, sobre el sisè, és a dir, sobre l'ornat.

Que un bisbe rebi els hostes honests amb generositat.
c. LXVIII.

El setè que afegeix l'Apòstol a la regla episcopal és "hospitalari", és a dir, que es vegi abocat a l'hospitalitat ja que, com es diu a la causa XVI, qüestió I: La casa dels clergues ha de ser comú per a tots, cosa que s'ha d'entendre de tal manera que la casa de l'església estigui oberta, en primer lloc, segons la possibilitat de la casa; en segon lloc, segons la necessitat de l'hoste; en tercer lloc, segons l'honestedat del que ho demani, encara que, en cas de necessitat, s'ha de mantenir la regla de Crist que diu: "Dóna a tot el que et demani per a que, en cas d'extrema necessitat, no s'atengui a la qualitat de la persona sino a la necessitat de la naturalesa".

Hilari: "L'hospitalitat és santa i també meritòria". Per això, Abraham i Lot, que eren hospitalaris, van ser mereixedors de rebre els àngels, *Gènesi* XIX. També a això porta l'Apòstol a la primera *Epístola a Timoteu* IV, tot dient: "Exercita't en la pietat, puix l'exercici corporal és útil per a ben poca cosa, mentre que la pietat és útil per a tot, ja que té una promesa de vida, de la present i de la futura". *Epístola als Hebreus* XIII: "No oblideu l'hospitalitat", i que aquesta hospitalitat sigui joiosa i es rebin els hostes de bon grat. Sobre això, a la primera *Epístola als Corintis* VII: "Ja que Déu estima el qui dóna amb alegria". I això ha volgut dir Pere a la primera *Epístola de Pere* IV: "Practiqueu mútuament l'hospitalitat sense murmuració", és a dir, sense molestar ni jutjar els hostes. També això va voler dir Gregori, al llibre II, *Homilia* III, dient que no només s'han de convidar els hostes, sino que també atrau-re'ls, com li van fer dos deixebles a Crist a Emaús. També cal mostrar-los un cor alegre de paraula i de fet, encara que els hostes estiguin allà a desgrat dels altres. En canvi, quant li plau a Déu una hospitalitat per Déu acceptada, veu a les *Vitae Patrum*, part XIV: *Per totum*, on es mostra de quina manera bisbes i abats han de ser hospitalaris i sempre sota l'esguard de la pietat i de Déu, ja que, puix que prelats i sacerdots tenen hospitalitat, és cert que la tenen d'entre els béns dels pobres de Crist, i en tal cas convé que la seva hospitalitat sigui constat, i es faci per necessitat dels hostes o per una altra finalitat caritativa i útil per a les ànimes dels viatgers i també dels que els inviten. Quan, però, es reben pillards i lladres, això s'ha de fer per tal de

redimir els seus afronts per a que no facin mal o es vegin atrets cap a Déu més que per qualsevol altre fi. Per això Crist es va deixar rebre per pecadors, com ara Mateu i Zaqueu i Simó, el fariseu, per atraure'ls cap al camí de la salvació, com va aconseguir de fet, i molts també van rebre hostes sovint per tal de atraure'ls cap a Déu i convertir-los dels seus pecats, cosa que fou, per part seva, de molt mèrit davant Déu, tal com diu a la última *Epístola de Jacob*, capítol últim, al final: "Efectivament la principal institució de l'hospitalitat és per Déu i per amor al proïsme". Això ho ha confirmat *Job* al XXXI capítol dient: "Si he menjat tot sol el meu mos de pa, i l'orfe no l'ha ni tastat, i després el peregrí no s'ha quedat a fora, sino que la meua porta ha estat oberta al caminant".

A partir d'aquestes paraules es posa de manifest que tota la seva hospitalitat tendia a la pietat amb el proïsme i a la consolació lícita i honesta i no al guany ni a la disbauxa i al profit, com és l'hospitalitat d'aquells que reben hostes per diners, sense posar la seva mirada en Déu.

De quina manera s'ha de comportar un bisbe a taula. c. LXIX.

L'hospitalitat del bisbe, en canvi, la recomana i la regula adequadament Gervasi de Sabina, que escriu sobre això a Lodegari, bisbe Salernitanus, dient així: "Orna la teua taula amb la lectura i amb la companyia dels pobres i el silenci continu. Compte amb tot el que és superflu. Pensa que ets l'administrador de les teves collites i no l'amo i que menges els pecats del poble i vius del patrimoni del creu. Conseqüentment, no alimentis el teu ventre amb aquestes prunes, oblidat dels pobres qui saben fartar-se de les engrunes que cauen de la teva taula³⁷. A la teva taula, que no hi hagi habitualment menges delicades, ni vins cars, ni tapissos que adornin les parets, ni vasos d'argent ni preuats, perquè aquestes coses, si bé hi pares esment d'on venen i de quina manera se t'han encomanat, confonen molt el teu rostre perquè en això no et mostres pobre, ni administrador dels pobres, sino més aviat l'amo que les posseix com a pròpies. De cap manera no tinguis gossos de caça, ni aus de presa ni allò que t'està prohibit pels Sants Pares i per l'església, en tant que no són adients per a tot ver prelat. Pensa sempre que les coses que administres no són teves sino dels pobres, i obtingudes pels mèrits de Jesucrist i dels sants

³⁷ Fa al·lusió a Mt 15:27.

màrtirs i d'altres benaurats que van ser mereixedors de que aquestes se li donessin a l'església de Crist. En conseqüència, no siguis infidel a Déu en aquestes minúcies, per tal que Ell mateix no ordeni al judici que se't porti a les tortures eternes. Sempre al començament has de beneir solemnement la teva taula i al final, amb tot de respecte, has de donar les gràcies a Aquell que t'ha alimentat amb abundància i te n'ha proveït. Vigila, no permetis ni manis que se't posin al davant coses supèrflues ni excessives, ni permetis que hi hagi al teu costat persones dissolutes o comedians o bromistes o els que contenen rumors o murmuradors sino que, seguint l'exemple del benaurat Agustí, els avorreixis com la mort. Després de la taula, has que dedicar-te a una conversa útil, si tens amb qui puguis sostenir-la; si no, aplica't a l'oració pels morts o pels encomanats a tu o pels teus benefactors.

De quin tipus ha de ser el convit episcopal. c. LXX.

Per altra banda, quin ha de ser el convit episcopal ho mostra igualment Gervasi de Sabina a la mateixa carta, on diu així: "Un bisbe que vol convidar pietosament a qualsevol, que escolti el bisbe Paulí, de qui llegim que sempre es va mostrar als convidats discretament alegre, sempre va servir el necessari, sense refinament ni excés, dient que del patrimoni de Crist les coses sobrants no s'han de servir a un altre, ja que no ajuden als pobres de qui són pròpies. Paraules que sempre expressava breument i promulgava com a edificants, atenent a que no hi hagués cap defecte en el servei per part dels que el duïen a terme, i a que cap d'aquests no xerrés mentre servia. Va posar en els escrits per sobre de la taula, a la paret, aquell escrit d'Agustí, és a dir, que allà ningú no gosés murmurar contra el proïsme, en els versos següents: "Aquell que es complau a rossegar la vida dels absents amb paraules, que sàpiga que aquesta taula li està prohibida".

En segon lloc, hi havia allà una llei segons la qual ningú gosés jurar, i si algú s'ho saltava, se'l privava d'una porció de vi, puix que tots els seus servents eren moderats en el beure, en moments concrets, per sobrietat; això, tanmateix, no era extensiu als seus convidats.

En tercer lloc, cap fabulista ni burleta gosava apareixer mai allà.

En quart lloc, cap curiositat carnal podia ser portada a aquell lloc, pel que es diu que, en haver invitat una vegada uns certs grans senyors i, després de taula algú voler ruixar-los amb aigua de roses, de sobte el gloriós Paulí s'hi va oposar amb vehemència dient: "Miserable sens fi" i "surt a fora, perquè tals

delits de la carn no s'han d'exibir a la casa dels vicaris dels apòstols, com ho són els bisbes, els qui amb Crist, Cap nostre, van evitar aquestes coses que prenem tan alegrament, enmig de les penes més grans i el dolor. Així doncs, aquestes són menges celestials i taules apostòliques, és més, angèliques. De cap manera, així, han de ser enllefiscades amb delits carnals". Llegim també que en la seva taula es posaven vasos de fusta i de fang, nets tanmateix. I deia que era una gran infàmia en un bisbe de fer servir tapissos que ornien les parets a taula o en altres llocs, o fer servir panys preciosos per vestir o guarnir el llit o fer servir altres coses sumptuoses, perquè amb això mostrava de manera evident no donar als pobres allò que tenia de sobres en quant a menjar i vestit. D'on Bernat també, *Super Cantica, Homilia LXXV*, greument acusa els eclesiàstics, si tenen abundància de coses, esplendor en els vestits, piles de vasos d'argent o d'or, perquè tot això són béns dels pobres que es gasten amb sacrílega crueltat en les vanitats ja esmentades. Un senyal, diu, donen aquests al món, perquè no esperen que Crist els demani en la mort rigurosa raó de tals coses. D'això també diu Bernat el mateix extensament, al llibre al Papa Eugeni, afegint que qualsevol cosa que es pren del patrimoni de l'església pels seus ministres, més enllà de menjar i vestit, això és un robatori sacríleg i més greu que un greu furt. Igualment Víctor, al sermó *De pastore*, diu així: "Sense mesura em quedo parat quan algú, sà de ment, vol prendre una prelatura a l'església, on hi ha tanta feina i ansietat, i tant perill de condemnaió eterna i, a més, si un no és capaç de respondre per si mateix, quant menys ho serà si haurà de respondre pels altres, principalment davant d'Aquell que tot ho sap, tot ho aclareix, sobre tot demana i davant la pròpia entrada per cada fet infligeix als propis governants les penes més greus.

Quins convits es prohibeixen i es permeten a bisbes i clergues.
c. LXXI.

Tal com llegim, però, a la distinció XLIV: *Conuiuia*, s'aproven aquells que es fan per caritat, quan no es difama la vida de ningú, ningú no és criticat amb escarni ni hi ha vanes murmuracions, sino les paraules edificants de l'Escriptura, quan no se serveix al cos més del que és necessari. I aquests se celebren rarament, com diu Beda, ja que difícilment es poden fer convits sense pecat si pensem a la lascívia humana. Per altra banda, els convits de noces estan prohibits als clergues, com és palès a la distinció XXXIV: *Presbyteri*, atès que allà es canten cançons d'amor i vergonyoses i es fan cors i moltes coses que

inciten a la luxúria, com és la presència de dones i les menges i els vins delicats, en els quals la puresa del cor i la castedat de la ment naufraguen. I no és impediment el fet que Crist hi fos a les noces, perquè allà hi havia manca de vi i, en conseqüència, no hi havia massa abundància de coses. Allà també el castíssim Joan s'allunya del matrimoni per conservar-se verge, segons Jeroni. I quan els clergues, per a la salvació de les ànimes i per a predicar o informar-se intervinguessin i sense pecat, no els estaria prohibit de ser-hi a les noces, encara més si allà fossin rebuts per causa de Déu, com si fossin peregrins i pobres; aleshores seria digne rebre'ls i que tinguessin el tracte d'un bon hoste i ells mateixos podrien ser-hi allà de manera lícita.

Que un bisbe ha de ser apte per ensenyar, és a dir, predicador i informador dels altres. c. LXXII.

El vuitè que fa relació al bisbe en la primera regla posada per l'Apòstol és "apte per ensenyar", ço que, exposant-ho Fulbert en l'*Homilia pastorum* diu: "Qualsevol prelat a l'església de Crist és tingut per doctor i predicador entre el poble i informador patern sobre tots els altres", a qui dirigeix el Senyor allò d'*Isaïes* LVIII: "Crida ben fort, sense empatx, eleva la teva veu com el toc de corn, denuncia al meu poble la seva infidelitat i els seus pecats a la casa de Jacob". D'on, si no informa o no es preocupa de que el poble sigui informat per altres, s'exposa a un gran perill, com diu el Senyor a *Ezequiel* XXXIV: "Fill de l'home, t'he fet sentinella per a la casa d'Israel". Glossa d'Aimó: "Tot prelat ha estat donat al seu poble com a sentinella, doctor, mestre i predicador i primer pare per tal que l'ensenyi en les coses espirituals i l'informi d'aquelles que tenen relació amb la salvació, ja que sobre això serà preguntat per Déu i per aquest motiu ha esta col·locat al capdamunt i per això se li donen retribucions, honors, rendes i una alta posició". Per tal motiu, assenyalant això, va dir el Senyor a Pere: "Pastura les meves ovelles", és a dir, amb past espiritual principalment, ja que ell mateix és pastor espiritual.

A causa d'això li convé molt al prelat que la seva doctrina sigui autèntica i reverenciada fins tal punt que ell mateix visqui sense taca i sigui llum i exemple dels altres. A aquests els dirigeix Crist les paraules de *Mateu* V: "Vosaltres sou la llum del món, vosaltres sou la sal de la terra, però si la sal es torna insípida, amb què li tornarem la salaborr?". Perquè si els prelats fallen en la vida i l'exemple, tot el ramat va cap a la perdició, tant com hi és en els prelats. D'on diu el Senyor: " Si un cec mena un cec, tots dos cauen al clot",

Lluc VI. També Gregori a una *Homilia* diu que aquell de qui deceb la seva vida, manca que se li condemni la seva prèdica. Per això dóna Déu aquests prelats dignes de menyspreu a tot el poble, tal com amenaça el Senyor mitjançant Ezequiel. A més, com diu Gregori a la *Pastorale*, i és a la II, qüestió III: "Principalment han de saber els prelats que si mai duen a terme perversitats són dignes de tantes morts com exemples de traïció transmeten als súbdits". I *Mateu XVIII*: "Però si algú ha d'escandalitzar un d'aquests petits que creuen en mi, més li valdria que li pengessin al coll una mola d'ase i l'enfoncessin al mig del mar". En parlar d'això, Jeroni diu que la mola d'ase significa aquí el pes de la condemna eterna, que marca la seva perpetuitat en la rodonesa de la mola de l'ase, que no té fi. "La prèdica d'un prelat, per altra banda", diu Crisòstom, "ha de considerar, si vol fer fruit, aquestes coses: Temps adequat, lloc, qualitat de l'auditori i qualitat del que s'ha de dir". Per això diu que convé que el prelat, per ensenyar i per proveure tot això no faci mandra ni es fastigueixi ell mateix, i que es mogui per amor a Déu. També això ho va assenyalar Crist quan va dir a Pere: "Pastura les meves ovelles, Pere, si m'estimes", X i XXI i últim³⁸. "Convé", diu aquí Crisòstom, "que, com el prelat sigui predicador i ensenyant, que sigui instruït en Escripura Sagrada. Per això, quan és consagrat, se li pregunta: ¿Et saps els dos Testaments?, i ell respon que sí. Però si llavors ho desconeix, se'l tolera, pel moment, per l'església i responent així no peca mortalment si, tanmateix, llavors s'ha proposat en la mesura de les seves forces, de saber-ho, i ha de treballar fidelment sense dilació". Gregori a la *Pastorale*: "Si un prelat és ignorant de la ciència, ¿quins crims pot donar un pregoner mut? És per això que informat el papa Damàs que els prelats del regne de Sicília, abandonada la Sagrada Escripura, sempre i de costum s'interessaven per històries de prínceps i negocis que no els hi pertocaven a les seves esglésies i que també s'interessaven per les ciències paganes, els va escriure a tots que, sota pena de deposició i de privació de les seves dignitats, s'interessessin immediatament per conèixer bé, per damunt dels altres clergues, l'ofici eclesiàstic, i que, després d'això, dirigissin el seu estudi al cànon sagrat de la Bíblia o bé al coneixement dels dos Testaments, distingits per una tiara partida en dos sobre el cap, que portaven molt indignament, mentre estiguessin ocupats en estudis tan vanals. Sobre el papa Celestí III llegim a la *Història Llatina* que ell mateix predicava freqüentment en persona i advertia als rectors de les esglésies de predicar al

---

³⁸ Jo 21: 17

poble i va ordenar que els seus coadjutors fossin rebuts i tractats per ells amb molt d'afecte i atenció, perquè la informació del poble li pertoca especialment als prelats i als rectors de les esglésies, distinció LXXX: *Episcopus*. I que per això se'ls concediexen drets i béns eclesiàstics, que són rebuts per ells per a condemnaió de les seves ànimes si no volen predicar al poble per ells o per altres especialment cridats per això.

Amb aquest motiu Crist ha ensenyat que, en especial, cal que es pregui al Senyor per a que enviï al seu poble bons predicadors dient: "Hi ha molt a segar i els segadors, en canvi, són pocs; pregueu a l'amo dels sembrats que enviï bons segadors als seus sembrats", *Lluc X*. I als apòstols els deia: "Jo us he escollit d'entre el món per a que aneu i doneu el fruit i el vostre fruit perduri"³⁹, és a dir, es reafirmi en el cor dels que us escolten amb els mèrits i els exemples dels predicadors escollits.

En quina mesura es troben obligats els prelats a informar el poble. c. LXXIII.

En quina mesura es troben obligats els prelats a predicar i a informar el poble, ho mostra Gregori al llibre XXI de *Moralia*, exposant allò de *Job XXXI*: "Si la meua terra ha protestat mai contra mi i els seus soles es planyien amb ella, si els seus fruits he menjat sense pagament". En aquest lloc, Gregori diu així: "La protesta de la terra és plànyer el súbdits contra la injustícia del que governa i ha menjat els fruits sense pagament, gratificacions eclesiàstiques que ha rebut per ús de la seva persona, però el ministeri de l'exhortació no l'ha consagrat al poble". Segueix: "¿Què direm d'això nosaltres, pastors, que prevenint l'arribada del Sever Jutge i rebut l'ofici de pregoners, muts, però, mengem i exigim els aliments eclesiàstics perquè se li deu al nostre cos, però no hem consagrat el que debem al cor dels súbdits?". Això diu.

A *Ezequiel III* es diu: "Sentiràs una paraula de la meua boca i els l'anunciaràs". En aquest lloc Gregori a un seu llibre, és a dir, a l'*Homilia IX*: "Qui està situat al capdamunt no està sense culpa quan un súbdit mor sense escoltar paraules de vida per culpa seva; aquest l'ha occit ell mateix que, callant, l'ha dut a la mort. Quan un súbdit mor per culpa seva, en aquell moment, qui presideix, perquè ha callat, és considerat reu de mort. Així doncs, nosaltres, governants indignes, matem tantes vegades com callats, sense

³⁹ Jo 15:16 i 19 barrejats.

inmutar-nos, veiem anar cap a la mort". També igualment Gregori exposant allò de *Lluc* IV: "L'obrer prou mereix el seu jornal", llibre primer, *Homilia* VIII: "Pensem", diu, "de quina pena és mereixedor en percebre el jornal d'un treball sense fer el treball", com diu en resum Jeroni a l'*Epístola* III: "La doctrina s'espera dels sacerdots, i també els preceptes de l'antiga i nova Llei". Per això diu: "El sacerdot, és a dir, el qui ensenya les coses sagrades, si no les ensenya, encara que sigui ignorant i neci, tanmateix quant ajuda amb el seu exemple, encara que amb el seu silenci perjudiqui, puix amb el bordar dels gossos i el bàcul pastoral ha de ser allunyada la ràbia dels llops", tal com diu també Jeroni on més amunt. Per això diu l'Apòstol a l'*Epístola a Titus* I: "Que conservi la doctrina autèntica, tal com ha estat ensenyada, perquè sigui capaç d'exhortar també amb la sana doctrina i de refutar els contradictors". Als prelats se'ls parla a *Osees* III: "Ja que tu has repudiat el coneixement de Déu, et repudiaré jo, per a que no facis de sacerdot meu". Beda: "Així com percebre retribucions per part dels qui no són soldats, rebre els guanys dels pastors per aquells que no guarden els ramats, i rebre el salari per part dels qui no treballen les vinyes és injust, impietós i contra Déu, igualment és una gran injustícia rebre del poble les pregàries dels pecadors i no tenir-ne cura i no donar-li a canvi els serveis, especialment espirituals, a què estem obligats. I això ho mostra l'Apòstol a la primera *Epístola als Corintis* IX: "¿Qui fa el servei de la milícia a costa de la pròpia soldada? ¿Qui planta una vinya i no menja del seu fruit? I ¿qui pastura un ramat i no pren la seva llana i no tasta la seva llet?" D'aquesta manera el poble, que tan abundants retribucions els dóna als prelats i als eclesiàstics no tindrà d'ells la prèdica i altres serveis a causa dels quals tants d'emoluments els entrega, per dir-ho així. Que s'allunyi això dels homes d'església perquè és el màxim frau, per tractar-se de matèria espiritual. Sobre aquesta matèria, és a dir, sobre la vida i les virtuts dels predicadors, parlarem extensament a l'última ensenyança de la segona regla, val a dir, la donada a Titus. I que n'hi hagi prou per ara amb el que s'ha dit sobre aquesta vuitena ensenyança de "apte per ensenyar" posada a la primera regla, aquella que dirigeix a Timoteu.

Que un bisbe no sigui de cap manera donat al vi. c. LXXIV.

La novena ensenyança exposada a la mateixa regla és "no donat al vi", és a dir, entregat a l'ebrietat, ni acostumat, perquè l'ebrietat absorbeix la raó, que li és especialment necessària a un prelat i a tot home d'església per respecte del

seu estat que és notablement criticat en un home borratxo. "¿Què val", diu Pròsper a *De regimine uite*, "un home ebri, quan és la vergonya de si mateix i dels seus?". Efectivament, res no val, a no ser que mori i s'allunyi així d'ell mateix i dels del seu costat per sempre, a causa de la vergonya i el menyspreu, i això ho afirma l'Esclusura als *Proverbis XXIII*, quan va dir: "No miris al vi". Segueix: "Perquè passa bé, però a la fi, mossega com una serp", això és, ànima i cos al temps".

En segon lloc, especialment ha de ser detestat aquest vici per l'home d'església, perquè els ebri els maleeix Déu a *Isaïes V*: "Ai dels qui, llevant-se de bon matí, correu darrera la beguda". I al mateix lloc diu: "Ai dels qui sou valents per beure vi", paraula que dirigeix, segons la glossa de Remigi, a aquells que xifren el seu orgull en beure bé i que s'afanyen sempre per tenir millors vins. Sobre aquests parla Sever a l'*Homilia De diuite Epulone*: "Heus ací aquest que hanquetejava esplèndidament: quant va ser castigat a la fi, perquè qui ha tingut vins delicats en abundància, una gota d'aigua no la pot atènyer després de la mort⁴⁰; ni fins ara l'ha tinguda, ni la tindrà a l'eternitat. Ai, quantes copes esplèndides ha rebut en vida! Per això patirà sempre un càstig a la gola". Segueix: "I si així és castigat per Déu un laic seglar i un ric sibarita, ¿què farà d'un bisbe i un sacerdot, que potser estava content a la casa paterna amb vinagre i després, quan ha estat elevat als ordres sagrats, en lloc d'això, a penes si es troba satisfet de vi? Oh, quin fastigueig és per a Déu haver-lo de suportar, quan la casa paterna, a aquest, de vi quasi no li'n va poder donar i que el patrimoni de Crist a penes pugui ésser suficient per proporcionar-li vi! Oh, quant d'indisposat està per a rebre l'Eucaristia un home totalment degradat pel vi i que amb freqüència redacta el sermó des del vi i que sense un bon vi mai no mostra bona cara! Certament li està preparat un lloc pitjor que a Epuló, ric infeliç. Això diu.

Igualment Alcuí, al sermó *De penitentia*: ¿De quina manera un home d'església excitat pel vi pot aixecar els seus ulls al cel, ell que es troba en el menyspreu de Déu i en la seva pròpia vergonya i en l'escàndol del poble, bé sigui un bisbe o un sacerdot? ¿És que no ha dit l'Apòstol que els qui són de Crist van flagel·lar la seva carn juntament amb els seus vicis i passions? Però aquest eixampla la seva carn en vins i menges delicades. Oh amb quanta freqüència arriba aquest a l'ebrietat, que és la confusió de qualsevol home! I afegeix allò dels *Proverbis XXIII*, on diu així: "¿Pel pare de qui són els "Ai!"?

⁴⁰ Glossa el passatge de la paràbola de Llätzer i el ric Epuló que es troba a Lc 16: 24.

¿Per a qui les baralles? ¿Per a qui les queixes? ¿Per a qui les ferides sense motiu? ¿Per a qui els ulls tèrbols? ¿No és per aquells que passen el temps davant del vi i es delecten bevent copes de vi?". En aquest punt, una glossa d'Orígenes diu: "L'ebrietat s'endú l'intel·lecte, torba la llengua, s'emporta la fama, fereix la consciència i converteix tot en inútil i ho confon", per això es parla aquí dels ulls tèrbols, perquè fa vergonyós i abominable un home i a més, segons les lleis, no se li permet en absolut de testificar en un judici. De la mateixa manera, Pere Blesensis, al tractat *De sensibus* diu: ¿No està escrit a l'*Eclesiàstic* XIX: "El vi i les dones perverteixen tots els assenyats?". Així doncs, els ministres de la saviesa eterna de Déu vigilin molt de no beure bons vins, en especial els qui estan situats al capdamunt, com ara prelats i prínceps, que han estat posats pel govern del poble de Déu i donats a la resta com exemple, per tal de no posar cap taca a la seva fama i no prestin la seva categoria al menyspreu vers el tron de la justícia divina i de la saviesa de Déu Suprem. En efecte, la persona èbria és insensible en si mateixa i serveix de menyspreu i vergonya pels altres. Per això diu l'ebri allò dels *Proverbis* XXIII: "M'han pegat i no m'han fet mal, m'han estomacat i no me'n sento". Glossa: "Perquè aquest que ha esdevingut insensible, se'l considera quasi com un mort". Per aquest motiu diu Agustí: "L'ebrietat lleva la memòria, dissipa el sentit, confon l'intel·lecte, concita el desig, trava la llengua, corromp la sang, afebleix tots els membres, escurça la vida, converteix l'home en menyspreable i extermina i anul·la tota salut". Igualment Gregori: "L'ebrietat és un dimoni atractiu i un dolç verí, un pecat suau, és més, tota ella està basada en els pecats". L'ebrietat, de vegades, no és pecat, com ara quan un home beu per casualitat, i també quan desconeix el poder del vi, no beu prou aigua, però tanmateix creu que n'ha ben beguda i bevent així, s'emborratxa. I així van ser embriagats Noé i també Lot, ja que no creien que aquell vi que van beure els podia embriagar; per això no van pecar mortalment. En canvi, quan algú beu i sent bé la fortalesa del vi, i tanmateix vol emborratxar-se més que abstenir-se d'aquella beguda o bé beure aigua, aquest peca mortalment, perquè peca conscient i volent-ne. D'altra banda, fins a quin punt sigui de perillós aquest pecat per a un home d'església, ho declara un cànon tot dient: "El bisbe, prevere o diaque que serveix al vi, o hi desisteix, o que sigui depositat; el subdiaque o lector o bé el cantor que actüi de manera semblant, o hi desisteix, o que se'l privi de la comunió, i d'igual manera, un laic". Aquests càstigs, però, no se'ls infligeixen pel dret, sino pel seu pecat mortal. Agustí també determina que l'habitud d'embriagar-se és pecat mortal, perquè tal habitud

demostra que hi consenteix a l'ebrietat ja que moltes vegades ha experimentat la fortalesa del vi i la feblesa del seu cap i, tanmateix, no posa el remei per a no embriagar-se.

Contra l'ebrietat en l'home d'església. c. LXXV.

L'ebrietat, segons Crisòstom, s'amistança especialment amb el diable. Per això a la distinció XXXV, als Decrets, es diu: "Abans de res, que sigui evitada pels clergues l'ebrietat, que és arrel i aliment de tots els vicis". No perquè l'ebrietat sigui un pecat gravíssim, sino perquè entre els homes és la caiguda més gran, en ser un pecat carnal i ocasió de molts pecats. Aquí hi ha el dubte entre els doctors de si l'ebrietat disculpa el pecat, i diuen que en l'ebrietat cal parar atenció a un parell de coses, és a dir, a la falta conseqüent i a l'acte precedent. Respecte a la falta conseqüent, a la qual va lligat l'ús de la raó, l'ebrietat ha de disculpar el pecat en tant que, per aquest motiu, és involuntari per ignorància, però respecte a l'acte precedent, cal fer una distinció, ja que si de l'acte precedent se segueix l'ebrietat sense pecat, llavors el pecat conseqüent es troba totalment exempt de culpa; en canvi, si l'acte precedent ha estat culpable, així l'ebri no és disculpat en absolut del pecat resultant, ja que es torna voluntari pel consentiment de l'acte precedent, en tant que aquest, posant el seus esforços en una cosa il·lícita, es precipita cap al pecat que ve després. Es debilita la conseqüència igual que es debilita la raó de l'acte voluntari. Per això Agustí diu contra Faust que Lot havia d'haver estat culpable no en tant va ser incestuós sino en quant que l'ebrietat el va guanyar.

Per altra banda, es disculpa el pecat però no per la part en la que hi ha el pecat, sino per tractar-se d'una falta que n'és la conseqüència. Igualment Aristòtil, en el llibre tercer d'*Ètica* diu que els ignorants són castigats si la causa de la ignorància és en ells, de manera que si un ebri mata, es mereix dues malediccions, una per l'ebrietat, de la qual en fou la causa, ja que podia no embriagar-se, i l'altra per l'homicidi, que va ser conseqüència de l'ebrietat. Amb les coses esmentades apareix amb quanta raó l'Apòstol aconsella el bisbe i, consegüentment, tot home d'església, que no sigui donat a la beguda ni molt amic del vi. Sobre això, Metodi diu: "Mai un gran bevedor ni un sibarita del bon vi ha estat devot ni disposat als oficis eclesiàstics, ni de molta honestedat, ni tampoc cast, essent el vi foment de la luxúria segons l'Apòstol, és més, ni tampoc molt savi. Per això diu a l'*Eclesiàstic*: "M'he proposat en el meu ànim

d'allunyar la meua carn de la beguda per traslladar-me a la saviesa⁴¹". Gregori de Nazianz a l'*Epístola als falsos devots de Jerusalem* diu: "La vostra devoció cauteritzada no l'aprovo, sino que la condemno, perquè enmig de abstinències vertaderes hi barregeu fingides refeccions, abundants i excessives amb vins exquisits i amb la companyia freqüent de dones i no suporteu la correcció, sino que sense cap humilitat ni paciència viviu en l'escàndol de la creu de Crist, defugiu els treballs durs disposats a la murmuració, els qui no esteu disposats a suportar cap indignació, sino a conduir-vos en tot amb refinament i segons la pròpia voluntat. Així doncs, a tal home, de vida tan hipòcrita com contrària a Crist, el maleixo completament amb totes les forces. I així queda exposat sobre l'esmentat punt, és a dir, sobre el "donat al vi".

Que un bisbe no sigui combatiu. c. LXXVI.

La desena ensenyança de l'esmentada regla és "no combatiu⁴²". Orígenes: "Tan gran ha de ser la saviesa i el seny i la serietat en un bisbe que, enfurismat, no colpegi ningú. A més, quan ordeni la justícia que algú sigui estomacat, un governant savi ha d'administrar-la a través d'un altre i amb ple coneixement i pietat per endavant, ha d'ordenar que sigui estomacat per un altre. Encara més, si aquell a qui se li assenyalà se li resisteix, el governant sempre ha de mostrar paciència i perseguir no l'odi o la venjança, sino un zel discret, *Proverbis XIX*: "L'habilitat d'un home és de mostrar-se pacient". Per això l'Apòstol a la segona *Epístola a Timoteu IV*: "Reprèn, amenaça, exhorta, amb molta paciència i doctrina". Tul·li, *De officiis*: "És molt vergonyós que un governant s'enfurismi i sense control s'irriti perquè la seva ira mostra que no és digne pel govern". Explica Ambròs al seu *Exameron* que la reina⁴³ de les abelles no té agulló, amb el que se'ns ensenya que en l'ànim del que presideix no ha d'haver-hi cap malícia, ni ira nècia ni cap desig de venjança. Per aquest motiu, sobre el nostre mansíssim Cap⁴⁴ ens ha predit el psalmista dient sobre

⁴¹ Treu de context les paraules de l'*Eclesiastès*: " Vaig tenir la idea de conservar la salut amb la beguda - va ser una idea feliç-, i de prendre la follia per companyia", traducció que no seguim aquí. *Proposui in animo meo* és una *variatio* presa de Eccl 1:13.

⁴² Mantenim per *non percussorem* la traducció de "no combatiu" donada a la regla apostòlica tot i que a l'antic dret canònic es parla dels percussors dels clergues.

⁴³ Malgrat que el text parli de *rex apum*, coneixem l'antiga confusió en aquesta matèria i no podem parlar del "rei" en aquest cas perquè l'agulló és un desenvolupament especial de l'ovopositor, que de cap manera no pot tenir el mascle.

⁴⁴ Crist es defineix a si mateix com *mansuetus et humilis corde*.

ell al Pare així: "Per defensar la veritat, la mansuetud i justícia admirablement et conduirà la teva dreta, ja que la dreta del Pare, és a dir, Crist, mostra al món admirablement amb la seva excelsa prèdica que el seu Pare és, al mateix temps, font de veritat, justícia i mansuetud i això per a exemple dels prelats, en els que principalment ha de florir la veritat, la justícia i la mansuetud, per tal que no colpegi els altres personalment sino quan ho exigeix la justícia. Això, que ordeni que es faci a través d'algú temorós de Déu i que tingui coneixements. Eleuteri, primat de Calcedònia sota el Papa Alexandre IV, va establir que cap prelat no estigués present davant de qualsevol sotmès a processos judicials, ni davant cap altra execució penal o càstig on un home hagués de morir o ser privat d'un membre, tal com diu la *Historia d'Alà: De honestate clericorum et uita..* Mitjançant aquestes coses queda explicada la desena ensenyança apostòlica sobre el bisbe, quan va dir "no combatiu".

Que un bisbe sigui totalment moderat i metòdic. c. LXXVII.

L'onzena ensenyança de la mateixa regla apostòlica és "moderat". Cassiodor exposant aquest vocable *Super Psalmistam* diu així: "Tullí", diu, "a la primera *Retòrica* parla de que la moderació és una virtut que ensenya els homes a no mantenir els extrems, sino a dirigir-se cap al virtuós terme mig. Aquesta ensenya a viure discretament, pacíficament, amb serenitat, pudor i honestedat". "Hi ha alguns", diu, "més o menys savis del que convé, que tenen sempre esperit de contradicció i volen oposar-se a tot el que senten, ja que són indisciplinats i seguidors del seu propi judici. Aquest vici procedeix, de vegades, de la seva pròpia presumpció i la de la seva persona, que tenen sense mèrits. Altres vegades procedeix de la brutalitat, perquè són pràcticament com bèsties i tenen impulsos interiors de la ment tan poc refrenats que desitgen oposar-se a tot el que parla, alterar tothom que parla, no atendre a cap raó, i en canvi volen aferrar-se a la pròpia opinió amb obstinació. Si lloen qualsevol cosa o la censuren, mai parlen amb moderació sino que, o bé puguen fins els cels, o bé baixen fins els abismes lloant o censurant. Per aquest motiu la seva ànima sempre es consum en el mal, ja que tals homes sempre són en pecat mortal, com diu Salomó als *Proverbis XVII*: "Qui lloa l'impíu i qui condemna el just, Déu els detesta tant l'un com l'altre". Tals són aquests, que mai lloen ni censuren algú d'acord amb la moderació i el judici de la consciència, sino segons els seus bestials impulsos i inclinacions al mal i aficions brutals, per les que es regeixen com les bèsties.

De tal vici un bisbe ha d'allunyar-se principalment per a no pecar mortalment en jutjar, parlar o actuar amb extrems. A més també, tots aquests els ha d'allunyar del seu costat en tant que homes diabòlics i tossuts infernals, durs de cap i mortals, i a més necis, ja que en ells sempre hi ha manca de discreció". Contra aquests parla l'Apòstol en l'*Epístola als Romans XII*, dient: "El vostre obsequi de la raó⁴⁵". Glossa: "Ja que si vols que la teva ofrena complagui Déu, convé que es faci amb discreció". Sobre això a la *Saviesa VII* es diu: "Déu només estima el qui conviu amb la saviesa". També indicant-nos això a nosaltres va ordenar en la Llei que a tot sacrifici se li posés sal. Per això el pastor de l'església, Pere, va proposar als seus successors allò de la primera *Epístola de Pere IV*: "No visqueu en l'incendi que s'ha abrandat enmig de vosaltres per provar-vos", és a dir, per a que provéssiu en tal incendi quanta consciència teniu i quanta prudència ja que, si hi ha moderació, convé que resulti d'una bona consciència i d'una clara discreció que converteixen un bisbe en molt moderat i prudent i entranyable pels altres i molt exemplar, pare dolç i benigne. Amb aquestes coses queda explicat l'onzè vocable de la regla apostòlica, que ha estat "moderat".

Que un bisbe sigui pacífic. c. LXXVIII.

La dotzena ensenyança de la regla apostòlica és "pacífic⁴⁶", és a dir, no busca-raons, d'on l'Apòstol a la segona *Epístola a Timoteu II* diu: "No convé que un servent del Senyor es fiqui en baralles". Glossa: "Així que no només no colpegi a causa de la seva ira sino que tampoc no es baralli per paraules injurioses". Remigi: "Molt li convé a un prelat d'ésser pacífic, i també a tot governant, atès que Crist assegura que els pacífics són fills de Déu⁴⁷, que és la nostra pau, i els dirigeix a la pau eterna. Per aquest motiu molt especialment li convé al prelat d'evitar la ira, que provoca la baralla". A l'*Eclesiàstic XVIII* es diu: "Un home irat provoca la baralla". I als *Proverbis VI*: "L'home de mal geni provoca enfrontaments". Raban: "Considera les conseqüències que venen de la baralla i l'enfrontament, i a més també de la ira inmoderada, i veuràs també que el busca-raons està solmès a innumerables mals, que un governant

⁴⁵ Oferiment sacrificial de la raó, que a Rm 12: 1 s'entén com a substitutori dels sacrificis d'animals oferts a Déu pel culte jueu (Cf. Notes: "Epístola als Romans", *La Bíblia de Montserrat*). No seguim aquí la seva traducció: "És el vostre culte espiritual".

⁴⁶ Literal: "No litigant".

⁴⁷ Mt 5:9.

prudent ha d'evitar com la mort". Segueix: "De la baralla se segueix l'odi al proïsme, i a més també el seu perjudici i, de tant en tant, també la pèrdua dels béns, i la pèrdua dels membres i del cos i de l'ànima, i tot això tant d'una part com de l'altra. Així doncs, Déu vol que tothom trobi d'alguna manera per a si mateix un de semblant o més important. I al que creguis menor que tu, aquell, per culpa teva, Déu el farà més gran que tu i t'humiliarà. I tu que cerques baralla ets la causa de tots els mals que se segueixen d'ella. Així, ¿què respondràs a Déu per la teva supèrbia i intolerància i per la teva ira, tu que només amb la bondat haguéssis pogut apaivagar tots els mals esmentats?". Per això diu aquest doctor que també sovint veiem que grans litigants moren a la fi, cosa per la qual el profeta David ensenya a demanar contra ells dient: "Destruïx la gent que vol la guerra". Igualment Gregori de Nissa al Papa Gelasi: "No és la teva missió, Pare Sant, fer la guerra i perseguir els negocis de l'església amb les armes, ni vèncer el poble cristià en les batalles: allò que, en efecte, l'emperador persegueix amb l'espasa, ho has de perseguir tu amb les teves raons i amb el senyal de la creu". Així, no ho considero sà, que un governant es llenci contra els membres amb una espasa temporal, especialment quan li són suficients les armes celestials a les que recorren els Pares d'ambdós Testaments en els moments difícils.

Li va quedar revelat a Simfonià, patriarca d'Alexandria, que Gorgoni, patriarca d'Antioquia, fou castigat perquè sempre es trobava buscant raons i sota el seu manament va haver-hi un gran vessament de sang, que ell considerava lícit en defensa de l'església; tanmateix el beat Papa Fèlix ho va condemnar després, com és palès a les *Gestae Patrum de Egipto*. Anselm lloa molt Protasi, bisbe Eboracensis, que sempre va viure tan pacíficament que tots els litigis que hi havia al seu bisbat van cessar sota ell i ell mateix fou anomenat fill de la pau i els àngels de la pau se'ls va sentir en la seva mort que cantaven sobre el seu cadàver: "Glòria a Déu Omnipotent en el cel i pau eterna a Protasi, pontífex pacífic i fidelíssim servidor seu". També allà mateix diu Anselm: "Com que la guerra és un lleó fortíssim que té amb ell els llops que més mosseguen i homes cruels que no respecten ningú, vet aquí que el bon pastor, en tant que pastor vertader, quan sent la guerra en el ramat a ell encomanat, a l'instant, oblidades les coses restants, ha d'acudir sàviament i procurar amb zel que tot aquell foc s'extingeixi i s'acabi la guerra per tal que el seu poble estigui en pau".

Per altra banda, el que fa el contrari per odi, per por o per rancúnia no és pastor, sino un mercenari que fuig quan arriba el llop, perquè és un mercenari

i tant se li'n dóna, de les ovelles⁴⁸, per això la seva recompensa no és celestial sino la més cruel a l'infern". I segueix: "En efecte, la marca d'una horrible vergonya és, pels pares, un prelat guerrer i litigant, i és també un crim, pel qual ha de ser apartat del govern sense esperança de retornar a ell". I això, sobre el "litigant".

Que un bisbe no sigui interessat ni avar. c. LXXIX.

La tretzena ensenyança de la regla apostòlica és "desinteressat", ja que diu l'Apòstol que l'arrel de tots els mals és la cobejança i que molts que la perseguien es van allunyar de la fe i es van consumir en molts dolors. Tu, però, home de Déu, defuig-la, és a dir, tu, bisbe i sacerdot, ja que la cobejança allunya molt els eclesiàstics de la pietat amb els pobres i de donar-los aquelles coses de les que en són administradors, per la qual cosa als prelats i eclesiàstics poderosos principalment els pertoca d'alimentar els pobres, ajudar-los i afavorir-los. Per això, *Ezequiel* XXXIV diu: "Els pastors, ¿no han de pasturar les ovelles?". Com si digués que sí. Refereix Leonci a l'*Epístola a Torcuat* que, abans, els prelats i els eclesiàstics poderosos tenien en llistes els noms dels pobres i d'amagat, segons la gràcia que els concedia el Senyor, els en distribuïen.

Sobre això Bernat al Papa Eugeni, explicant-li quant estan obligats els eclesiàstics a donar dels seus béns als pobres de Crist i en quin perill incorren si no ho fan, diu així: "No donar les coses dels pobres als pobres es considera que és un crim parell a un sacrilegi; patrimoni dels pobres són les pertinences de les esglésies i se sostreu amb crueltat sacrílega qualsevol cosa que ministres i servidors prenen per a si mateixos, llevat del menjar i el vestit. Però de quina manera aquests béns es gasten ara habitualment, sap Déu que per a moltes vanitats inútils i moltes coses vergonyoses i vils i també per a mantenir estats desmesurats i per a engrandir-se en taules i vestits cuidats i per a procurar sempre ascensos més i més altes, per a alimentar gossos de caça i aus de càmara, falcons i histrions, especialment per a enaltir els parents carnals, on la sang arriba a la sang, en tant que no es dóna el patrimoni de Crist als pobres, sino als rics i consanguinis. Sobre aquests fa Alà un gran plany tot dient: "Oh, Deu meu i quants homes nobles hi ha a la pàtria que no tenen a penes menjar, ni on puguin col·locar els fills ni casar les filles! Oh quants mercaders i

---

⁴⁸ Jo 10: 13.

d'altres ciutadans honorables, que sense culpa seva han perdut els seus béns i no tenen d'on es puguin mantenir! Oh quants presoners, quants malalts, quants captius, quantes vídues i quants nens, que desesperen quasi per la pobresa!, i els eclesiàstics donen els béns deguts als esmentats, a llocs que no hi pertanyen i que no és lícit d'anomenar". Sobre aquests es diu a *Jacob V* que el clamor d'aquests arriba al Senyor i clama contra el clergat dient: "Defensa la nostra sang, Déu nostre, d'aquells que ens arrabassen violentament les nostres coses i ens empenyen a morir de fam".

Quatre són els signes habituals de l'avarícia dels clergues, dels quals el primer és l'exigència cruel de diners. c. LXXX.

Símmac, arquebisbe Strigonensis, al tractat *De avaritia clericorum* diu que els signes de l'avarícia dels eclesiàstics són quatre, és a dir, la cruel exigència de riqueses, l'acumulació indigna de molts beneficis, l'abreujament vergonyós del culte diví i la nul·la compassió vera envers els pobres de Crist.

El primer, és a dir, la cruel exigència de riqueses es mostra per això: Que si algú està obligat per alguna suma de diners a un prelat o un clergue, per molt que sigui un deutor pobre, si no torna a l'instant el que se li demana, immediatament s'endega un procés contra el deutor fins l'excomunicació major⁴⁹, fins i tot amb els que participen, i si en menys d'un any no ho resol, serà tingut per sospitos respecte de la fe i processat per la fe, i es procedirà contra aquest pobre desgraciat tal com contra un heretge, com diguin les lleis, perquè és inútil l'exigència que no té en compte la pobresa del deutor. I es capgira l'acció, de tal manera que no s'endega un procés contra el pobre pel deute no satisfet, sino per sospitós de la fe. Vet ací quins terribles processos fan els eclesiàstics per recuperar els diners, cosa que no faria un tirà cruellíssim ni tampoc un pagà. En canvi, de quina manera els eclesiàstics extreuen els diners dels seus súbdits i quant cruelment vagin contra ells, bé per confiscacions i per la força, bé per excomunicacions o bé per exigències que anomenen subsidi caritatiu, o bé per altres innumerables vies, ningú seria capaç d'explicar-ho, això. Heus ací que, en general, els súbdits de l'església manifesten que la pitjor tirania de tot el segle és el tirania dels clergues, ja que per una gallina que se'ls deu, o pel valor d'un florí, donaran tantes amenaces i

⁴⁹ Hi ha diversos tipus d'excomunicació (*latae sententiae* i *strictae sententiae*) que comporten un grau més o menys gran d'aïllament de la resta dels fidels.

excomunicacions i malediccions que es ridícul parar-hi esment. Vet ací que a la vista dels laics i dels prínceps i quasi de tots els pobles han arribat a tan gran menyspreu les excomunicacions de l'església que ningú no les tem, ni se'n preocupa, ni les valora, ni en té respecte, perquè diuen que veuen que aquestes es donen per atrapar les ànimes dels homes i per bromes i burles. Per aquest motiu diuen allò profètic de que Déu Omnipotent aquestes excomunicacions no les valora ni les aprova, Ell que ha dit: "Maleïré les vostres benediccions i beneïré les vostres malediccions". I el psalmista: "Els maleeixen i tu benecixes". Per això els qui així s'aixequen contra la veritat i la justícia, que siguin confosos, ja que el teu servidor, maleït per ells, fruità, -afegeix-, amb les teves benediccions. A partir d'aquestes coses queda explicat el primer <signe>, és a dir, l'exigència cruel de diners.

El segon signe d'avarícia dels clergues és l'acumulació de molts beneficis. c. LXXXI.

El segon és manifest també, és a dir, l'acumulació indigna de molts beneficis, que és un signe evident d'avarícia, si amb menys n'hi ha prou per a la vida.

En segon lloc, perquè tal acumulació és molt perillosa materialment, ja que és en matèria que s'ha de donar als pobres, perjudicant-se el propi que se'n proveeix.

En tercer lloc, perquè quant més rep algú de tals beneficis tant més resta obligat i carregat sempre i amb un pes terrible i sobre això vius i morts li demanen a Déu que els en deslliuri fidelment per la indigència d'aquells que sempre necessiten més ser ajudats per Déu.

En quart lloc, perquè qualsevol cosa que es digui a fora i sigui matisada pels que això desitgen, tanmateix davant Déu sempre la seva intenció tendeix a tenir riqueses i honors generalment i, consegüentment, tendeix a l'avarícia i a la supèrbia.

En cinquè lloc, perquè es defrauda aquell i aquells clergues que si tinguessin aquells beneficis, viurien d'ells i sense ells suporten una gran misèria i pobresa.

En sisè lloc, perquè succeeix que ells mateixos tenen el guany i el vicari les seves feïnes. Sobre això llegim a la vida de Sant Brandà sobre un cert canonge i rector de Sant Boi que se li increpà a la mort d'aquesta manera: "Tal rectoria et produïa mil i donaves al vicari cinc-cents; digues, així, amb quin

dret i amb quina justícia rebies tu els cinc-cents restants sense cap esforç quan el patrimoni de Crist està només assignat als pobres de Crist i als seus servidors; tu, en canvi, pels esmentats cinc-cents que restaven, no podies satisfer-los, obligat als altres beneficis. Oh, infeliç, i què gran frau els vas fer a aquells que van instituir la rectoria per a intercedir davant Déu a través d'ella per les seves ànimes! En efecte, quant més benefici obtens, més en prives de la seva intenció i dels beneficis i serveis a ells deguts per culpa dels teus beneficis.

En setè lloc, considera qui ets tu i no de quanta bondat <ets mereixedor> davant Déu, ni quines coses fas i dius en favor dels que instituïren tants beneficis, tu que sempre ets clarament digne de mort eterna per la munió dels teus pecats.

En vuitè lloc, considera de quina manera ets presumptuós i fatu, tu que vas assumir el pes de satisfer per tants beneficis i que no et bastes per satisfer a Déu pel pecat mortal més petit.

En novè lloc, ¿és que no consideres quants clamen contínuament contra tu davant Déu, tu que has rebut els seus béns instituïts per l'absolució dels seus pecats i ni te'n preocupes, i potser mai no has dit ni una missa per les seves ànimes? ¿És que no consideres que Déu escolta els seus justos clamors contra tu i et perd per la teva gran avarícia, a tu que posseeixes els seus béns sense cap record ni ajut ni socors de les seves ànimes, en especial perquè ells estan, per la teva ignorància i fatuitat, en contínues penes, ells que haguéssin estat, de temps ençà, a la glòria si per ells satisfessis, tal com estàs obligat segons la justícia de Déu? Sota aquest crim s'encabeixen aquells que contínuament agafen misses i moltes gregorians⁵⁰, sobretot més de les que poden, els qui, per altra banda, ni diuen les misses ni celebren amb freqüència, ni satisfan pels difunts segons la intenció del donant de tals misses, ni són dignes de dir-les per la seva vergonya i la seva vida, tacada i abominable per a Déu. Per això ens explica el Sant Pare abat Zacaries que entre els innombrables sacerdots condemnats va veure que es condemnava aquells que amb tan gran frau deceben els vius, dels qui reben tals misses, i els morts, pels quals ni satisfan ni volen satisfer, ni es disposen per a satisfer per culpa de la seva pèssima vida i malvada consciència.

En desè lloc, considera fins a quin punt aquest miserables afebleixen el cos de l'església de Crist emportant-se amb la seva mala negligència i vida els recursos de l'esmentada església, els quals tindria la dita església si els beneficis, així multiplicats en un sol sacerdot pecador, estiguessin dispersos

⁵⁰ Trenta misses seguides per un difunt.

entre molts, de la consciència dels quals no s'ha de desconfiar quan entre ells hi hagi, almenys, algú just i bondadós que ajudés notablement i d'alguna manera a l'església.

En onzè lloc, perquè això és una gran fatuitat, ja que de les coses dels pobres algú vol fer-se un tresor i adquirir possessions, encara que, no obstant, els pobres morin de fam i de fred. Així doncs, això és propi d'un claríssim pecat davant Déu, tal com el benaurat Bernat mostra en un cert sermó dient que els eclesiàstics que es fan rics dels béns de la creu, s'obren l'infern i es procuren la maledicció eterna. Igualment, a la *Historia Germanica* vegi's de quina manera un jove que tenia un lloc important a l'església de Colònia, va pensar d'obtenir moltes coses d'ella i després casar-se; a aquest així, després que va obtenir de manera condemnable moltes coses, va dir-li Sant Patrocle, bisbe a Dàcia: "Digues, infeliç, ¿Les coses has reunit, de qui seran?, perquè aquesta nit Déu et demanarà la teva ànima⁵¹ i la submergirà al fons del llac". I vet ací que de sobte li va caure el sostre de la casa i només el va matar a ell i per la paraula d'aquell home de Déu fou condemnat.

Que a cap nen no se li doni el benefici eclesiàstic. c. LXXXII.

Per les raons ja esmentades i per molts altres motius estesos pel món, va establir l'església d'Acàia que a cap nen ni a cap jove no se li donés el benefici eclesiàstic, ni ordenant-lo de fet a l'instant, per tal que no hi hagués a partir dels béns de l'església algun ric casat i no-eclesiàstic, quan això és un furt evident i una gravíssima ofensa a Crist. En efecte, que un nen sigui promogut a la dignitat eclesiàstica és un gran menyspreu per a la dignitat de l'església, ja que allà ni apareix la devoció ni el coneixement ni cap altra de les virtuts que han de brillar en els eclesiàstics. He sentit que el senyor Papa Benet, en presentar-li un cert gran home de França el seu fill per una gran promoció de l'església, va respondre: "Fill, t'obceca l'amor de la carn, perquè no has vist el que em dius. Digues-m'ho perquè jo haig de donar al teu fill jovenet tan gran benefici que en res serviria per satisfer l'església ni la institució d'aquest benefici. ¿És que no veus que fer això és donar el consentiment a un furt gravíssim i perjudicial per a mí, per al teu fill i per a aquells que l'establiessin a l'església de Déu? Oh ceguesa, oh necedat, oh demència del cor! Que un home d'edat tan avançada, que veu tants de mals, no es ruboritzi ni sigui conscient de

---

⁵¹ Lc 12: 20.

demanar per a ell tals coses de manera que satisfaci el seu apetit carnal! Tu en tens prou; així, mira per ell i si quan tingui l'edat serà bo, l'església de Crist no li negarà el benefici que ara demanes per a ell sense precaució i per a perjudici meu, teu i seu". I diuen que aquell home, persuadit per les paraules de l'esmentat Sum Pontífex, inclinat li va besar els peus dient: "Pare Sant, dono les gràcies a la vostra Santedat perquè m'has parlat amb moltíssima veritat i per tals paraules estic molt content i no diré res més sobre aquest assumpte". Sobre això, Gregori de Tours: "Quina necedat és donar als nens dignitats de l'església, en els qui no hi ha cap saviesa, cap criteri, ni devoció, ni res d'exemplar! Vet ací què provoca l'interès perjudicial dels pares, el qual ni pensa en Déu ni en el bé de l'església sino en l'afecte carnal; per això, permetent-ho Déu, s'esdevé que aquests creixen en l'escàndol i en la tristesa dels pares i es converteixen no en fills, sino en dolentíssims enemics seus. A l'*Eclesiastès* X s'escriu: "Ai de tu, país, que tens per rei un nen!" On Ciril diu: "Ja que, de qui així s'ha promogut no es pot generar si no és el meynspreu de Déu i el dolor dels que són al seu costat". De manera semblant Joan, boca d'or: "Encara que Déu amb el seu consell espiritual, per a manifestar el seu poder al món, hagi enaltit alguns molt joves, això tanmateix no s'ha d'aplicar com a conseqüència, sino que en aquesta qüestió cal atendre al que diu l'Escriptura com una ensenyança.

Sobre això l'*Eclesiàstic* diu que hi ha tres coses difícils i la quarta, encara més difícil, és a dir, el camí d'un adolescent sobre la terra. Per això ni un adolescent ni tampoc un jove ha de ser promogut a llocs alts en l'església ja que no es té cap indicatiu de com hagi de ser després; pot donar-se que sigui pèssim i actüi de manera pèssima a l'església de Déu, cosa que no faria si no hagués estat promogut. Així doncs, no consentis que cap jove sigui promogut a l'església de Déu ni aquesta l'exposis a l'escarni i a un gran escàndol que pogui sorgir d'un jove dissolut. I ningú no ha de esforçar-se per la promoció dels joves; és per això que l'Escriptura parla d'alguns joves que van fer grans coses, com Jeremies, Daniel, Ezequiel, David i Salomó, ja que en alguns d'aquests, tal com s'ha dit, Déu va voler mostrar el seu poder, en altres d'aquests la seva saviesa, en tant que van començar bé, però van acabar malament, com ara Salomó, que fou bondadós de nen i pèssim d'adult, tal com molts altres. Dels joves, però, és amiga la luxúria, la gula i la companyia de bergants, que els perverteixen molt fàcilment. *Eclesiàstic* XI: "La joventut i el plaer són vanitat", especialment quan se'ls afegeix la promoció i l'honor que directament els colpegen en el cap i els converteixen en fatús. És una burla

quan un pobre captaire li promet un vestit a un altre; igualment és ridícul quan un jove promet governar un altre encara que li manqui a ell mateix el bon judici per governar. De tot el ja esmentat queda explicat el segon que havia estat provat, és a dir, que es mostra la gran avarícia d'un clergue en l'acumulació indigna de molts beneficis i en la promoció anticipada que es dóna en els nens i en els molt joves.

El tercer signe d'avarícia dels clergues és l'abreujament del culte diví. c. LXXXIII.

El tercer signe d'avarícia dels clergues es la abreujament horrible del culte diví, ja que si se'ls donen diners, de bon grat van a l'església, d'altra manera, sense diners, cap o pocs es preocupen d'anar-hi, i no continuen llavors a l'església sino que se'n van abans del final. De tant en tant els laics escolten l'ofici fins que s'acaba i els clergues, havent-los lliurat l'estipendi, se'n van abans de la fi, cosa que no pot donar-se sense gran escàndol i mal exemple pels laics. Pensa què li diran a Déu aquests que així de cobejosos prenen el salari i així de mandrosos, amb imperfecció i negligència, fan el servei, quan tanmateix és pel servei que se'ls dóna el benefici.

Deia el gloriós abat Efrem que la finalitat principal de tot estat clerical en el moment present es el culte diví, i a causa d'aquest principalment ha estat instituït tal estat, tal com es va declarar al començament abans, i al seu augment i dignitat molt ha de parar esment un bisbe diligent i també induir el seu clergat, inclús amb la seva pròpia presència, que a això hi fa molt, a que tots els seus clergues vagin al cor i que així creixi la lloança de Déu i l'honor, i que el poble s'edifiqui i se l'ajudi. També es diu d'aquest abat que essent una vegada a Alexandria i veient al patriarca Lotari que estava allà de manera dissoluta i que parlava al cor amb els que tenia al costat i que feia negocis amb els seglars i que feia tractes sobre la grandiositat de la seva sepultura per a la seva memòria perpètua, li va dir d'amagat, a la seva cambra, un dia que havia estat convidat per ell: "Un gran dolor ha colpejat el meu cor per les coses que et vaig veure fer i tractar al cor tal dia. En efecte, has estat donat per Déu com exemple als altres i ets per a tots l'escàndol i la burla, doncs estàs en el teu seient durant el temps de la missa sense compostura de cap a peus. Sembla que mai no haguessis estat entre eclesiàstics sino entre homes carnals i dissoluts, empès per un repentí moviment de cap i una extensió dels braços i ocupat en vagues mirades, atent a negocis seglars contra la doctrina de l'Apòstol que diu,

en la segona *Epístola a Timoteu II* que ningú que està al servei de Déu s'embolica en els negocis de la vida. Tractaves, doncs, llavors allà sobre la bellesa de la teva sepultura i de la teva memòria, tu que no has estat mai model de cap virtut ni d'exemple. Hagués estat millor per a tu que tractessis de com acabar bé els teus dies, perquè moriràs ràpidament, i que allò que intentes donar per a la grandiositat de la teva sepultura ho donessis als pobres que no tenen de què viure. Vet aquí que, perquè així has atès a la memòria miserable i fastuosa de tu, passarà el teu record amb un rumor i el teu sepulcre estarà en els camps on seràs aviat mort i moriràs amb la mort de l'ase, tu que haguessis pogut morir en la preuada mort dels justos de l'església. Heus ací què t'ha fet merèixer la negligència del culte diví i els negocis seglars i l'amor a la vanitat d'aquest món que vas tenir sempre gravada". També es diu aquí que en menys de quinze dies, mentre anava caçar i perseguia un cèrvol, fou mort per enemics i en aquell moment, allà mateix fou sepultat. A *Jeremies XLVIII* està escrit: "Maleït el qui fa remissament la feina de Déu". Glossa d'Aimó: "En especial, la feina del culte diví". I així queda explicat el tercer signe de l'avarícia dels clergues i segueix el quart, que és "cap compassió envers els pobres de Crist".

El quart signe de l'avarícia dels clergues és cap compassió envers els pobres. c. LXXXIV.

El quart signe de l'avarícia dels clergues és cap compassió envers els pobres. Díficilment se li pot arrabassar ni una petita almoïna a un clergue per molt que se li hagi fet una bona assignació, mentre que per qualsevol necessitat certs laïcs carregats de fills i amb moltes altres obligacions de les comunitats donen almoïna, en tant que el clergue, quasi mai o rarament. Bernat diu: "Els clergues als testaments són anomenats pobres de Crist per a rebre els sufragis⁵² a les sinagogues i a les places del Senyor, i mestres que s'encarreguen de les misses i de les almoïnes sense excepció ni obstacle, exempts de tot judici i dominació, ociosos sempre, sempre queixosos, sempre inclinats a les delícies i a aconseguir diners d'on sigui, i amb tot això volen ser anomenats sants i justos i, si diguessis quelcom contra els seus costums, immediatament et diran innombrables malediccions i especialment que ets reu de mort perquè has posat la teva paraula contra Crist Senyor". Això diu.

⁵² Es refereix aquí a les ofrenes per una oració o amb una intenció determinada.

Donen, de tant en tant, als seus parents que no tenen necessitat, sense atendre allò de l'*Eclesiàstic* XXXIV: "Qui dóna almoïna dels béns dels pobres, quasi com qui inmola un fill en presència del seu pare". Efectivament, consta que els béns de l'església són dels pobres, com diu Bernat, i així no és lícit de donar-los a qui no en té necessitat, especialment si s'oblida un de pobre. Cassiodor: "És astorador com pot ser d'avar un clergue" a qui dirigeix allò de l'Apòstol en l'*Epístola a Timoteu* VI: "Mentre tinguem, doncs, menjar i vestit, donem-nos per satisfets". Així doncs, ¿per què amuntega un clergue que té suficient per vestir, que no ha de donar herència als fills, ni casar les filles, ni ha de preocupar-se de cap descendència? ¿Les coses que ha amuntegat, doncs, de qui seran? Certament d'aquells que no donarien un comú per la seva ànima. I aquells gaudiran dels seus béns quan el propi que els ha amuntegats estarà enmig dels seus mals. ¿Per què, doncs, miserable, no fas cas al que t'ha dit Joan al III capítol: "Si algú veiés un germà seu que té necessitat i li clou les entranyes, ¿com pot estar en ell l'amor de Déu?". Sino que més aviat en ell hi ha instal·lada una crueltat mortal envers el próisme i també envers ell, com diu Jacob a l'*Epístola canònica*, capítol II: "El judici serà sense misericòrdia per a aquell qui no haurà exercit misericòrdia", cosa que es dirigeix, en especial, als prelats que estan obligats a alimentar els pobres i els necessitats.

**Contra els mals prelats molt s'encoleritza el Senyor.
c. LXXXV.**

Contra aquests en particulars parla el Senyor a *Ezequiel* XXXIV dient: "Aï dels pastors que es pasturen ells mateixos! Us alimentàveu amb la llet i us vestíeu amb la llana i sacrificàveu les ovelles més grasses". Segueix: "No heu refet l'ovella feble, no heu curat la que estava malalta, no heu encanyat la camatrencada, no heu fet tornar la que s'esgarriava, ni heu cercat la que es perdia, sino que us imposàveu amb duresa i amb força i així s'han dispersat les meves ovelles, sense pastor, i les han devorades totes les bèsties salvatges". A continuació segueix el càstig, quan diu el Senyor allà mateix: "També jo als pastors els tornaré a prendre el meu ramat i els impediré de pasturar-lo i no es pasturaran ells mateixos". Sobre aquestes paraules parla Basili al sermó dominical *De pastore* dient: "En les paraules esmentades expressa Déu la crueltat dels pastors respecte a les seves ovelles, en especial el seu gran abandó i la ingratitud, perquè prenen d'elles el que poden sense cap servei ni ajut ni clemència envers les seves ovelles, cosa que el Senyor els demanarà clarament

quan els prengui el primat i els hi digui: "Ja no podràs portar més l'administració; així doncs, dóna compte de la teva administració⁵³". I tingues present el que has pres de les ovelles a tu encomenades i fins a quin punt els vas ser útil, perquè has estat posat a la balança i se t'ha trobat que tenies poc pes. Així doncs, oh vosaltres, prelats, que heu estat convertits en columnes de l'església! Allunyeu-vos de la crueltat, que trenca les coses fermes, i patiu juntament amb les vostres ovelles i afanyeu-vos per pasturar-les de cos i d'ànima. I pareu atenció a allò: "Benaurat el qui té comprensió amb l'indigent i amb el pobre, perquè en aquell dia dolent per la pietat us allibererà el Senyor".

Posa altres signes d'avarícia contra els clergues que no entren al cor ni van a l'ofici diví si no és per un profit. c. LXXXVI.

En cinquè lloc, l'avarícia els proporciona als clergues, per ella mateixa, altres mals senyals, que són clarament de gran menyspreu de Déu i als que els bisbes han de parar especial atenció per tal que Déu no els menyspreï greument i el poble no s'escandalitzi ni s'esdevingui un frau tan gran com s'esdevé per als vius i morts pels quals es celebra l'ofici. Puix que en certes esglésies els clergues no entren habitualment al cor, si no és quan es pren nota d'ells o se'ls assenyala i llavors entren no per reverència a Déu sino per no perdre, amb això, les assignacions. Igualment, afegint un frau al frau, en el moment que han estat anotats o assenyalats o després que han rebut l'assignació, se'n van del cor i es dediquen al lleure per l'església o a prop, oblidant el servei al qual estan obligats en raó de l'assignació que han rebut o del seu ofici. A més, augmentant l'esmentat menyspreu a Déu i l'omissió de l'ofici degut, pocs entren al cor si no és quan reparteixen les assignacions fins a tal punt que de vegades no hi ha qui reculli les capes⁵⁴ per oficiar al cor. Heus ací fins a quin menyspreu tan gran es portat Déu pels clergues al seu servei, que a penes troba un sol servidor fidel ni qui tingui zel pel seu servei o pel seu honor; només se'l serveix per diners o per una retribució temporal. I el que és pitjor, que tots aquest mals els veuen els prelats i dissimulen, perquè no temen ni estimen Déu ni l'honoren, ja que són mercenaris i no vertaders pastors. Per això permet Déu que aquests siguin entregats als soldats, prínceps i pobles per al menyspreu i la burla i la confiscació dels seus béns temporals.

⁵³ Lc 16:2.

⁵⁴ Vestidures sacerdotals que porten canonges i beneficiats i que es fan servir als oficis corals.

Posa també altres signes d'avarícia contra els clergues que volen satisfer molts amb una sola missa. c. LXXXVII.

Àdhuc lamenta't i queixa't pels abusos simoniacs introduïts per avarícia a l'església de Déu. I no hi ha qui remediï aquests mals ni qui els guareixi, cosa que és un important indicatiu de postració i davallada de l'església de Déu. Així, en primer lloc, veuràs, si pares atenció a alguns clergues a les esglésies, que estan obligats a dir la missa conventual, com són els capellans⁵⁵ qui, dient l'esmentada missa, intenten satisfer al mateix temps aquells de qui han rebut els diners per a que els diguin misses per una certa quantitat, i també perquè potser proposen a la missa conventual una col·lecta en secret per ell o per aquells pels que han rebut tal quantitat, i això és un gran frau, ja que amb la missa conventual no es poden satisfer altres, si no és només aquells pels quals, des de l'inici de la fundació de l'església, es va instituir aquella missa conventual⁵⁶, i tampoc no els pertoca a ells d'aplicar tal missa a un altre quan, des del principi de la fundació d'aquell benefici o dels seus fruits, ha estat dedicada especialment a altres persones tal missa conventual, inclús per aquell o aquells que podien fer-ho, i per això no pot ser dedicada a cap altre per l'esmentat capellà, com quedarà explicat pel que es dirà a continuació.

Amb aquestes coses es veu que, mitjançant aquest frau s'enganya aquell que els ha encarregat de dir la missa. En segon lloc, es perjudica l'ànima del difunt al que se li pren la missa que està obligat a dir-li aquest capellà per la quantitat rebuda. En tercer lloc, pot seguir-se un gran escàndol entre el poble, quan el poble ha vist que els clergues enganyen d'aquesta manera, fent com que se celebren misses pels difunts i perjudicant els difunts d'aquesta manera. Més encara, com diu Anselm sobre aquests al seu llibre *De mortuis*, que els propis difunts es lamenten contínuament contra aquests davant Déu Omnipotent Qui, tal com es diu al *Liber exemplorum*, ha castigat molts sacerdots amb la condemnaió eterna. I això perquè, per avarícia, van cometre tal tipus de fraus i tan grans amb molta freqüència.

⁵⁵ *Curatus* és l'encarregat d'una parròquia o qui en té cura, en especial d'una capella o fundació.

⁵⁶ Aquest tipus de missa se li diu a una persona o persones determinades per la fundació i mai no es pot passar una col·lecta perquè ja s'ha pagat per ella.

Parla, igualment, contra l'avarícia dels clergues que, amb una única missa dita per a un, intenten satisfer totes les encomanades a ells per a altres. c. LXXXVIII.

A més dels mals esmentats en aquest assumpte, es dona alguna altra injustícia tractada al capítol immediatament anterior que té el seu origen a la dita avarícia dels clergues, i és quan algú encomana algun sacerdot que li digui misses i aquell sacerdot creu acomplir amb una única missa per totes les que té encomanades, no obstant rebre el pagament per totes les que té encomanades. I això és un gran frau i condemnat per teòlegs doctors que mostren que la missa dita per a un de sol no pot satisfer d'altres, ja que Déu no accepta la missa segons el preu dels qui es citen a la Celebració Eucarística, ja que aleshores una sola missa seria suficient per a tota l'església cristiana, sino que la reb amb total acceptació quan se li ofereix en la fe de l'església i està adreçada pel que l'ofereix a una persona especial; per això, adona't aquí que tota missa és en si del mateix valor, comparada a qualsevol altra.

En canvi, fins a quin punt l'accepti Déu així oferta per tal que aprofiti a un altre per a qui es diu, això nosaltres, per la nostra condició⁵⁷, ho desconeixem. Per altra banda, bé sabem per les moltes revelacions dels sants, que els difunts tenen necessitat de moltes misses i, per consegüent, amb una de sola no en tenen prou ni és acceptada per Déu per tota una munió de pecadors i el seu reat.

En segon lloc, es té en consideració una missa, però, segons els mèrits de l'oferent, d'on l'Eucaristia a la púxide o que roman al tabernacle o al sagrari⁵⁸ de l'altar no aprofita a vius ni a morts, com a tal, sino que es requereix necessàriament un sacrifici sacramental, que aprofita segons els mèrits i l'estat de gràcia de l'oferent, a més del primer profit, sobre el que ja s'ha parlat puntualment més amunt. A més, encara que un sacerdot que està en pecat mortal no aprofita en aquestes condicions a aquell per a qui diu la missa, tanmateix fent així missa en pecat mortal li fa profit a aquell per a qui es diu, segons la caritat de qui ha fet que es digués la missa a través del sacerdot⁵⁹, i segons el que s'ha dit abans, que ha estat ordenat per Déu que una missa en si

⁵⁷ De mortals.

⁵⁸ *Cassia altaris*. Ha de tractar-se de *cassia* -en realitat *casya* -, la transcripció del participi femení del verb arameu que significa "cobrir", per tant, "coberta"; sustantivat: "la coberta", igual a "sagrari".

⁵⁹ S'ha d'entendre que no li aprofita perquè el sacerdot està en pecat mortal, però sí perquè hi ha algú que s'ha preocupat de fer-li dir tal missa.

mateixa aprofiti a aquell en favor de qui li és oferta a Déu. Totes aquestes coses les explica amplament Escot, gran teòleg, a un seu *Quodlibetum*, a la qüestió penúltima, i Elcot, gran doctor, al quart de les *Sententiae*, qüestió: *An sub speciebus panis et uini existat realiter corpus Christi in solutione primi dubii*. I no s'hi oposa als precedents el decret de Jeroni anomenat *De consecratione*, a la distinció V, capítol: *Non mediocriter*, on diu així Jeroni: "Quan per cent ànimes es diu un salm o una missa, és igual que si es digués per un qualsevol dels mateixos", ja que, tal com diu Escot allà mateix, obrint l'esmentat decret, pot entendre's que el mateix es mereix un sacerdot disposat adequadament, si celebra per a un o per a mil, perquè es troba en un amor igualitari.

També les glosses d'uns certs juristes que s'esforcen per portar l'esmentat decret al contrari, han de ser rebujtades amb vehemència, dient el gloriós Tomàs, de l'ordre dels germans predicadors, en el llibret *Contra retrahentes alios a religione*, al capítol XIII, a la solució de X argument i també al capítol XI així: "Sense sentit i de gran riota sembla que professors de doctrina sagrada aportin glosses dels juristes en contra d'arguments d'autoritat o bé discuteixin sobre ells". Sobre aquest assumpte, però, es parla molt extensament a la *Summa Theologica*, al llibre *De sacramentis* i al tractat *De missa*. Sota la mateixa corruptela estan compresos aquells que amb una única missa satisfan al mateix temps molts aniversaris, i igualment aquell que té molts beneficis i està obligat a celebrar contínuament per a qualsevol, i tanmateix ni per a ell ni per a altres acompleix les dites obligacions i de manera semblant també, sota aquest mateix pecat, els capellans, que estan obligats a celebrar habitualment o a diari per al poble i, a més d'això, tenen altres beneficis, pels quals de cap manera fan el servei ni per a ells ni per als altres. ¿Què li diran aquests a Déu i a les ànimes que defrauden, perquè ni compleixen amb elles, ni amb poble, del qual en tenen cura? Oh desgraciats! No només viuen en tan gran perill de condemnaió sino que serà molt horrible la seva fi si moren en tal estat.

Contra l'avarícia dels clergues que, sense tenir propòsit de celebrar, de bon grat ho fan per cobdícia si acut a ells qualsevol que els paga quelcom. c. LXXXIX.

També per a gran oprobi de l'estat clerical, alguns clergues que arriben a l'església de matí sense propòsit de celebrar, portats per la cobdícia i no per l'amor ni l'honor de Déu, si tanmateix acut a ells algú que vulgui fer celebrar,

de bon grat celebren pensant que els proporcionarà un bon guany, i d'altra manera no celebrarien, i a més, per a gran oprobi d'ells i escàndol, es fan dir la missa. Si se'ls preguntava si volen celebrar, respondran: ¿I qui paga per ella? A més, si pensaven que qui se'ls presenta així no els pagarà bé sino miserablement, llavors no dirien la missa, d'on si oferia sis denaris i no deu, no celebrarien. En aquest punt demano: "Para esment tu, que tems Déu, quants vicis i culpes estan latens a la ment de tal sacerdot miserable!, perquè en això apareix un gran menyspreu de Déu; en segon lloc, una gran avarícia; en tercer lloc, un pèssim exemple; en quart lloc, hi ha una simonia latent, i això perquè només diu missa per diners; en cinquè lloc, una notable manca de devoció i una gran irreverència a Déu, mals tots que quasi bé es troben també en aquell sacerdot que demana algú que digui per ell una missa i ell mateix dirà una altra per ell un altre dia, nogensmenys ell mateix, que li encomana la missa a un altre, de bon grat celebraria si trobés qui li encarregués una celebració.

Contra els sacerdots que no celebren mai. c. XC.

Però, ¿què dirà a Déu aquell que és un sacerdot prebendat⁶⁰, i dels béns de l'església, i mai no celebra?, ja que encara que no es trobi obligat per la institució del càrrec que ocupa, és obligat tanmateix en raó de l'ofici sacerdotal que té, per això Gregori, en una certa *Homilia*, diu així: "Quan s'augmenten els donatius, també creixen les raons dels donatius; tant més humil, en conseqüència, i disposat a servir Déu ha d'estar qualsevol pel seu càrrec, quant es considera que és més obligat a donar-ne comptes". Això diu. Així doncs, tal prebendat que pren el grau de prevere, que és un gran do de Déu, a l'església de Déu és obligat, necessàriament, a l'exercici del preverat, per tal que davant Déu, al judici no li sigui increpat per Déu pel talent amagat⁶¹.

En segon lloc, respecte a això està Ciril, que exposa allò del psalmista: "Aixequeu-vos després de seure, els qui mengeu el pa del dolor!". "El pa del dolor el menja un prevere quan té el grau de sacerdot i no es preocupa d'oferir l'ofici a Déu segons el seu grau, que a l'església és el més gran i elevat".

En tercer lloc diu Beda: "Qui té el grau de prevere i no celebra sovint, li treu honor a Déu, alegria als àngels, ajut celestial als d'aquest món, els treu sugragis a les ànimes del purgatori i a la seva ànima acumula demèrit per la

⁶⁰ Tenir un càrrec -una prebenda- que comportava ingressos especials.

⁶¹ Mt 25:25.

seva ingritud i afegeix a la dignitat del sacrifici el menyspreu i l'oblit del propi Crist, Que ha de ser recordat especialment per nosaltres en tot moment.

En quart lloc, perquè qualsevol està obligat a treure un profit raonable del talent rebut, tal com mostra Crist a *Mateu XXV*, quan parla del servent mandrós que amagava un talent rebut i va ser condemnat.

En cinquè lloc, perquè els béns que aquest pren, han estat expressament consagrats als difunts per tal que es diguin misses per ells i es facin altres obres bones.

En sisè lloc, perquè la finalitat de tota la religió cristiana en relació a aquest estat és el culte de Déu, que especialment obliga els preveres, però aquest culte s'exerceix principalment mitjançant aquest sacrifici i així està obligat el prevere a exercir el culte de Déu contínuament, per això Crisòstom en un comentari inacabat *Super Mateum*, en parlar del prevere indevot i avar al mateix temps, diu així: "Ai infeliç!, l'Esriptura t'anomena àngel dels exèrcits de Crist i tu ets l'àngel de Satanàs, entregat a un sentit condemnat, a qui l'avarícia i la dèria de tenir sempre inquieta i una total manca de devoció torna indigne de tot benefici de Déu, en tant que, si celebres, agrueges el teu pecat i el multipliques i, si no celebres, deixes de fer allò a què estàs obligat per l'ofici que se t'ha encomanat". Segueix: "Oh infeliç que menysprees Déu!, i ¿què t'ha fet Déu Omnipotent, perquè sigui menyspreat per tu? Espera, doncs, una mica, i veuràs a quants oprobis i menyspreus t'exposarà el propi Déu en la vida present i en la futura".

Contra els sacerdots més importants que consideren com un honor per a ells el fet de no celebrar si no és ocasionalment.
c. XCI.

Cap a un menyspreu tan gran s'ha portat Déu gloriós davant el seu clergat que els canonges i els de més categoria a les grans esglésies consideren com un honor per a ells el fet de no celebrar si no és rarament, i fins i tot cantar al cor amb potència ho consideren un deshonor per a ells i el fet d'oficiar en mig del cor ho tenen per un oprobi; també, mentre són al cor, deixen entrar bidells que allà mateix els ofereixen llibres per comprar, i de manera semblant els permeten d'entrar, mentre es diu l'ofici, els qui venen estris o aliments o bé altres coses que els agraden, i fan moltes altres indecències al cor per a menyspreu de Déu, a més de comprar i vendre, i no hi ha ningú que els corregeixi o si n'hi ha, la correcció serà lleugera i lenta i superficial, però no

severa i forta, per això els pecats resten sense cap discussió ni correcció i així s'allarguen fins a la fi, cosa que redunda en un gran perill del bisbe que no censura aquestes coses i de semblants, i això perquè mantenen conscientment tants oprobis a Déu, Que molt l'ha honorat ell mateix en la vida present. Sobre aquest assumpte parla extensament el benaurat Bernat al Papa Eugeni, al llibre III, que deixo de banda per abreujar, a través del qual apareix la veritat de l'ensenyança apostòlica posada en el dotzè punt⁶², quan del bon bisbe ha dit "desinteressat".

Que un bisbe ha de governar bé els seus súbdits i, en especial, la seva casa i la seva pròpia família. c. XCII.

La catorzena ensenyança d'instrucció del bisbe posada per l'apòstol és "que governi bé la pròpia casa", és a dir, que governi bé casa seva i que tingui una família de bons costums i honesta i el que recomana als altres, que ho exigeixi dels seus servidors. Per això, que la religió de la família sigui testimoni de la religió de l'amo, *Eclesiàstic* X: "Tal com és el governant del poble, són els seus ministres". Per això diu aquí l'Apòstol que si un no sap governar la pròpia casa, ¿com tindrà cura de l'església?⁶³ Diu aquí Pere de Ravenna: "Per això cal triar un prelat savi i conscient, de manera que en res no aparegui mereixedor d'un retret, sino que satisfaci tothom en tant que li permet la consciència, i en primer lloc, els seus domèstics".

Sobre això, diu l'Apòstol: "Si algú no ha tingut cura d'algú, principalment dels seus domèstics, destrueix la fe i és pitjor que un infidel". Glossa: "Perquè els infidels ho tenen això molt en compte, de satisfer els seus servidors, que si bé no tenen llei, tanmateix ells tenen una llei, mentre es regeixen pel dictamen de la consciència. I així, ¿fins a quin punt no és reu, per a Déu, un prelat, cap de la llei i mestre, si falla en allò en què un pagà mai no fallaria, respecte les coses que coneix per la raó⁶⁴?

També Polícrates, parlant d'allò d'*Isaïes*: "Avergonyeix-te Sidó, diu el mar", diu així: "Doncs la vida dels fidels es confon quan es compara amb els costums dels infidels; així doncs, almenys, segons l'exemple dels infidels, diu ell mateix, fem bons tractes als nostres servidors, d'altra manera Déu ens els prendrà per a que no tinguem ningú que ens vulgui servir i amb raó estarem

⁶² Es tracta de la tretzena ensenyança.

⁶³ 1 Tm 3:5.

⁶⁴ Els cristians es guien per la revelació i els pagans per la raó natural.

sempre tristos i abandonats i sols". Sobre això Polícrates diu allà mateix que la família d'un bisbe no convé que juri per Déu ni que tingui tendència a la gula, que vagi de bon grat a l'església, arribant al costat del seu senyor amb respecte i rebent-lo amb alegria, de bon grat obeir el senyor en les coses lícites i aplicar-se a la devoció i el coneixement de Déu, anar adequadament, per tal que es vegi que tota la família és religiosa, i amagar els defectes del bisbe per poc que es pugui. I a això afegeix que qualsevol bisbe, en el moment que ha estat consagrat, ha de transformar-se en un altre home, en especial per a ser més devot en presència de Déu, més serè en la seva persona, atenent als seus per tal que no fallin, i si fallen, que a l'instant siguin reconduïts al recte camí de la justícia per ell mateix, que és el seu pare i jutge i, en conseqüència, a tots els altres, que contemplaran en ell les obres de les virtuts, de manera que mai ningú no s'allunyi de la seva presència escandalitzat, sino ben edificat. I que digui, mentre s'allunya, allò de l'Apòstol, que està als *Hebreus* VII: "Tal és, veritablement, el pontífex que ens calia, sant, innocent, immaculat, separat dels pecadors i exaltat més amunt del cel".

Llegim de Sulpici el Gran que, en ser anomenat bisbe Papiensis, li va demanar un consell al benaurat Ambròs: de quina manera podia entregar-se totalment a Déu; i li va respondre el benaurat Ambròs: "Tingues al teu costat una persona de vida provada i temorós de Déu, que et corregixi d'amagat diàriament en els teus defectes i et dirigeixi al fer obres virtuoses, i escolta'l amb reverència com si t'hagués estat enviat del cel, i així arribaràs a l'estat que desitges". I diu que així va fer i que es va convertir amb el temps en tot un altre i entregat a tots sorprenentment. Amb aquestes proves s'acaba l'exposició de la primera regla apostòlica donada pel gloriós bisbe Timoteu sobre la persona dels que arriben a ser bisbes a l'església de Déu.

En aquest capítol es posa la segona regla episcopal donada per l'Apòstol. c. XCIII.

La segona regla episcopal donada al bisbe Titus, de santa memòria, per l'Apòstol Sant Pau, tal com queda patent a l'*Epístola al mateix Titus*, capítol I, diu així: "Cal que el bisbe sigui irrepreensible, com a administrador de Déu; que no sigui arrogant, ni iracund, ni donat al vi, ni violent, ni donat a negocis bruts, sino hospitalari, amic del bé, ponderat, just, sant, continent, que conservi la doctrina autèntica tal com ha estat ensenyada, perquè sigui capaç d'exhortar també amb la sana doctrina i de refutar els contradictors".

**Ensenyança "que convé que el bisbe sigui irrepreensible".
c. XCIV.**

La primera ensenyança és que convé que el bisbe sigui irrepreensible. Glossa de Tarantasius: "No he dit sense pecat, ja que si diem que no en tenim, ens enganyem a nosaltres mateixos, i la veritat no està en nosaltres⁶⁵, sino que diu irrepreensible, és a dir, sense pecat notable i evident i digne d'acusació, doncs a tal pecat se l'anomena crim, perquè torna l'home indigne del govern episcopal, especialment per la mala fama i l'escàndol del poble". Per això diu així Beda: "Un pecador públic no ha de governar els altres per escàndol dels súbdits", afegint allò que diu Crist a *Joan VII*: "Qui d'entre vosaltres estigui sense pecat, que llenci el primer la pedra", ja que, com diu aquest, un pecador públic no pot increpar lícitament un altre, ni castigar-lo, encara que de tant en tant es tolera per part de l'església per algun motiu. De tota manera, ell mateix, tal jutge i pecador, s'involucra en la seva sentència i confon l'església de Crist amb la seva indignitat. Sobre això, "convé que el bisbe sigui irrepreensible", diu Teòfil: No interpreta l'Apòstol que convingui que un bisbe estigui sense pecat, ja que aleshores ningú seria bisbe, com es diu a la primera *Epístola de Joan I*: "Si diem que no tenim pecat, ens enganyem a nosaltres mateixos i la veritat no està en nosaltres". Per això, quan diu l'Apòstol que convé que un bisbe sigui irrepreensible, s'entén només de la culpa, però es parla més del reat, en quant que s'extén a la infàmia que prové d'una falta tant notable com és ara l'heretgia, la simonia, l'homicidi, <l'acusació> d'un crim fals, furt i coses semblants, que comporten una gran infàmia i escandalitzen molt el poble. Per això, cap d'aquests ha de presidir a l'església, ni tampoc administrar els sacraments, ni tampoc exercir l'ofici de sacerdot, segons que deixen ben clar els sagrats cànons. Amb això queda explicat la primera, és a dir, com convé que un bisbe sigui irrepreensible.

Que el bisbe sigui administrador de Déu. c. XCV.

La segona ensenyança apostòlica per a la direcció de la vida episcopal és que sigui així administrador de Déu, i aquí observaràs algunes coses per a la exposició de la direcció i l'administració de clergues i de bisbes en especial. El primer és que prínceps poderosos i els que són molt inferiors a ells han donat

---

⁶⁵ 1 Jo 1:8.

moltes i grans coses a l'església pel manteniment dels eclesiàstics, per tal que retessin culte a Déu especialment i suplissin els defectes d'ells, que ocupats continuament en coses temporals no poden, habitualment, dedicar-se a les coses divines com seria digne. També els han donat els béns esmentats per a que intercedissin per ells davant Déu, i la resta, el que els sobrava, ho donessin als pobres de Crist fidelment i presta. Això ho posa Bernat quan escriu al Papa Eugeni, com ha estat referit més amunt moltes vegades. També Pròsper diu així: "Res altre no són els béns de l'església sino oferiments dels fidels i les donacions dels pecadors i patrimoni dels pobres". En relació a això hi ha innumbrables decrets, la referència dels quals és massa tediosa i llarga, i per això l'he deixada de banda.

El segon és que, de qualsevol manera, la distribució del patrimoni de l'església els ha estat encarregada de manera primordial als prelats de l'església en tant que pares del poble i del clergat, com posa Pròsper extensament, al llibre *De uita contemplatiua*. Sobre això també hi ha molts decrets que ometo per abreujar.

El tercer que es diu és que també els prelats trets de les ordres religioses, en administrar així els béns temporals de l'església amb prudència i per Déu, són mereixedors de molt, en obeir en tal cosa al Sum pontífex que això ordena; en segon lloc, perquè no per ells, sino pels pobres de Crist accepten tal administració, que és una obra de gran pietat, tal com exemplifica Jeroni escrivient a Rústic sobre Sant Exuberi, el bisbe, qui en dejú i en gran pobresa administrava els béns de l'església.

El quart que diu és que els prelats i la resta d'eclesiàstics no són els amos dels béns de l'església, sino administradors i distribuïdors. Sobre això diu l'Apòstol al bisbe Timoteu, a l'*Epístola <a Timoteu> II*, capítol IV: "Compleix bé el teu ministeri". I el Sum Pontífex s'anomena servidor dels servidors de Déu. També Jeroni en l'*Epístola a Nepocià* diu: "Que els bisbes sàpiguen que són servidors i no amos".

En cinquè lloc, que els béns de l'església no s'han de dilapidar ni fer servir malament, tal com diuen els sagrats cànons, en particular també perquè són béns dedicats als servidors de Déu i als pobres de Crist, per això es diu l'*Eclesiàstic XXXIII*: "El pa dels indigents és la vida dels pobres, i qui els en priva és un sanguinari". Respecte això, Aimó diu: "El defrauda, en canvi, fent en certa mesura una bona gestió en altres coses, si demana per si mateix més que el menjar i el vestit". Igualment Fulgenci, sobre la paraula de Pere: "Heus ací que nosaltres tot ho hem abandonat", diu així: "Així doncs, puix que totes

les possessions de l'església són oferiments dels fidels i donacions dels pecadors i almoines dels rics donades a l'església per devoció a Déu, no pels usos de qualssevol, sino d'aquells que serveixen l'església de Crist i miren pels pobres; com que ningú d'aquests té cap dret si no és la comunitat de l'església i la donació d'aquells no ultrapassa la intenció del donant, per això dic que no ho tenen per donació, sino per furt i per rapinya, els qui no serveixen aquell culte a Déu pel qual han estat assignades aquestes coses, ni el duen a terme, ni tampoc aquella pietat envers els pobres, ni l'honestetat de vida, coses per les quals els han estat entregats béns que, si en aquest moment s'haguéssin de donar a la vista de la vida de molts eclesiàstics, ben cert que no els donarien ni castells ni pobles ni dominis ni les rendes que els donaren, veritablement ni tan sols fems per adobar les seves terres.

Que tal administració sigui fidel, total i sincera. c. XCVI.

Respecte a això també, Fulbert afegeix moltes coses sobre aquella paraula de Crist, a *Lluc XXII*: "Quan us vaig enviar sense bossa, ni sarró, ni calçat, ¿que us va mancar res?", diu així: "Doncs qualsevol que viu dels béns de l'església està obligat a treballar, per la gràcia que li ha estat donada per Déu, amb un treball espiritual o bé corporal, i així justificar el seu manteniment; per això tots els eclesiàstics que viuen sense treballar, són tant més condemnables en quant que inmerescudament reben molts béns d'entre els béns de l'església, ja que els béns de l'església es deuen a aquells que hi treballen, per la utilitat de l'església. I així també es tracta a la causa XII, qüestió I: *Uiuentes*. I Pròsper diu: "Li convé a l'església de posseir recursos per tal que d'ells visquin els qui serveixen no el món, del qual rebutgen els plaers fugitius, sino fidelment Déu, de Qui desitgen els béns inefables i sempre els tenen al seu davant". Això diu.

També Pere de Ravenna sobre allò de: "Ample és el camí que porta a la perdició", diu així: Ai, Déu meu! ¿Què serà dels teus eclesiàstics, que porten una vida tan rica i delicada a costa dels béns dels pobres, amb els que són tan cruels? ¿Què passa, Senyor Jesús, que aquelles coses que vas aconseguir amb la teva preciosíssima sang per a la teva església, en favor dels teus pobres, estiguin disperses i encomanades a tants fills de la perdició, que les administren com a seves i amb les quals fan la seva voluntat en contra dels desitjos dels donants i les seves voluntats i claríssims testaments, i en contra de la justícia i l'honestetat de vida i per escàndol del poble? Oh Senyor! Tant de bo sabessin

el que has decidit que es faci d'ells! Tant de bo sabessin el teu sever judici i les penes a les que els tens destinats a ells, miserables, a perpetuitat!". Això diu.

Igualment Dídim: "Que vigilin per a si, els qui temeràriament s'han introduït als beneficis eclesiàstics i que, sense ofici d'evangelista, viuen de l'evangeli, es diu a la causa VII, qüestió II. ¿Què altre cosa és viure de l'evangeli, si no és que el que treballa rebi les coses necessàries per viure del lloc on treballa?". Això diu.

Igualment Gregori de Tours, sobre allò de *Job*: "Els gegants gemeguen sota les aigües", diu: "Res no és per a mi més digne d'estupor que veure els prelats de l'església i molts altres eclesiàstics i altres experts i savis plens de saviesa humana, que veuen clarament la càrrega insuportable que porten i els perills que els venen a sobre i la seva mala administració sobre els béns dels pobres, i tanmateix, sense cap temor de Déu, contínuament acumulen sempre altres càrreges més grans i més pesades, com si mai res no els fos suficient, i així fins la mort. Saben que el que sobra de les seves necessitats estan obligats a donar-ho als pobres, i ni d'això es preocupen; són lladres manifestos i usurpadors de les coses dels indigents, i no escolten Déu que es plany d'això ni que els causa remordiment de consciència ni que proclama aquest crim davant d'ells, coses totes que els han de donar la seguretat de que van a la condemnaió pel camí directe i quan els diu, com a *Jutge Sever*: Dóna compte de la teva administració⁶⁶", dels furts, negligències, rapinyes i tants actes dolents, o miserables!, ¿què respondran? Certament no una cosa davant mil, perquè són inexcusables per a Déu i el proïsme a qui sovint li van prendre la vida". Això diu.

I de la mateixa manera Bernat al bisbe Enric, arquebisbe Senonensis: "Clamen els nus, clamen els famèlics, es queixen i diuen: Digueu, pontífexs, a l'infern, ¿què ens fa l'or a nosaltres que patim de manera miserable per la fam i el fred? ¿De què serveixen tants canvis o ampliacions en pòrtics o rics ornaments a les calaixeres? Nostre és el que heu consumit i a nosaltres ens ha estat pres cruelment el que vanament heu gastat, s'ha pres de les nostres necessitats tot allò que s'ha afegit a la vostra vanitat".

Igualment Jeroni, i és a la causa XII, qüestió II, diu així: "La glòria d'un bisbe és mirar pels pobres. La ignomínia d'un sacerdot és afanyar-se per enriquir-se". Segueix: "Rebre, així doncs, del que s'ha de distribuir als pobres és d'un crim claríssim i supera la crueltat dels lladres".

---

⁶⁶ Lc 16:2.

Sobre aquest assumpte tracta extensament Grandanus en el seu VIII llibre, qüestió XXVII, on, mitjançant molts decrets mostra que els bisbes cometen més pecat en la mala administració de les coses dels eclesiàstics que els seus súbdits i que els bisbes no són els amos de les coses de l'església ni <de les> dels pobres, sino tanmateix administradors que, amb més motiu, estan obligats a distribuir bé les coses que els han estat encomanades, però també a parar esment i a corregir, si els seus súbdits les distribueixen malament i prenen als pobres allò que tots els difunts i els mèrits de Crist amb un gran i llarg treball des d'antic van aconseguir per a ells. Per altra banda, de quina manera li pertanyi al bisbe especialment la cura dels pobres, ho posa extensament la distinció LXXXII: *Episcopus* i la distinció LXXXVI: *Fratrem* i la distinció LXXXVII, en la seva totalitat. I aquí principalment queda explicat l'honor i la glòria del bisbe, és a dir, que sigui virtuós i exemplar, pacificador dels discordants, que tingui misericòrdia dels indigents, que sigui entregat a l'oració, la lectura i l'ensenyament, distinció XLIV: *Pro reuerentia* i distinció LXXXVIII: *Episcopus nullam* i a la causa II, qüestió VII: *Episcopi*.

**Que tal administració no disminueix l'estat de perfecció.
c. XCVII.**

No obstant el ja esmentat, rebre l'ofici de l'administració de l'església en res no disminueix l'estat de perfecció, en tant que tal administració tendeix directament al bé del proïsme i és una obra de pietat i de caritat i s'imposa per un superior per mitjà de l'obediència i tota la intenció d'aquest tipus d'administrador es dirigeix, o bé ha de dirigir-se, cap a Déu i per a aliment corporal i espiritual del poble. També, el que així ha estat triat, ha d'estimar Déu més que els altres, en veure que ha rebut les coses més grans de part de Déu, segons els que diu Gregori a una *Homilia*: Vet ací el que el Senyor dient a Pere: "Pastura les meves ovelles", tres vegades li va insistir: 'Simon, ¿m'estimes més que els altres?', indicant que el pastor de l'església i els administradors de Crist han d'estimar Déu per damunt dels altres, tal com diu Gregori al *Pastorale* i també a l'esmentada *Homilia*.

En segons lloc, fixa't que bisbes i clergues poden tenir recursos propis, com queda explicat a la causa XII, qüestió I: *Episcopi*. En canvi, els que diuen el contrari, creuen que això ha de ser considerat segons l'estat de l'església primitiva, quan tots els creients no posseïen res sino que totes les coses els eren comuns, com es diu als *Actes* II.

En tercer lloc, observa que els bisbes i els clergues poden sense pecat fer testament i fer una donació entre vius, a més d'almoïna també, i això quan tinguin patrimoni o altres béns per una donació que els hagin fet personalment, i no per consideració a l'església, sino per successió hereditària o per un guany lícit, com es desprèn de l'Escriptura, o per un altre treball, causa XII, qüestió III, capítol primer: *Ad hoc; Presentibus; Quia nos*. Per altra banda, sobre les coses de l'església ni han de fer testament ni poden.

En quart lloc, observa quina opinió hem de tenir sobre els prelats de les esglésies i la resta de clergues, que consumeixen els béns de l'església deguts als pobres en usos il·lícits, és a dir, en comedians, en meretrius, en familiars i parents, en rics i poderosos i de semblants. ¿És que aquests no són lladres, puix que ells mateixos utilitzen el que els és aliè en contra de la voluntat del Senyor? Sobre això Jeroni diu: "Qualsevol cosa que tinguin els clergues és dels pobres", causa XVI, qüestió I, capítol últim. Igualment Agustí: "Si en privat posseïm les coses que ens són suficients i aquelles altres no són nostres, sino dels pobres, del quals en gestionem l'administració, ens atribuïm consegüentment la propietat amb una usurpació digna de condemna. De la mateixa manera, Raimon, donant solució a això, diu així: "Dic als prelats i clergues que destinen les coses de l'església a persones tals i similars, vergonyoses, o bé no els pertanyen, o fins i tot a familiars, i no pel manteniment de la vida, sino per fer-los rics dels patrimoni del Crucifíx, que donen també a rics i poderosos, i no per causa lícita i honesta, sino pel favor i la pompa del moment, a tals prelats i eclesiàstics els dic que són lladres i que estan obligats a la restitució de tot". Segueix: "I això és un sacrilegi i propi d'un gran crim i supera la crueltat de tots els lladres", com queda de manifest a la causa XII, qüestió II: *Gloria episcopi*. I Guillem diu: "No els és lícit als prelats de donar a parents per tal de fer-los rics més enllà del seu estat i condició de la seva classe". Això ho fan els bisbes d'origen humil, posant els seus familiars com a soldats o barons.

De quines coses poden restituir els eclesiàstics aquelles que administren malament i que gasten en despeses il·lícites. c. XCVIII.

Hi ha, tanmateix, una qüestió sobre les coses de les quals podran els prelats i altres eclesiàstics restituir allò que han despès malament, i a qui. Respecte a això en dóna la solució Guillem dient així: "Qualsevol cosa que sobri dels seus usos particulars de les ofrenenes a les esglésies, excepte el

necessari per a la vida, i es degui als pobres, no n'hi ha prou amb retituir-ho dels beneficis de l'església, que ja tenen o estan a punt de tenir, sino que han de satisfer-ho dels béns patrimonials, si en posseeixen o si en tenen d'una procedència diferent a la d'adquisicions de l'església. Poden també treure-s'ho de les coses necessàries, bé fent despeses per la utilitat de l'església dels seus béns patrimonials o bé de procedència diferent a la d'adquisicions de l'església. En canvi l'Hostiensis diu que aquesta restitució l'han de fer a l'església; altres, tanmateix, diuen que els han de restituir a aquells a qui es deuen les coses de l'església, és a dir, als pobres de l'indret, i tot això pot ser ben suportat i resistit per un home prudent. Observa també que un prelat té responsabilitat sobre els béns de l'església perduts no només per engany, sino també per culpa gran o lleu, segons Bernat i l'Hostiensis, *Extra de officio archidiaconi* a la glossa sobre el capítol: *Ea que*. Però a més hi ha dubte sobre si un clergue que té suficient patrimoni pot rebre la seva manutenció dels béns de l'església a la que serveix. I diu l'Hostiensis que sí; però que aquests, si no fan el servei o si ho gasten en mals usos, cometen un pecat múltiple, com ara el robatori, sacrilegi i restants pecats d'aquesta mena. Això, d'altra banda, ho diu Jeroni al Papa Damas⁶⁷, és a dir, els qui poden mantenir-se amb els béns dels pares, si prenen el que és dels pobres, cometen un sacrilegi, causa XVI, qüestió I, capítol últim. Això també cal entendre-ho quan ho requereix l'extrema necessitat dels pobres, doncs aleshores també estan obligats a distribuir-ne dels seus.

De quina manera també han de restituir els qui prenen malament els béns de l'església. c. XCIX.

Per altra banda, quan estan obligats a la restitució els qui prenen malament els béns de l'església de persones eclesiàstiques, i a quins i de quina manera ho han de restituir, Raimon ho resol dient: "Fornicadors i persones desvergonyides d'aquesta mena estan obligats a la restitució, si poden, a no ser els hagués estat donat casualment com a almoïna, trobant-se en cas d'extrema necessitat, cosa que s'ha hagut de fer", distinció LXXXVI: *Pasce fame morientem* ; doncs els qui haguessis pogut salvar alimentant-los, si no els has alimentat, els has mort. Igualment l'Hostiensis: "Rics i poderosos estan obligats

---

⁶⁷ Tots els mss. donen la lectura *Amantium*. Tanmateix, l'epístola a aquest prevere, no Papa, no tracta aquest tema.

a la restitució, si allò ho han rebut per frau o amenaces o per insolència sense motiu, que no feia al cas. Nogensmenys, un clergue o un prelat està disculpat en tal cas si ha donat per a redimir el seu patiment del que no s'ha pogut d'altres maneres", *Extra de Simonia*, capítol: *Dilectus*. Però si no els han estat donats per aquests motius, sino atzarosament els han arribat per alguna causa necessària o honesta, i impeditos no poden tenir accés a les seves coses i no troben allà res per comprar o bé no tenen on comprar, això, si se'ls proporciona moderadament per hospitalitat o almoïna, no dic que ningú estigui obligat a la restitució, article XII, qüestió III, i amb això hi coincideix l'Hostienseis.

De manera similar, adona't que si eren honestos i homes espirituals, sobretot perquè ja havien consagrat el seu servei a l'església, defensant-la contra els lladres o contra els tirans, o bé donant-li la seva protecció en alguna causa, o bé donant dels seus propis béns o de maneres semblants, a tals, doncs, l'església està obligada, al seu torn, a compensar-los, causa XII, qüestió II: *Quicumque suffragio ecclesiastico*. Per altra banda, el que s'ha dit sobre la restitució que s'ha de fer als clergues, dic que no estan obligats, a menys que el propi clergue, per mitjà d'una donació feta d'aquest tipus, sigui insolvent, com passa a la usura, excepció feta també d'aquell que ha fet extorsió amb frau o amenaces o amb qualsevol tipus de violència; aquest, doncs, està obligat fins i tot si és un clergue solvent. Però si el clergue és insolvent, estan obligats a la restitució tots aquells que han rebut de manera il·lícita. Però, ¿amb autoritat de qui es fa aquesta restitució? Diu Raimon que, amb l'autoritat del jutge penitencial, ha de fer-se a l'església a qui li ha estat injuriosament pres, i així doncs, a aquell mateix que ho va donar, excepte quan ha donat de manera vergonyosa, <i>aleshores no és d'ell, sino que pot fer-se-li a un successor seu o a un superior, com diu l'Hostienseis, o bé és destinat a la utilitat de l'església o bé es distribueix en favor dels pobres del propi indret, si això sembla convenient, article XVII, qüestió IV: *Si quis in atrio*. Això últim, és a dir, que s'entregui als pobres, diu Guillem aquí que és millor: "Si els pobres passen necessitat, o per altra banda, si l'església té abundància, és millor que es destini a la utilitat d'una església pobre". Diu també aquí Durandus, a *De rapina*, qüestió IX, que els prelats que fan nous censos a les esglésies cometem un latrocini, robant moltíssim.

De tot l'esmentat queda bastant explicada la segona ensenyança de l'Apòstol donada pels bisbes, quan diu en aquesta regla que convé que el bisbe sigui administrador de Déu, segons allò de l'Apòstol en la I *Epístola als*

Corintis IV: "És així com hem de ser considerats: com a servents de Déu i administradors dels seus misteris". Qui també diu allà: "Ara: l'única cosa que es requereix en els administradors és que se'ls trobi fidels", és a dir, en el judici de la mort de qualsevol prelat.

Que el bisbe no sigui arrogant. c. C.

La tercera ensenyança apostòlica pel bisbe és "no arrogant", és a dir, que sigui humil i no sigui superbiós, ja que a l'*Eclesiàstic XXXII* es diu: "¿T'han fet cap de taula? No t'envaneixis". Perquè a l'*Eclesiàstic X* es diu: "Déu ha enderrocat els trons dels poderosos". Estrabó: "Quan sotmeten els altres com tirans, Déu disposa que siguin sotmesos ells i tractats pels dolents cruelment i amb menyspreu". Jeroni: "Avorreix Déu gloriós la supèrbia dels seus ministres per sobre de tota la supèrbia d'aquesta vida, i això perquè Ell mateix, benigníssim i molt humil, els ha triat aquests al seu costat, els ha eximit del treball dels homes, els ha dotat de grans llibertats i els ha sostingut amb grans emoluments, els ha mostrat com a honorables al món degut als seus ministeris i per ells ha dit: "Qui us menysprea vosaltres, a Mi em menysprea"; servint-lo fidelment, els ha situat davant a la pàtria amb un honor especial <i>, consegüentment, que un d'aquests sigui arrogant, és abominable per a Ell, i això molt ho detesta la seva bondat, i així, amb raó, tals els allunya més que els altres perquè són enemics seus a casa". Sobre aquests s'ha escrit: "Gras, fornit i corpulent s'ha negat a obeir", és a dir, "Déu, el seu Creador, ensuperbint-se i menyspreant-lo Ell i els seus preceptes, virtuts, costums i lleis, i encaminant cap al menyspreu els altres amb la seva arrogància", *Deuteronomi III*.

Gregori: "Un signe evidentíssim dels reprovats és la supèrbia i dels elegits és la humilitat". Així, qualsevol, que prengui en la seva consideració quin senyal porta i, en conseqüència, que jutgi què s'ha de fer de si mateix.

Alcuí: "Un gran consol és pels pobres i per tots els súbdits el tracte familiar i agradable dels prelats". Per això diu Agustí que és un gran consol pels membres per part d'un governant humil i de la seva humil i agradable condescendència, i a més, amb això dona d'ell un gran exemple als altres, i aquells que el veuen els atreu a la seva estima, i en especial, al seu respecte. Amb això no vol dir que un prelat no aparegui com a digne de respecte, mentre que pel seu comportament humil es mostri aliè a tota disbaixa i lleugeresa tant amb la paraula com amb el gest.

Llegim del gran Ambròs que fou d'una humilitat tan gran i d'una saviesa que, en el seu temps, no es va veure ningú més profund en humilitat, ningú més modest, ningú més savi, ningú més respectuós. Així doncs va combinar la seva humilitat i la seva mansuetud amb la serietat dels costums, perquè mai no va apareixer en ell un signe se arrogància ni de lleugeresa, sino d'humilitat i de gran saviesa, i la causa era, com diu Zòsim que estava tan a prop de Déu que la familiaritat divina no li permetia d'allunyar-se per qualsevol temptació ni per inclinació a l'arrogància ni tampoc a la lleugersa.

Sobre això, Hilari en l'*Epístola a Marcià*, bisbe Senonensis, diu: "És molt vergonyós, estimadíssim germà, que en un bisbe aparegui la tendència a la fúria, l'orgull de la supèrbia, l'amor al joc, la conversa sobre dones, el gust pel vi i l'envaniment de la seva persona. Ha de considerar que és pobre i que viu de les almoines de les persones i del patrimoni dels pobres de Crist, i ¿és que no diu Salomó que Déu odia els ulls arrogants, i més encara un pobre superbiós? Així doncs, ningú és més pobre que aquell que viu de les almoines dels pobres, ni hi ha un altre més odiós per a Déu que qui s'ensuperbeix a partir de tal emolument, del que no obté res més que aliment i vestit. Això diu.

Que no concorden entre si l'arrogància exterior i la humilitat interior. c. Cl.

S'esforcen, però, alguns clergues, a amagar la seva arrogància dient que encara que a fora manifestin alguna supèrbia, tanmateix en el cor serveixen la humilitat, quan el Senyor, no obstant, diu a *Marc XII* que pel fruit es coneix l'arbre. Així doncs, de la humilitat de cor no pot procedir la supèrbia de l'actuació: així podria dir el fornicador que és cast de cor; i no li és suficient a l'eclesiàstic només la humilitat de cor, ja que ha estat donat com exemple als altres, ni aquest pot excusar-se de l'escàndol del proïsme, com l'exemple de l'Apòstol a la I *Epístola als Corintis VIII* sobre qui adora un ídol fingidament i de qui menja de la carn oferta a l'ídol, que si menjant escandalitzava al proïsme, mai no menjar-ne, de carns. Així s'ha de dir l'eclesiàstic a si mateix, és a dir, si els vestits o algun signe de supèrbia en mi escandalitzava el proïsme, mai no ho faria això davant del proïsme, és a dir, a la seva presència, per tal de no l'escandalitzar-lo.

Crisòstom: "A ningú no li compet més d'imitar Crist en les seves obres virtuoses que al seu ministre". Per això *Joan XII*: "Si algú és servent meu, que em segueixi". I a la primera *Epístola de Joan II*: "El qui diu que està en Crist

ha de comportar-se talment com Ell es comportarà". A aquest, ell mateix li diu a *Mateu XI*: "Feu-vos deixebles meus⁶⁸, que sóc benigne i humil de cor", i no solament de cor, sino d'obra, ja que Ell mateix d'obra va escollir de néixer d'una mare pobra i humil, va romandre en un pessebre, va viure en companyia dels pobres, va defugir l'honor reial, es va presentar molt pobrement, i quan moria no va tenir on reclinar el cap, sino que nu, entre criminals, va acabar els seus dies.

Igualment Beda: "Adona't que tres vegades va dir el Senyor a Pere: "Pastura les meves ovelles", perquè de tres maneres està obligat el bisbe a pasturar les ovelles de Crist, és a dir, amb la paraula, amb l'exemple i amb l'ajut temporal, i qui, en conseqüència, només te humilitat de cor, no alimenta el proïsme per humilitat sino per l'arrogància exterior, que és past dels dimonis. Per això va dir Pere, a la primera *Epístola de Pere*, capítol últim: "No senyorejant damunt les seves possessions, sino fent-vos models del ramat".

Igualment, segons l'Apòstol, a la primera *Epístola als Tessalonicencs*, capítol últim: "Absteniu-vos de tota mena de mal", cosa que no observa qui exteriorment, en el vestit, el llit, la taula, el cavall mostra a la resta arrogància i excés. I així, aquests que només paren atenció a les coses externes són semblants als hipòcrites, a qui Crist va maleir a *Mateu XXIII*, tot dient: "Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites que purifiqueu el defora de la tassa i del plat, i per dins sou plens de rapacitat i d'imperança!"

**Que no es pot incórrer en l'arrogància per honor a Déu.
c. CII.**

Alguns altres eclesiàstics intenten de dissimular els seus ensuperbits excessos exteriors al·legant que tals excessos es fan per honor a Déu i per la grandesa i l'honor de l'estat eclesiàstic, que ho requereix. Però en contra d'això hi ha l'exemple del Redemptor, sobre el que Agustí al llibre *De vera religione* diu: "Tota acció de Crist és ensenyament per a nosaltres". Per altra banda, consta que Crist, en tota la seva obra, va ser perfectíssim i exemple nostre i consta, tal com s'ha dit més amunt, que sempre i en totes les coses va mostrar una humilitat màxima. Per això, a l'*Eclesiàstic III* es diu: "Com més gran ets, més et cal humiliar-te en totes les coses"; adona't que en el llibre es

---

⁶⁸ Seguim la interpretació de *La Bíblia* tot i que la versió literal és: "Apreneu de mi, que sóc..."

diu en totes les coses, ja que no s'exceptua res, però diuen els contradictors que això ha d'aplicar-se a aquells entre qui es viu. Tanmateix tu, para atenció a l'Apòstol de Crist quan diu: "No us feu semblants a aquest món".

Llegim que Sant Epifani, patriarca d'Alexandria, va escriure a Paulí, patriarca d'Antioquia que li posés per escrit en què especialment han de mostrar els eclesiàstics humilitat. Li va respondre Paulí que en la paraula i l'obra. En la paraula, per tal que un prelat no respongui a ningú amb arrogància, sino que tot el que vingui del seu costat retorni alimentat amb un exemple d'humilitat i una paraula de virtut. En obra també, perquè qui governa es presenti vestit amb humilitat, i que el seu llit mai no sigui visible pels que hi vagin, sino que, discretament, el mantingui amb un humil cobrellit en lloc amagat, els vasos de taula, que sigui de vidre o de fusta, de plom o d'estany, i que les parets no tinguin tapissos adornats, sino que en totes les coses hi llueixi la humilitat com una pedra de carbó en mig d'un ornament d'or. I no és cert que la dignitat de l'estat de l'eclesiàstic requereixi aparells superflus, arrogants, vans, rars ni excessius o profans, encara que, tanmateix, aquestes coses es tolerin en prínceps perquè són mundans i han de tractar coses mundanes amb els mundans. Per altra banda, és evident que, si en les coses esmentades es conduïssin amb molta moderació per Déu, tal cosa seria molt acceptada per part de Déu i per gran exemple del poble, tal com va aparèixer en el rei Lluís de França i en el rei Etimund d'Anglaterra. Si, de tota manera, no ho fan així, Déu dissimula i el poble no és escandalitzat, ja que sap que aquests viuen de les seves rendes i d'altres emoluments dels que es poden servir de manera lícita per a mantenir una posició honorable, per a ser més temuts i més honorats pels seus súbdits i ser considerats més poderosos per ells i més capaços de mantenir els seus estats en pau i segons la justícia. En canvi, no tenen lloc en un prelat que més ha de ser temut i honorat per la seva santedat i bondat de vida i el seu gran exemple que per l'espasa material, i qui viu no del seu, sino del patrimoni dels pobres, del que és administrador, cuidador i distribuïdor per Déu, ni tampoc que aquest es vesteixi tan preciosament com un príncep i tingui la taula ornada amb menges i vasos i tapissos a les parets, tant o més que un gran baró. Ni que faci ostentació en públic de llits amb dossier i també propis, semblants als dels ducs i comtes i que criï també gossos i aus de caça, ni de l'estat d'un gran magnat amb coses que no són seves, sino amb les robades i preses als pobres de Crist. Això és execrable, condemnable i detestable davant tots els homes i de Déu.

I respecte a això, espiritualment, contra el preciós aixovar que els bisbes tenen com a luxe, es parla a la distinció XXI: *Episcopus*, on es diu que els bisbes han de tenir un aixovar de poc preu, i taula i vestit pobres. Nogensmenys, no per això diu Paulí que el bisbe estigui obligat a una severitat tan gran, sino que està obligat a evitar un estat ostentós, ensuperbit i luxós i va i que no li convé a ell qui, no com la resta d'homes sino com a exemple de tothom ha de mostrar humilitat, moderació i honestedat en totes les coses. Per això diu Paulí: "No puc sense admiració pensar d'on ha vingut un agosarament tan gran que els qui viuen de les almoines dels pobres presumeixin, per tals almoines, que tenen tal i tan vana posició i tan ostentosa. I és admirable que de tant en tant la seva consciència interior no els punxi molt agudament, els increpi i els intranquil·litzi per tenir una vida tal i tan vana, i perquè no pensen que serà necessari que, per un crim de tal mena, donin rigorosíssim compte a Déu".

Sobre això, Jeroni en l'*Epístola a Nepocià* diu: "Si un clergue tingués quelcom excepte Déu, part seva no és el Senyor, com ara si tingués or, argent, possessions, un aixovar variat; amb aquestes coses el Senyor no es digna esdevenir part".

Que l'exel·lència de l'estat episcopal no requereix viure amb arrogància. c CIII.

Fulgenci va escriure així al bisbe Porretanus: "Molt greument s'equivoquen els qui diuen que l'estat pontifici ha de tendir a l'honor de l'església i estendre les seves borles davant els altres, ja que això ho requereix l'exel·lència del seu estat. O infeliços!, doncs Crist, que va estimar molt el seu Pare i el va honorar, ¿per què va menysprear els honors i va preferir oprobis i menyspreus en el vestit i el menjar, qui va triar Bet-lèhem per a néixer i Jerusalem per a l'oprobí de la seva mort i així ho va deixar com exemple per als seus seguidors? Així doncs, ¿va pecar Pere, vicari de Crist, i més encara tot el seguici de Crist a l'església primitiva, que va tenir prelats molt pobres i menyspreats, martiris, pobresa i menyspreu, perseguint-los constantment amb les burles més grans? O grandíssims miserables, que arreu proposeu imprudentment dogma tan detestable!" Segueix: "Si jo arribés a exposar tota la vanitat insuportable en un bisbe, tota ella semblaria una necedat i una ridiculesa, que un prelat tingui i mostri en públic que posseeix un llit amb dossier, i que degusti menjar i beguda i moltes altres coses que els prelats

actuals mantenen, coses que no pretenen altra cosa que la mera vanitat del món, mostrant que volen igualar-se als prínceps del món, ells que, tanmateix, viuen de les almoines dels prínceps difunts, qui, si sabessin que així s'havia d'administrar el patrimoni de Crist, no haguessin donat ni un denari ni haguessin deixat un vestit per a almoina d'algú, ja que creien que aquestes coses les deixaven a homes sants i no a vanitosos i ensuperbits, perquè no pregunten per les seves ànimes, ni satisfan, ni s'en recorden d'elles de tant en tant.

Aquests són d'aquells contra els que parla Crist a *Mateu XXIII*, i afegeix tu: "Perquè a la càtedra de Moisés s'han assegut els escribes i els fariseus; tot allò que us diguin, doncs, feu-ho i observeu-ho, però no obreu com ells obren, perquè diuen i no fan. En canvi, lliguen fardells pesants i els carreguen a les espatlles dels altres, però ells ni amb el dit no els volen moure, però totes les seves obres les fan per ser vistos dels homes; per això, es fan ben grosses les filactèries i llargues les borles; els agrada de tenir el primer lloc als convits i els primers seients a les sinagogues, de rebre les salutacions a les places i que la gent els anomeni mestres". Segueix: "Però vosaltres no <feu> així; el més gran de vosaltres serà el vostre servidor. Aquell qui s'exaltarà a si mateix, serà humiliat". De tals coses evidentment s'extreu la falsetat de l'esmentada excusa, és a dir, que els prelats per honor i elevació dels graus i les dignitats de l'església i de Déu poden lícitament servir-se de les vanitats abans esmentades.

I això ho confirma Climent V, al sisè llibre *Extra de verborum significationibus*: *Exiui*, on al final de l'esmentada diu així: "Doncs encara que els paraments i vasos eclesiàstics es disposin per honor del nom diví pel qual ell mateix ha fet totes les coses, tanmateix Déu, que és coneixedor de les coses amagades i que mira principalment a l'ànim dels que administren en el seu benefici, no a la seva mà, no vol ser servit per aquelles coses que no es troben en consonància amb la condició i l'estat dels seus servidors.

De tals coses podem deduir que, com a la condició i l'estat dels prelats li és molt poc apropiada tota ostentació i vanitat, que els prelats no s'han de fer servir per mitjà de cap signe o de cap acte banal o ostentós, sino per tot camí humil, no dic extremadament pobre i menyspreable, però per un que no inclogui res de superbiós sino que en totes les coses pretengui una prudent i discreta humilitat i menyspreu del món i la devoció, i també un bon exemple.

**Contra les vanitats d'eclesiàstics de qualsevol categoria.
c. CIV.**

Inocenci IV, al Concili General celebrat a Londres, es diu que molt va reprendre clergues i prelats i eclesiàstics de qualsevol categoria presumits i vanitosos sobre les vestidures, els llits i les taules i sobre el fet de demanar dels homes lloança i fama, al·legant allò de Tullí, a saber, que la fama, on no hi ha vida, no dura perquè en el moment que ha arribat la fama es mostra infame. En canvi, si un home és bo, Déu no l'amaga, ni el posa sota un atuell, sino sobre el portallànties i fa llum a tots els qui són a la casa⁶⁹. D'on diu Agustí, *De conflictu viciorum*: "La vanagloria no és altra cosa que voler ser considerat i lloat pels homes i ja que qualsevol d'aquests és superbiós i un gran pecador, per aquest motiu Déu finalment els mostra al món i els dona com a menypreables per a qualssevol, per tal que semblin quasi com odres, que semblen plens de vi i nogensmenys es troben plens d'aire.

Ambròs, *Super beati immaculati*: "Puix que, segons el filòsof, l'honor és el premi de la virtut, evidentment es mostra com a gran farsant aquell qui no té cap vertadera virtut i desitja ser exaltat amb honors". Segueix: "Aquests Crist els ha atacat especialment quan parlà d'això, ja que desitgen que se'ls doni el culte de l'honor i de la lloança, que és degut només a Déu", dient l'Apòstol: "Al Déu únic, honor i glòria", primera *Epístola a Timoteu* I. Ells mateixos, però, saben que qualsevol de bo que ténen, prové de Déu, segons allò de l'Apòstol: "¿Què téns que no ho haguís rebut?", primera *Epístola als Corintis* IV. Així doncs, ¿quina ofensa tan gran li fan a Déu, pensa-hi, que amb els béns amb què ha de ser glorificat Déu només volen ser lloats i usurpar la seva glòria a Déu Omnipotent, puix que Ell mateix té com a pròpia tal glòria i no l'ha volgut mai compartir amb ningú, dient el propi *Isaïes* XLVIII: "No cediré la meua glòria a un altre". Vet ací que, tal com diu Bernat en un cert sermó: "Aquests, amb els seus actes, es procuren la maledicció de Déu i la mort eterna", com diu el Senyor a *Mateu* VI: "I perquè fan totes les seves obres per ser vistos dels homes, per això us dic a vosaltres que ja tenen la seva recompensa", és a dir, seran rebuts a la lloança dels homes, tanmateix després, un etern ¡ai!. Sobre això Crist a *Mateu* XXIII: "Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, que sou com sepulcres emblanquinats, que per fora es

---

⁶⁹ Mt 5: 15.

veuen bonics, però per dintre són plens d'ossos de morts i de tota inmundícia!".

Glossa d'Estrabó: "Aquests són com la quimera, que per fora sembla un home i per dintre no és home ni animal, sino fusta seca per cremar". Sobre aquests diu Raban, al capítol sisè *Super Mateum*, que s'han entregat a una inclinació tan reprobable, que no hi ha pecat que no cometessin si sabien que, a partir d'ell, podien ser lloats. "Aquests", diu, "són pecadors de naixement i odiosos per a Déu, els qui Déu reserva per les més grans desgràcies i càstigs". "Aquests", diu, "són els més vanitosos de tots, mentiders i molt necis, els qui així han perdut la vergonya i el judici de la raó perquè no s'avergonyeixen de ser lloats, és més, si no se'ls lloava, ells mateixos vergonyosament irrumpeixen en la seva pròpia lloança, tornant-se dignes de tot oprobí i de menyspreu", dient Boeci, a *De consolacione*, que els qui elogiaven falsament, és necessari que siguin decebuts per les seves lloances.

Ver aquí què fa la supèrbia i el desig de ser exaltat. Per això ha dit l'abat Daniel així: "Si defuges les lloances, Déu et farà també de manera que no vulguis ser lloat, si te les demanes o les desitges, també et farà ser trepitjat vergonyosament pels teus enemics". D'això a *Osees IV* es diu sobre aquests: "Canviaré la seva glòria en ignomínia". A aquests els diu: "Sempre porten una ànima venal al diable si els ofereix el poder tenir una petita lloança". Per això diu l'Apòstol en l'*Epístola als Gàlates V*: "No tinguem ambicions de glòria". Glossa d'Agustí: "Perquè un vanitós és un mar de pecat". En efecte, tot ell està preparat per a cometre qualsevol crim per a que se li faci un elogi, i tampoc s'avergonyeix de recomanar-se a si mateix tant en públic com per part d'una multitud de pecadors, privat d'intel·ligència, vergonya i raó.

Sobre això, Gregori: "Oh, de quanta lloança és digne qui defuig les lloances per Déu i quant d'exemple dóna als altres de si mateix i fins a quin punt Déu l'ha exaltat ara i en el futur!". Segueix: "Tal menyspreu llueix gloriosament en el prelat que és el vicari de la gran humilitat de Crist i ha estat posat per Ell, en pro de la humilitat, com a exemple pels altres. I això sobre la tercera ensenyança de la segona regla apostòlica presentada per a la direcció episcopal.

Que el bisbe no sigui iracund. c. CV.

La quarta ensenyança de la mateixa regla és "no iracund". Sobre això, com posa el filòsof al llibre II de *Rethòrica*, es diu: "Molt convé a governants i

a magnats preservar-se de la iracúndia". Dóna la causa, perquè com diu Cató: "La ira impedeix que l'ànim pugui distingir el vertader". Això, però, és molt perillós en tothom qui té cura de les ànimes i el seu govern, que no sigui ferit en el seu enteniment, i la causa és perquè l'enteniment i saviesa els són molt necessaris, tal com mostra el filòsof al llibre II de *Política*: "I si en aquests per la ira se'ls ennuvola la raó, és un perill en el moment que arribin a fer, pel seu poder, tots els mals que poden". Per això ha dit el savi que la ira del rei és la missatgera de la mort, val a dir, en contra d'aquell amb qui estan irats. Per tal motiu ha dit en aquest punt el comentarista que hi ha alguns tan abocats a la ira i així disposats a enfurismar-se que a l'instant estan furiosos i per res, i així són tan absorbits per la ira aquests, que semblen ebris i totalment fora de si. A tals, diu Aristòtil al mateix indret, se'ls ha de negar tot govern i poder, perquè entregar-los-el és posar una espasa a la mà d'un boig.

Sobre això, narra allà l'esmentat comentarista sobre Selèuc, primogènit del rei dels macedonis, que el pare no va voler donar-li el regne a l'esmentat primogènit, sino a Leli, el seu quart fill, perquè els altres fills eren molt iracunds, furiosos i ràpidament inclinats a la ira. I per això, sobre Neró el furiós, ha dit Boeci a *De consolatione*, llibre II i al final del metre VI, així: "Ai trist destí! Quantes vegades s'afegeix l'espasa d'un home cruel a un mortífer verí!" Sobre això, el comentarista diu com segueix: "Perquè la més gran pesta en un poble es dóna quan el seu rector és imprudent, furiós i maliciós habitualment i quan es governa a si mateix amb imprudència, i quasi és un neci i odiós per a qualsevol, coses totes que han de ser extremadament evitades en un prelat". Llegim sobre la benaurada Caterina que, en veure que l'emperador s'enfurismava, li va dir: "Per Déu, Cèsar! No permetis que et vencí el furor, ni que en l'ànim d'un savi s'instal·li la terrible torbació". Així, en efecte, ha dit el poeta: "Tu, si et regeixes per la raó, rei ets; si, pel contrari, per la ira, et converteixes d'home lliure en un esclau".

Adona't que molt ha d'evitar la ira qualsevol, i un que presideix en especial, ja que, tal com diu Agustí a *De conflictu uiciorum*, la ira és la porta de tot pecat. A partir d'això la ira provoca disputes, baralles, ferides i homicidis i altres mals infinits. Per tal motiu diu l'*Eclesiàstic* XXVI: "L'home colèric atia les disputes". Per això tot ell és insufrible, *Proverbis* XVIII: "Un esperit fàcil d'enfurismar, qui pot soportar-lo?" I els *Proverbis* XXII: "No t'ajuntis amb qui té mal geni". La causa la dóna una glossa nova, ja que en aquest no es conserva la amistat, sino que la trenca al moment, i no manté un secret ni té respecte als homes ni a Déu. Per això, es diu als *Proverbis* XXVII:

"Qui aguanta davant la gelosia?" Per això es diu a l'*Eclesiàstic* VII: "No siguis fàcil a irritar-te". Glossa de Jeroni: "I no et vanis fàcilment". *Job* XVII: "Els ulls se m'han apagat per la indignació". Per això l'iracund diu com un insensat qualsevol cosa que se li acut contra un altre. *Proverbis* XX: "La boca dels folls vessa ximpleria". De la qual cosa infereixen alguns que molts, per causa de la ira, s'han vist empobrits. D'on l'*Eclesiàstic* XXX: "El terror i la insolència arruïnen la riquesa", a més, de vegades, la ira abreuja la vida, *Eclesiàstic* XXX: "La ira escurça els dies". D'aquí neix la rancúnia, l'odi, la murmuració, els oprobis, els falsos testimonis i mals infinits. Per això es diu als *Proverbis* XXVII: "L'home és propens a la ira i inclinat a tots els pecats". Per això diu *Jacob* a l'*Epístola canònica*, capítol I: "Que tothom sigui lent a la ira". Glossa d'Estrabó: "Doncs gran glòria és per a un home no voler aïrar-se fàcilment a causa dels mals abundants que de la ira provenen". "La ira de l'home", diu, "no obra la justícia de Déu, sino que cerca sempre la injustícia del diable".

Quins són els remeis de la ira. c. CVI.

Així doncs, tingues sempre de tot cor amb tu els remeis de la ira que va posar el Sant Pare Daniel, que són aquests, a saber: "Mai servir en el cor un odi fratern per la glòria de Déu, i el silenci de paraula, perquè el moderat en la llengua és virtuosíssim", tal com Ambrós diu a Teodosi, "i evitar tota ofensa en l'obra", com diu l'Apòstol en la II *Epístola als Corintis* VI: "No donem a ningú en res cap ocasió d'escàndol, perquè no es malparli del nostre ministeri". Antigament hi va haver la regla entre els Pares, per a que la ira no arrossegues un home a l'escàndol, de que sempre amb gran zel es guardés al cor la paciència, *Proverbis* XVI: "Qui és pacient aplaca les ires". Per això va dir Crist a *Lluc* XXI: "Amb la vostra paciència constant conservareu les vostres vides". En efecte, en ella es mostra la virtut de l'home i la seva bondat, *Eclesiàstic* XXVIII: "Segons la virtut d'un home, així és la seva ira"⁷⁰, és a dir, s'enfurisma amb prudència, com ara en el moment que convé, allà on convé i com convé. Als *Proverbis* XV es diu que una dolça resposta aplaca el furor, però la paraula aspra excita la ira. I actuant bé, fins i tot a l'enemic se li aplaca la seva ira, *Proverbis* XXV: "Si l'enemic té set, fes-lo beure, perquè apilaràs brases sobre el seu cap". Preguntat l'abat de quina manera va

⁷⁰ Canvia el sentit de les paraules de Ecli 28:12: "Com més fort és un home, més forta és la seva ira"

aconseguir d'expulsar els dimonis dels posseïts, va respondre que "la ira mai no m'ha sobrepassat". Així també feia David, dient ell mateix, mentre parlava sobre guardar la seva llengua: "Guardaré, va dir, closos els llavis, mentre vegi davant meu un pecador⁷¹". Glossa: "Ja que, en tant que el pecador ens excita la disputa i ens provoca a la ira, aleshores l'home temorós de Déu ha de posar custòdia a la seva boca per no respondre o bé que sempre li parli dolçament" ja que, com va dir Salomó: "Una paraula dolça aplaca el furor". No respondre, fins i tot als qui ens calumnien durament, si es fa per Déu, és un acte de gran mèrit i que ens fa obtenir la remissió dels pecats i l'augment de mèrit i de la glòria. En canvi, enfurismar-se sense mesura porta a l'escàndol dels que escolten i a un gran perjudici de la consciència de l'enfurismat i es procura aquest la mort eterna. D'on al *Salm XXXVI* es diu: "Calma't, no t'irritis ni t'exasperis, que no faires més que mal i els qui fan mal seran exclosos del país". I els *Proverbis XXVI*: "No responguis a l'insensat segons la teva ximpleria, per a que semblis savi". On una glossa de Jeroni diu: "Compadeix-te de l'iracund, perquè està greument malalt i és ximple, i no li responguis, així, per tal que no li pugis la febre amb la teva resposta ni l'enardeixis en la seva ira, i no permetis que mori i sigui sepultat". Així doncs, compadeix-te d'ell en tant que malalt, ja que, encara que sigui iracund i fatu, tanmateix és el teu proïsme i, compadint-lo, molt complaus Déu i amb això et procures la remissió dels pecats i augmentes el teu mèrit i la teva glòria.

Exposa altres remeis de la ira. c. CVII.

Alguns altres remeis de la ira els exposa Màxim en un cert sermó dient que un home honorable es desfavoreix molt i es difama quan es permet de caure en la ira i s'equivoca encara més que si, com un porc, s'aboqués al llot repugnantíssim, perquè el llot només embruta els vestits, però la ira li taca l'ànima, la llengua, la fama i la consciència i el mostra dolent i indigne de tot govern.

Llegim sobre Caius Cèsar que una dona li va dir amb crits, clamant davant del poble, així: "Ai cruelíssim tirà, tant de bo morissis immediatament!" I com els servidors de Cèsar volguessin matar la dona, els ho va impedir Cèsar dient: "No li feu mal, perquè alguna ira l'ha fet parlar així". Quan se li preguntà per què havia parlat així, va respondre: "Perquè a la cúria la teva

---

⁷¹ Ps 38 (39):2

causa és diferent de la meua i de la justícia". Llavors Cèsar, adreçant-se als seus, va dir: "¿No us he dit que no parlava la dona, sino la ira i la forta torbació?". Llavors va prescriure que sense demora se li donés solució a la seva causa i que li fossin lliurades a ell totes les despeses que havia ocasionat, i a l'instant tornés lliure cap a casa seva.

Parlant d'aquest episodi, Polícrates diu: "Oh quanta confusió els provoca aquesta història a molts i grans governants d'homes en aquest món, els qui haurien castigat fins la mort aquesta injúria que un pagà va convertir en rialla i, pel retret que se li va fer, li va recompensar a l'injuriant amb beneficis!" Oh quan sorgirà un pagà amb la manera de parlar de Crist al judici i condemnarà la supèrbia i la ira i el furor dels ximpls aquells?, perquè aquell amo del món va aguantar sense ira tan gran retret i tanmateix els nostres governants no suportarien ni un de petit per Déu.

En segon lloc també els ensenya l'esmentat Màxim a prelats i gran homes a superar la ira, ja que d'ella se segueix l'odi i la rancúnia del cor i el propòsit de venjança, i a més també la ira de Déu, dient *Mateu V*: "Si no perdoneu de tot cor, el vostre Pare celest no us perdonarà tampoc" i, consegüentment, un home tal està sempre en la ira de Déu i en perill de condemna.

En tercer lloc, aquest doctor, ensenyant a remediare la ira, diu que l'iracund ha d'atendre sovint al consell de l'Apòstol que diu i aconsella de no oposar resistència a l'home dolent, és a dir, retornant al dolent ximplement mal per mal, però donant lloc a la ira. Amb aquest coincideix el poeta quan diu: "Cedeix davant de qui t'oposa resistència dient paraules contràries, doncs seràs bon vencedor si suportes que et venci". Beda: "O quanta glòria té un home prudent davant Déu i els seus àngels, i més també davant els homes temorosos de Déu, quan converteix, amb la seva astúcia i el seu art, un furiós i ximple en benèvol i d'un enemic fa un amic". Tanmateix això ho avorreix el món pecador perquè és contrari als preceptes divins i enemic públic de Déu vivent, perquè els seus fills no els condueix a la salvació, sino a l'abisme infernal. Ens va ensenyar el pagà Sèneca que mai ell es provocava a la ira rememorant les ofenses rebudes ni multiplicant-se enemistats, ja que qui així multiplica convé que mori sota els seus enemics i que sigui confós a la fi.

Exposa altres remeis de la ira. c. CVIII.

Lactanci al seu llibre *Virtutes* ensenya a remediare la ira. En primer lloc, perquè l'home prudent, quan li arriba la ira, ha de pensar immediatament els mals que poden sorgir de la ira, que són infinits. Per aquest motiu, a l'instant per respecte a Déu, ha de preparar el seu cor per a la paciència, ja que alteren menys les coses que venen en el moment que se saben per endavant, tal com diu Gregori a la seva *Homilia*. En efecte, els lluitadors, davant una guerra, estudien com lluitaran i es defensaran; així, un home virtuós, davant el moment del furor i de la ira, ha d'estar avisat sobre com suportarà dolçament i amb paciència l'atac de l'adversari i, amb la seva mansuetud, el reconduirà a la pau. Això, efectivament, li plau molt a Déu i és de gran mèrit procedir així i de gran glòria per a qui és així de pacient, i de gran exemple pels qui ho veuen, ell que en aquell moment mostra una gran prudència, una gran consciència i una gran victòria sobre l'enemic que ataca, encara més, sobre el diable enemic que mena l'enfurismat cap al mal amb totes les forces. Per tal motiu, en aquest conflicte, principalment queda confós en això i vençut el diable, que ha estat notablement superat, després de Déu, per l'astúcia de l'home.

En segon lloc, es remedia la ira, segons aquest doctor, quan es té la boca tancada, perquè la malícia de l'irat no pugui exposar-lo a un perjudici provinent de qui calla, *Eclesiàstic XII*: "Per a la teva boca fes una porta", etcètera. Aquestes portes són el temor de Déu i l'amor de l'ànima i invasors i envaïts les tenen tancades. "Oh - diu aquest - i que formosa és la llinda de la teva boca tancada per portes tan dignes!"

En tercer lloc, dirigeix-te a altres ocupacions, especialment a pregar Déu, per tal que et preservi en tal enfrontament; para atenció a l'amor de Déu lluny també de tota ofensa seva, i preguis d'aquesta manera pel que està així d'enfurismat. Oh, quant gloriosa és aquesta conversió i com d'acceptada per Déu!

En quart lloc, en tal enfrontament, para atenció a l'amor de la teva pròpia honestedat i fama, que es perden al mateix temps quan l'irat esclata en fúria o en paraules desafortades. Considera que quan el temor humà tanca els llavis dels esclaus per a que no responguin res al seu senyor enfurismat, oh quant més t'ha de reprimir a tu, irat, el temor de Déu!

En cinquè lloc pensa que hem fet tants mals que convé que presentem així les nostres ofenses, mitjançant el sacrifici de la paciència, al Senyor i que així

esborrem aquí els nostres pecats; d'altra manera, si Déu ens volgués demanar compte d'aquests pecats nostres després de la nostra existència, estem perduts, segons allò que diu David: "Si tenieu en compte les culpes, Senyor, Senyor, ¿qui ho podria suportar?", és a dir, ¿qui podrà suportar aquest càstig?, ja que està escrit: "¿Qui coneix el poder de la teva ira i sap descriure la teva ira davant del teu temor?" Per això diu aquest que, respecte a la paraula dels nostres detractors i difamadors, hem de fer la consideració del lladruc dels gossos i els grunyits dels porcs, sorolls dels que en absolut ens preocupem.

Posa aquí dos tipus d'ira, és a dir, la bona i la dolenta, i de quina manera la bona ira li convé al prelat. c. CIX.

Observa aquí que hi ha dos tipus d'ira: La primera s'anomena ira dolenta, i aquesta és doble, perquè de vegades precedeix el judici de l'enteniment, i llavors és pecat venial i és el primer impuls, que no està sota el nostre poder, ni és amb el judici de la raó, i aquesta es diu que és pecat venial; la segona és amb el judici de la raó i amb intenció de fer mal, i aquesta és pecat mortal, segons allò de *Mateu V*: "Tot el qui s'enfadi contra el seu germà serà sotmès al tribunal".

El segon tipus d'ira s'anomena virtuosa, i és quan un home s'enfurisma per una bona fi, com ara per zel de Déu i contra el pecat. I sobre aquesta ira diu el psalmista: "Enfurismeu-vos i no pequeu". Sobre aquesta ira també parla Crisòstom *Super Mattheum* dient que aquesta ira especialment l'han de tenir els qui governen les ànimes, i això per zel de la veritat i de l'honestetat i, fins i tot, de l'honradesa, i per zel de les virtuts i de la salvació de les ànimes. Aquesta ira la va mostrar el nostre Redemptor expulsant venedors i compradors del temple de Déu al·legant el motiu de *Joan II*: "Perquè la meva casa serà anomenada casa d'oració: en canvi vosaltres l'heu convertida en una cova de lladres", i aleshores escampà els diners dels canvistes i expulsà els coloms dels venedors i les ovelles. Explicant-ho Orígenes, diu així: "El zel de Déu a l'església de Crist torna els qui governen dignes d'honor i de glòria davant dels homes i de Déu, especialment quan es mantenen amb valentia per a l'honor de Déu i per a la veritat i per a la salvació del poble i per a la utilitat del bé comú, els qui tampoc no temen els homes, sino que només confien a Déu i el posen davant la resta de coses i l'esguarden Ell només com a retribuïdor dels seus esforços. Aquests, a l'Escriptura, són anomenats els primogènits de Déu, perquè obtenen el primer lloc a l'església, com a primers i ajudants

especials de Déu, qui han rebut el poder de part de Déu, no per a la destrucció, sino per a l'edificació del cos místic de Crist". Segueix: "En canvi, el mercenari fuig en el moment en que es discuteix la causa de Déu, perquè és un mercenari i a ell tant se li'n dóna de les ovelles i de la seva salvació, qui menysprea la veritat i no estima Déu ni es preocupa de la seva consciència, sino només, tanmateix, de rebre els emoluments i de viure segons la seva voluntat". Oh quin gran clamor hi haurà al judici contra aquests!, quan d'ells es queixi Déu i el poble, i els àngels custodis de les ànimes clamaran contra ell dient al Jutge: "Heus ací un llop rapaç, que s'ha precipitat contra les teves ovelles com un enemic, i en res no s'ha mostrat com a pare, sino en totes les coses com un enemic teu i del teu ramat, així doncs, Jutge Justíssim dels cors, colpeja'l amb l'espasa perpètua de la teva paraula".

Contra la tirania dels prelats. c. CX.

Remigi, exposant allò de *Joan X*: "Un mercenari fuig, perquè és un mercenari i tant se li'n dóna, de les ovelles", fa un gran plany sobre el mal govern dels que presideixen a l'església de Crist, dient així: "Oh grandesa dels béns de la saviesa i la ciència de Déu!, i ¿per quina raó tants de dolents governen amb presidència tirànica, inútil, però perjudicial per a les teves ovelles? I ¿per quina raó pels pecats del poble governa un hipòcrita? Presideixen un lleó i un llop, és a dir saltejadors, i lladres, i aquests són anomenats pares dels homes i vicaris teus. ¿Per quina raó ja no hi ha memòria dels pares precedents que amb tanta saviesa i amb tanta atenció i zel van governar el teu poble? Heus ací que ara totes les coses estan brutes, totes barrejades, totes confoses i el teu ramat entregat a totes les bèsties del camp per a ser-ne la presa a causa dels mals pastors. Així doncs, compadeix-te, Clementíssim Pastor, de les teves ovelles i dona'ls pastors escollits i guies preclars que les pasturin amb preclars exemples i amb la doctrina autèntica per tal que, en dies tan dolents, siguin mereixedors del teu auxili i de ser alliberats de la seva presó". Això diu. Amb això queda explicada la quarta ensenyança donada als bisbes en la segona regla principal que va escriure l'Apòstol a Titus.

**De quina manera un prelat ha de vigilar de no beure massa.
c. CXI.**

La cinquena ensenyança d'aquesta mateixa regla és "no donat al vi". Sobre això s'ha parlat més amunt en l'exposició de la primera regla i de la ensenyança vuitena, i malgrat això, no en faré omissió, per la salvació dels prelats, de certes coses que, sobre aquest assumpte, han estat escrites a l'arquebisbe Eboracensis pel bisbe Liconiensis com apareix a la VII *Epístola* seva, on hi ha exposades les ensenyançes que segueixen.

En primer lloc hi ha que tothom qui té cura de les ànimes, eclesiàstic o laic, especialment si és donat al vi o hi té inclinació, ha de tenir al seu costat, tant per aquest motiu com per altres defectes notables, algun home prudent i temorós de Déu, que amb familiaritat i a part el corregeixi respectuosament d'aquest vici i de qualsevol altre pel que puguin els seus súbdits escandalitzar-se, i aquest governant ha de escoltar amb respecte aquest corrector seu, és més, i estimar-lo en especial com el principal amic de la seva ànima i del seu bon nom. Aquest agulló van tenir molts famosos emperadors i reis, i, en especial, molts pontífexs màxims, tal com explica l'esmentat doctor.

El segon és que l'ebrietat i la borratxera són la vergonya més gran en tot governant i en un prelat, i a causa d'aquest vici molts governants i prelats van perdre les seves presidències i van ser confosos a perpetuïtat i tota la seva parentela amb ells.

El tercer és que aquest vici l'han de témer, amb molta més raó, els joves, i encara més els vells, perquè són col·locats per a ser venerats pel poble al que han estat donats com a exemple; malgrat tot, també la seva ebrietat és objecte del gran menyspreu del seu estat, de la seva gran infàmia i del desdeny i l'escàndol dels petits.

La quarta cosa és que la borratxera i l'ebrietat atien la luxúria, per allò: "Un burleta és el vi"⁷², i allò: "El vi i les dones perverteixen els assenyats"⁷³. Per això va dir David: "Fins a la nit m'ho han tirat encara els meus ronyons". Doncs la luxúria també regna en molts antics impúdics, que van viure sense vergonya de joves i fins i tot de vells eren empesos per la mateixa passió vergonyosa, segons allò de l'*Eclesiàstic* XXV: "Si a la joventut no has arreplegat res, com podràs trobar res a la vellesa?" I el profeta diu

---

⁷² Pr 20:1

⁷³ Ecli 19: 2

d'aquests que es pudriran els ases en els seus fems. "Els ases - diu una glossa - són homes carnals que, segons els hàbits dels ases, sempre es consumeixen en la luxúria", que és repugnant per a Déu, tal com per a nosaltres el llot dels pores, especialment entre els antics. Consta, també, com diu Jeroni, que el vi, especialment el bo, ingerit amb molta abundància i sovint, és un gran incentiu de la luxúria i molt més si se li afegeixen menges calentes i altres al·licients de la passió."¿És que - diu aquest- per aquest vici especialment no fou foragitat de l'imperi l'emperador Neró, i a més el Papa Joan XII deposat del papat, quan va actuar el col·legi cardenalici amb ajut de l'emperador?"; com diu fins i tot la *Martiniana*, que també posa que l'esmentat Papa fou notablement seduït per una vida vergonyosa, carnal i donera. Llegim de Vedasc, arquebisbe de Ravenna, que quan una vegada va estar ebri, va estar tan desfet de cor i tan avengonyit en el rostre que des d'aleshores mai no va voler beure vi. Sobre el Papa Inocenci IV llegim que li van agradar molt els eclesiàstics que s'abstenien i els prudents i els abstemis de vi, al·legant la paraula de Salomó a l'*Eclesiastès* II, que diu que va allunyar la seva carn de la beguda per transportar-se a la saviesa⁷⁴. On una glossa: "Perquè l'abstinència del vi és el camí que porta a la ciència i a la saviesa i a les altres virtuts. Per això, els tres nens hebreus, Sidrac, Misac i Abde-Nagó⁷⁵, mentre es preparaven per a la ciència i a la saviesa, van començar per l'abstinència, i no van voler beure del vi reial sabent que l'aigua clarifica l'intel·lecte en un jove i el tempera de les passions de la carn i el disposa bé per a la saviesa humana al mateix temps que per a la celestial. I que quedi això explicat sobre la cinquena ensenyança apostòlica pel bisbe, és a dir, "no donat al vi".

Que un prelat no assoti ningú per si mateix. c. CXII.

La sisena ensenyança apostòlica de la mateixa segona regla és "no percussor"⁷⁶, d'on no li és lícit al bisbe donar mort a ningú per les seves mans, distinció LXXXVI: *Non licet*. Es dona una raó múltiple, ja que l'acte de donar mort a algú es posa sota la part més baixa de la justícia, per això no ha de ser exercida pel representant de la justícia, sino per un seu ministre.

La segona és pel respecte del grau i de l'estat episcopal, al que no li convé de rebaixar-se a tals coses. A més, antigament fou establert que el bisbe de cap

⁷⁴ Veure nota 41.

⁷⁵ Els personatges són els de Dn 3:12-23.

⁷⁶ Variem de nou la traducció posada a l'enumeració de la segona regla.(Veure nota 31).

manera no estigués present a espectacles ni davant de ningú exposat a un interrogatori ni a l'execució d'un condemnat a mutilació, ni a la mort i a la pèrdua d'algun membre, puix que aquestes estan d'alguna manera unides a provocar sang, de la qual la dignitat episcopal està totalment allunyada.

La tercera causa és que no es doni al bisbe motiu de venjança, doncs podia ser que hagués de ser castigat algú sotmès al bisbe i també enemic seu; així doncs, si l'assotava aquest, es podia creure que ho feia per venjança.

La quarta és que si assotava un tonsurat, podia excedir-se i, per consegüent, caure en la sentència de l'excomunicació.

La cinquena és perquè també això ho prohibeixen les lleis imperials, que un jutge sigui executor de la justícia, en especial en les causes penals, per honestat del propi jutge; així doncs, amb més motiu ha de ser apartat del jutge eclesiàstic, principalment del bisbe, que és mirall de clemència i de pietat.

La sisena, perquè podia ser que això ho fes el bisbe exaltat i colèric i llavors encara més estaria excomunicat per colpejar un clergue, i a més donaria mal exemple als qui ho veiessin i ho sabessin, i generaria un escàndol entre ells, especialment si es feia a tal hora que es pogués dubtar raonablement de si ho havia fet torbat pel vi o per alguna altra passió. Per això, els qui així parlen i exposen aquest pas diuen que l'Apòstol de Déu va donar tal ensenyança, a saber, que el bisbe no assotés mai ningú personalment, a fi de que no pogués ser anomenat percussor. Tanmateix, això pot ordenar fer-ho a través d'un altre, quan sigui el lloc i el moment; a la distinció XLV: *Episcopum*, es diu així: "En canvi, el bisbe, el prevere o el diaque que assotin els fidels, delinqüents o bé infidels que actuïn injustament i que volen ser temuts d'aquesta manera, ordenem que siguin separats del seu ofici, ja que mai ens ho va ensenyar això el Senyor, més aviat al contrari, puix que en ser colpejat, no colpejava; en ser maleït, no maleïa; en sofrir, no amenaçava".

Diu Sèneca, al llibre *De ira*, que abans hi havia costum entre els filòsofs de no colpejar ningú en el moment de la ira; fins a quin punt també això hagi de ser evitat en l'eclesiàstic, vegi's el llibre V de les Decretals, sota el títol: *De clerico percussore*, capítol primer i II, que ometo per raons de brevetat. Igualment Jeroni sobre aquest pas de l'Apòstol diu així: "Que el bisbe no tingui la mà fàcil per colpejar, no sigui que li succeixi que un colpejat fora de si es precipiti contra ell". Per això antigament va estar prohibit entre els pagans venerables i respectables; quant més, doncs, ha de ser vigilat això pels prelats de l'església cristiana!. Així, bé diu l'Apòstol parlant sobre el bisbe que no sigui percussor, i això ha estat la sisena ensenyança.

Que un prelat no s'entregui a negocis bruts. c. CXIII.

La setena ensenyança de l'Apòstol en aquesta segona regla és "no donat a negocis bruts". Sobre aquesta matèria genèricament he tractat a l'exposició de la tretzena ensenyança de la primera regla apostòlica, és a dir, en exposar "no combatiu". Aquí, però, vull especificar més què és la cobejança de guanys bruts, cobejança de la que parla aquí l'Apòstol, d'on, encara que tota cobejança hagi de ser condemnada en un clergue, tanmateix aquesta en especial, la que és sobre el guany brut, sobre la que, a la distinció XLVII: *Quoniam multi*, es diu així: "Amb justícia ha opinat el Sant Sínode que si algú a la fi rebés usura o alguna cosa vergonyosa per un guany, o bé tractés de negocis de qualsevol tipus o bé d'interesos, és a dir, exigint sis vegades o inventant quelcom només per motiu d'un guany brut, que se l'aparti del clergat i visqui allunyat d'ell". Igualment sobre això es parla a la distinció LXXXVII: *Consequens*, i a la causa XIV, qüestió IV: *Clerici*. De la mateixa manera, Jeroni, en un comentari *Super Titum*, exposant aquest pas diu que del clergat, en especial del bisbe, ha de ser totalment aliè el desitg de negoci brut. A aquest li ha de ser suficient per a si mateix l'aliment i el vestit, i que la resta de coses es distribueixin als pobres, per tal que el bisbe sigui considerat al judici fidel ministre de Déu i pare dels pobres⁷⁷. Hilari sobre aquest pas diu així: "Per la essència d'aquesta ensenyança, el bisbe i tot eclesiàstic que governa ha d'abstenir-se de tota recaptació indeguda als seus súbdits", sobre el que, en especial, adverteix Pere, *Epístola I*, capítol V dient als bisbes i al clergat: "Regiu els propis súbdits que teniu amb vosaltres no per força, sino de bon grat, no per un interès egoista, sino generosament; no com qui senyoreja damunt les seves possessions, sino fent-vos models del ramat, per tal que quan aparegui el Pastor Suprem rebeu la corona immarcescible de la glòria".

Gregori de Nissa, en exposar també aquest pas, mostra que és vergonyós el profit a l'església de Crist. I en primer lloc diu que això apareix en els prelats quan als sínodes se'ls perdonen als clergues tots els pecats comesos, tanmateix si paguen bé, i això diu que és expressa simonia, perquè aquí es ven l'espiritual, és a dir, el pecat o el càstig degut justament pels pecats a canvi dels diners que se'ls ofereixen, encara que s'esdevingui sense pecat perquè Déu gloriós para atenció al cor principalment, tal com és palès al primer dels *Reis XV*.

⁷⁷ Cita veladament 1C 4:2

En segon lloc perquè els prelats dissimulen els pactes simoniacs que es donen entre els seus clergues en la celebració de beneficis i misses i moltes altres coses.

En tercer lloc, perquè les lletres de favors que surten d'ells, costen més segons sigui més gran el favor, i allà ni es ven en absolut paper, ni cera ni escriptor, i així es ven només el favor atorgat, que és cosa espiritual i, per consegüent, és simonia en el mateix moment.

En quart lloc, perquè permeten que els clergues súbdits seus siguin corromputs i que es degradin amb la corrupció dels esmentats actes simoniacs, ja que consta que en els funerals i els enterraments la cometen, no volent portar la creu major si no se'ls donen deu o tantes monedes, però la menor la porten per cinc. Si es porta capa, donaran tant, si no es porta, donaran menys. En l'acceptació de les misses també es donen infinits actes simoniacs i en l'administració dels sacraments hi ha infinites barbaritats i corrupcions, i de manera semblant a les sepultures, i fins i tot als judicis i als testimonis i les absolucions de les confessions i de les penes espirituals, a les consagracions i benediccions dels objectes de les esglésies, inclús per les espirituals donen un regal de paraula, de fet o d'obediència. Igualment és un guany brut pel prelat el fet de cometre usura de qualsevol manera o voler que se li doni una satisfacció per l'espiritual a què està obligat. De manera semblant, un guany brut és demanar als súbdits més enllà d'allò a què estan obligats, sota el nom d'ajut caritatiu, que tanmateix és forçat i injust; i també quedar-se per a ell mateix les penitències⁷⁸ que ha tret pels pecats, perquè han de ser donades per respecte d'Aquell contra Qui s'ha fet el pecat; igualment, lucrar-se jugant als daus, que és totalment vergonyós en un clergue i més en un prelat.

N'hi ha d'altres infinits tipus de guany brut, dels que un bisbe s'ha de prevenir absolutament, com d'un gran pecat i notablement poc edificant pel seu poble. I això sobre la setena ensenyança apostòlica per ara, perquè sobre aquesta matèria s'ha de tractar extensament més endavant, com apareix a la novena ensenyança, capítol segon.

---

⁷⁸ Materials, a més de penitències espirituals.

Que un prelat ha de rebre els peregrins amb devoció i alegria.
c. CXIV.

La vuitena ensenyança de l'Apòstol és "hospitalari", sobre la qual es va parlar a l'exposició de la primera regla apostòlica, a la setena ensenyança, ja que, tanmateix, l'hospitalitat inclou la pietat, que val per totes les coses segons l'Apòstol, la qual també és molt competència del prelat i, en especial, en quant que és pare dels pobres, per això aquí només afegiré alguns punts deixats de banda anteriorment.

El primer és que sempre hi va haver al món persones odioses que negaven l'hospitalitat als qui passaven. La causa la dona Polícrates, perquè això és una cosa inhumana, val a dir, el no donar socors als qui pateixen, en especial si s'exposen al defalliment. Per això llegim a *Lluc IX* que Joan i Jacob, veient que els Samaritans no els volien rebre, van demanar a Crist d'ordenar que baixés foc del cel i que els consumís, cosa que Crist no va voler fer i els increpà, perquè va ser molt pacient.

Pel contrari llegim que Déu va fer gran misericòrdia a molts, perquè van ser de gran hospitalitat, com Abraham i Lot, *Gènesi XVIII i XIX*. De manera semblant, com que el beat Gregori fos de gran hospitalitat, va merèixer rebre Crist en la forma d'un pobre que, quan li donava aigua amb les seves mans, va desaparèixer. Per la qual cosa, Crist rep això en si mateix, dient: "Qui us acull a vosaltres, a mi m'acull"⁷⁹. I de nou li va succeir una cosa semblant, tal com és palès en aquest diàleg. Per això, quan va esdevenir Papa, donava cada dia de menjar a dotze pobres i veia, de tant en tant, tretze, perquè Crist apareixia allà com si rebés en ell aquell convit. I després de moltes coses, li va dir que per aquest tipus d'almoines havia estat destinat per Déu al sum pontificat i que demanés coses agradables a Déu i se li donarien, i de manera semblant, sobre Joan, el de les almoines, s'expliquen gran coses que li féu el Senyor, tal com apareix a la novena ensenyança, capítol segon, ja que va ser molt hospitalari.

També deia Epuló, el ric, que va negar a Llätzer hostatge i taula i fou enviat a l'infern, qui des d'aleshores no va poder aconseguir una gota d'aigua per refrescar la seva llengua resseca ell que, si li hagués donat aquell vas d'aigua, hauria obtingut finalment la misericòrdia d'Aquell que diu: "Benaurets els misericordiosos, perquè obtindran misericòrdia"⁸⁰. "D'igual

⁷⁹ Mt 10:40

⁸⁰ Mt 5:7.

manera", diu, "serà Déu per a tu com seràs tu amb el teu proïsme per Ell". No siguis, doncs, cruel per tal que no te'l trobis Ell cruelíssim amb tu al final. Per això diu l'Apòstol en l'*Epístola als Hebreus* XIII: "No oblideu l'hospitalitat". Ja que, per ella, molts van ser mereixedors de rebre els àngels, per això deia el Sant abat Moisès: "Res és més preuat en un prelat que l'exercici de l'hospitalitat i la misericòrdia, especialment entre els pobres de Crist"; "ningú - diu - ha de negar a un altre el que és seu, sino que denegant sempre està en desavantatge i en pecat mortal, perquè toca el que és aliè sense voler-ho el Senyor".

Per altra banda, els béns de prelats i clergues són béns dels pobres, excepte el menjar i el vestit, cosa que també s'exposa a la causa XVI, qüestió I: *Quoniam*.. És també la paraula de Jeroni al Papa Damas, quan diu així: "Qualsevol cosa que té un clergue, és dels pobres i les cases d'aquells han de ser accessibles a l'acolliment dels peregrins", per això, han de vigilar l'hospitalitat; i també a la causa XXIII, qüestió VIII: *Conuenior*. El mateix trobes, en general, a la mateixa causa, qüestió VII: *Quod autem* <on> es diu que les coses de l'església són dels pobres, per això els han de ser retornades. El mateix es diu a la distinció XLVII: *Sicut hi*. És més, és diu a la distinció LXXXV: *Florentine*, que si algú no és hospitalari, no ha de ser fet bisbe. On diu un cert prestigiós glossista que un prelat no ha de preguntar mai qui demana hostatge, sino que per Aquell que ha dit: "Dóna a tot el que et demani en nom de Déu", li ha de donar un lloc, especialment a l'indigent, tal com és palès a la distinció XLII: *Quiescamus*. També Ambròs, al seu *Pastorale* diu: "El bisbe no només per una consideració d'humanitat, sino pel seu ofici, que rebí els qui no tenen hostatge i amb alegria", ja que "Déu estima el qui dóna amb alegria" segona *Epístola als Corintis* IX, i sense murmuració, perquè es mereixés que Crist li digués a la fi: "Vaig ser hoste i em vas rebre". I això es confirma a la primera *Epístola de Pere* IV, que diu: "<Practiqueu> mútuament l'hospitalitat sense murmuració", "com a bons administradors d'una múltiple gràcia de Déu". Jeroni també, en exposar aquesta ensenyança, tracta extensament aquest assumpte de l'hospitalitat. I Alcuí diu sobre aquesta paraula: "És admirable que, sabent els clergues que totes les coses que prenen de l'església són dels pobres, excepte el menjar i el vestit, i que aquestes les administren malament no donant-los les coses a que estan obligats, també, tanmateix, desitgen sempre i treballen per augmentar-se els guanys i tenir més càrrecs dels que llinguin, quan, nogensmenys, administren les coses que tenen de manera pèssima". Segueix: "Oh gran ximpleria! Oh quina petita advertència

pel futur judici de Déu Suprem, no poder suportar el que tenen i, en canvi, procurar-se més i més càrregues per a la seva pròpia condemna! I que quedi dit això sobre la vuitena ensenyança apostòlica, que és "hospitalari".

De quin tipus i com de gran ha de la bondat episcopal. c. CXV.

La novena ensenyança de la segona regla apostòlica posada pels bisbes és "amic del bé", que segons Jeroni significa que el prelat sigui molt assequible i tractable i no alterable amb facilitat, ni irritable, ni molt inaccessible, sino dolç i afable sense dissipació ni menyspreu de la seva persona, pel que és necessària una gran prudència, ja que convé que tracti a qualsevol que arribi segons la seva condició i tal com convé a la persona i al seu problema, amb dolçor i bondat. En efecte, n'hi ha alguns de tan necis que en el moment que un prelat és bondados i afable amb ells, el menyspreen instantàniament. Sobre aquests diu Aristòtil que massa familiaritat dóna pas al menyspreu, sobre la qual cosa el comentarista diu: "És veritat entre els ximplers, ximpleria en la que molts s'hi veuen involucrats", ja que l'*Eclesiastès* I diu: "El nombre de ximplers és infinit⁸¹". Per això va dir el rei Assuer, com llegim a *Esther* XIV: "No ens volguem servir de la força del poder, sino de la modèria i la suavitat", és a dir, de la bondat. D'on Sèneca diu: "Perquè el cor de l'home és generós, per això pot ser portat dolçament i no corregit amb rigor". Per això diu Sèneca al llibre *De clementia*, que de la bondat neixen filles admirables, val a dir, la clemència, que és virtut reial i celebèrrima; la segona, no voler venjar-se, sino que sigui suficient amb poder fer-ho; la tercera, temperar els càstigs, fins i tot els deguts; la quarta, perquè transforma a tot qui s'acosta en tranquil i content; la cinquena, perquè torna esperança als desesperats, com és palès sobre el rei de Síria, assediat per Acab, qui confidencialment va anar cap a ell quan va saber que els reis d'Israel són clements i va trobar una gran misericòrdia. I així, ens explica Valeri Màxim, al llibre V sobre la bondat de Pompeu qui, en vèncer el rei d'Armènia, grandíssim enemic dels romans, i un cop capturat, que aquell va tenir por per la seva vida i que es va treure la seva corona i les vestidures reials, i que, portat davant de Pompeu, fou consolat bondadosament i li va posar al cap la corona rebutjada i el va restituir totalment les seves vestidures reials. Aquell armeni, pel goig, va dir: "En veritat has de ser algun

⁸¹ No seguim aquí la traducció de *La Bíblia* que en aquest verset posa: "...allò que és incomplet no serveix per a comptar".

dels déus romans tu que m'has rebut tan bondadosament, per això de cor em sotmeto a tu i vull ser per sempre un dels teus servidors més fidels" i, des d'aleshores, va ser amic seu i també de l'imperi romà. Diu Víctor, al *Sermo Sancti Eustachii*, que mai va llegir que algú maliciós o irritable hagués acabat bé, dient l'Escriptura: "Els qui exasperen no seran exaltats", ni tampoc he llegit, com diu, que un irritable prosperés en riquesa ni que un maliciós es salvés, tal com expresa el *Salm* en dir: "¿Perquè et glories en la malícia?". Segueix: "Per això Déu et destruirà a la fi". I en un altre lloc: "Escampa els pobles que provoquen les guerres", és a dir, les baralles i disputes, tal com fan els qui desconeixen la bondat.

Prova mitjançant la història de quin tipus i com de gran ha de ser la bondat episcopal. c. CXVI.

Llegim sobre Leopold, arquebisbe Treverensis que, anomenat bisbe, tots els servidors del seu predecessor els expulsà de sobte de palau i en va posar de nous, i això perquè havia sabut que el seu predecessor, anomenat Sisinus, sempre havia viscut amb irritació i sense bondat; per aquest motiu, aquest Leopold, per contra, va allunyar d'ell, especialment, els visitants corruptes. D'això, es diu a la *Cronica Germana* que amb motiu de la visita a rectors, triava els clergues més cruels que havia pogut trobar i sense cap consciència i els qui millor havien après l'art d'aconseguir riqueses, qui en contra d'aquests rectors no trobaven cap motiu, considerant que el motiu <era> d'apoderar-se de riqueses i d'atemonitzar els esmentats rectors, als qui en res aprofitaven ni tampoc a les seves esglésies, sino que adreçant-se únicament a obtenir riqueses d'ells, ometien, en canvi, la resta. Aquests els va avorritir com a lladres i depredadors del clergat i els enemics més criminals de Déu i els que tenen especials anhels de guanys bruts, sobre els que s'ha parlat més amunt a la setena ensenyança d'aquesta segona regla. També els fiscals de l'esmentat predecessor seu els va depositar, i va fer que s'investigués sobre ells, igual com també sobre els mals visitants de les esglésies, i els va castigar greument. En efecte, de l'exemple d'ells donava les següents ensenyances als nous posats per ell a la fiscalia, és a dir, en primer lloc també, que no anomenessin fiscals sino homes de Déu suficientment provats, que volguessin més la correcció dels costums dels clergues que la riquesa o la seva confusió.

En segon lloc, que aquests, encara que bons, no els multipliquessin, i això perquè pocs seran trobats bons i perquè, encara que molts siguin cridats al bé, tanmateix pocs són els escollits pel bé.

En tercer lloc, perquè deia que un mal fiscal és ministre del diable i corrupció de la consciència del bisbe i desesperació del proïsme i gran enemic de Déu, per quant sempre actua contra la caritat i la fama del seu germà. D'on deia que, habitualment, els fiscals, per poder complaure el bisbe i enriquir-se, fan sovint indagacions i activitats de pur ofici, vexant inútilment els clergues i per arrabassar-los els diners, i sovint es mouen per odi o confien en els enemics dels clergues, que a consciència recorren a aquell que saben que és un fiscal corrupte i tracten de que denunciï aquell clergue potser també innocent, i com a poc, després d'una llarga calúmnia, el clergue romandrà amb mala fama i, amb tot això, haurà de redimir la seva infàmia.

En quart lloc, que un bisbe ha de parar molt d'esment, per la glòria de Déu i d'ell i per a l'estimació dels seus súbdits, a tenir servidors justos i amb consciència, sensats i temorosos de Déu i que abominin de recompenses i aduldors.

En cinquè lloc, que a tots, bondadosament, en la seva defensa i necessitat de qualsevol tipus que se'ls presenti, els escolti com a pare i ànima de cadascun d'ells. Sobre la bondat i l'austeritat dels prelats s'ha parlat més amunt, i després més avall també s'haurà de tractar extensament. I que això quedí dit sobre la novena ensenyança apostòlica, que ha estat "amic del bé".

Sobre la prudència episcopal. c. CXVII.

La desena ensenyança apostòlica d'aquesta segona regla episcopal i apostòlica és "prudent". Sobre això s'ha parlat més amunt en l'exposició de la primera regla, a la quarta ensenyança. D'això també parla Beda sobre aquest pas dient que res es més necessari pel bisbe que la prudència i la seva pràctica, per les quals un bon prelat sempre ha de pregar Déu, a fi que li siguin concedides, i afegeix que un prelat prudent sempre ha d'esforçar-se per tenir els ajuts del cel en especial, i també els de la terra. Els celestials, certament, invocant l'ajut d'Aquell que l'ha cridat al grau episcopal, és a dir, Déu Omnipotent i, consegüentment, el seu Fill, Nostre Senyor Jesucrist, i el de la seva Mare tan pietosa i el de l'àngel de la guarda i també de l'àngel de la seva dignitat, és a dir, l'episcopal. Heus ací que un bon prelat ha de ser un gran orador, molt més en dient l'ofici diví, però també de matí, abans de l'alba,

retirat a la seva cambra i de nit abans de dormir-se, en un lloc secret, a les fosques, calladament i amagat dels altres ha de suplicar Déu Omnipotent per l'ajut de la seva salvació i del seu govern i, per tal d'aconseguir aquestes coses amb més eficàcia, que tingui algun Sant protector seu, com aconsella a tothom *Job* V, on es diu: "Invocar a algú dels sants"⁸². Després d'això, com a home, el bon bisbe s'ha d'ajudar molt sovint amb la virtut de l'Eucaristia sacramental⁸³, ja que ha de celebrar sovint, com a mínim tres cops en setmana, per a confessar-se i netejar-se freqüentment pel que fa a la seva consciència, i per estar més net, que deixi de banda tots els negocis mundans, segons allò de l'Apòstol: "Ningú que faci la milícia per Déu s'implica en els negocis de la vida", en la II *Epístola a Timoteu* II, si no és un cas difícil i rar, i ha de dedicar-se totalment a les coses de l'església, és a dir, a que se celebri bé el culte diví en tot el bisbat, especialment a la seva seu, per tal de donar exemple a tota la resta dels seus súbdits en ben honrar Déu. Sobre això, diu Hilari que el bisbe que ha estat ben ordenat, ha de fer servir tot el seu temps en l'oració principalment i en la contemplació, i després en l'ofici diví i en l'estudi i el govern dels seus i, segons el consell dels savis Sants Pares, que pari esment a no perdre ni mica de temps, perquè del temps perdut se li demanarà raó especialment a la mort, segons allò de les *Lamentacions* III: "Ha proclamat contra mi una festa". Diu Cromaci al seu *Correctorius*, segons que va dir al seu clergue Lleonci, que es va aparèixer després de la mort, que Eustaqui, patriarca d'Alexandria, era tormentat terriblement al purgatori, i de temps enrera, perquè quan havia estat informat que el bon comportament de l'home d'església comença immediatament després de Completes, de manera que guardi silenci des d'aquell moment i pregui, i ell mateix, durant aquell temps s'entregava a la beguda, les rialles i moltes disbauxes, i després de menjar feia el mateix, encara que havia estat instruït pel Sant abat Moisès que sempre després de dinar resés pels morts o que tingués una conversa o parlés sobre la matèria espiritual que tocava aquell dia segons l'epístola o l'evangeli, cosa que ell mai feia; per això fou terriblement castigat. Així doncs, aconsellava l'esmentat Beda que el bisbe, per suportar les seves càrregues espirituals tingués de manera especial sempre notícia dels homes sants per a que preguessin particularment per ell, ja que diu *Jacob* a la seva última Epístola, capítol últim que pot molt l'oració fervent del just.

⁸² Els àngels (cf. nota d'aquest passatge a *Nueva Biblia de Jerusalén* Revisada y aumentada por Desclée de Brouwer, Bilbao, 1975).

⁸³ Que dona força a l'ànima per a la lluita diària.

De quina manera es mostra la prudència episcopal en la correcció dels súbdits. c. CXVIII.

Molt poderosament es mostra la prudència episcopal, tal com es comentarà també posteriorment, en la correcció dels súbdits, és a dir, en atendre qui és acusador i qui és difamat per ell i també a la qualitat i a la quantitat del crim i a la manera d'exposar-ho. i quina sigui la vida i la fama d'un i altre i, un cop sopesades aquestes raons, tal com se'ns mostra a *Extra de homicidio*, i si l'altre acusat fos de vida lloable i de fama, no s'ha de fer públic immediatament, sino que cal escoltar-lo en la seva totalitat, i tampoc no ha de ser denunciat amb lleugeresa, ni confós públicament, sino que cal servir la regla evangèlica, especialment amb una persona notable i, a més, de bona fama. I quan hi hagi constància del crim, també ha de advertir-lo, en primer lloc, secretament i amicable, per tal de semblar el bisbe un pare que es condol del fill en l'errada i que l'arrosega, amb totes les forces, cap al camí de la veritat, mostrant sempre rebuig i dolor pel crim comès i l'interès d'un pare en la manera de corregir i caritat fraterna en amagar el crim de la pròpia persona que n'és reu. Doncs la publicació del crim és, tot sovint, causa de relaxació del criminal, en tant que es veu confós, desespera de si mateix i s'abandona, com desesperat, sempre a coses pitjors, com si es digués al seu interior: "Ja a partir d'ara el món em té per res i res no em pot deparar: així doncs, faré el que se m'acudeixi com un desesperat". I així, per arrabassar aquesta desesperació, vol Crist que la correcció i l'advertència secreta precedeixin, i per dues vegades, l'acusació pública. En canvi, si el bisbe a qui corregeix tan dolçament el troba rebel, insolent i incorregible, contra aquest ha de mostrar el rigor del seu poder i corregir-lo de tal manera que vagi com exemple als altres.

Sobre això, Alà, en escriure a l'arquebisbe de Ravenna sobre els que se li rebel·laven, diu així: "Para esment, pare, a que, segons la sentència de l'Esriptura, qui lloa un d'ímpietós i condemna un de just és igualment abominable davant Déu. Tu, així, que has estat cridat per Déu a la presidència, igual que detestes condemnar el just, que et sigui també detestable el fet de no castigar un insolent i apartar un incorregible, com el membre putrefacte del cos místic de Crist. Doncs una ovella malalta infecta tot el ramat; la correcció ha estat donada per Crist a l'església contra els dolents, i qui no els vol separar del cos de Crist, és reu per la infecció i la mort corporal d'ell mateix i del mateix cos de Crist, ja que tot quan està en ell mateix ho infecta per compler". Està escrit: "No busquis d'esdevenir jutge, si no ets prou fort per a abatre la

injustícia", *Eclesiàstic VII*. La raó és, com diu una glossa, que tal persona no gosant corregir els dolents amb la seva remissió i negligència i temor, és la causa total per la qual abunden els dolents i multipliquen els seus mals per a escàndol del cos de l'església, i de que, finalment, sigui condemnat per Déu. Per això, a tal prelat, per l'ovella així perduda, li diu Crist al judici allò d'*Ezequiel III*: "A tu et demanaré comptes de la seva sang", perquè tu l'has perduda per la teva imprudent negligència i dissimulació brutal. Així, amb raó diu l'Apòstol on anteriorment que el prelat ha de ser prudent, i això ha estat la desena ensenyança.

Com ha de ser la sobrietat episcopal. c. CXIX.

L'onzena ensenyança apostòlica va ser "sobri", sobre la qual ja es va parlar a l'exposició de la tercera ensenyança de la primera regla, i respecte a això es demana encara aquí com ha de ser la sobrietat episcopal, malgrat que es va parlar abans extensament. Fulbert en treu la conclusió en poques paraules a l'*Epístola a Agapit*, bisbe Cremonensis, dient així: "Ja que el bisbe és el cap donat per Déu als homes, per això més resplandeix en ell la continència de les passions, que és porta de l'honestedat, de la castedat i de tota la vida religiosa. Ningú mai sense sobrietat i moderació del menjar i del beure ha pogut ser savi ni cast, ni ésser home de consell, ni capaç de cap altra virtut. Així, aquesta virtut li convé molt a l'eclésiàstic, i més al prelat, qui ha estat donat als altres com exemple i que ha d'administrar les coses espirituals". Segueix: "I amb més motiu s'extén la sobrietat al menjar i al beure i, a més, a tot tipus de disbauxa". Es diu de Rodolf, arquebisbe Mediolanensis, que va ser depositat de l'ofici i de la seva dignitat pel Papa Alexandre IV, perquè li havia estat provat que s'emborratxava sovint i resolia els dejuns fort i grassó, tenia doncs, sovint jugava a daus, jurava per les parts de Crist com un alcavot o un goliard, no se'n cuidava de l'ofici diví ni del culte ni de les coses espirituals, sino que estava tot adreçat als negocis del món, mai pacificava els que es discutien, ni s'aplicava a les almoines, no distribuïa els diners de la penitència entre els pobres, sino que els retenia per a si, era tot cofat, vanitós, mundà, complaent-se molt amb les lloances dels homes. Per això, l'esmentat Sum Pontífex, per consell dels cardenals, el va depositar amb gran confusió a perpetuitat per inútil, dolent i enemic de l'honestedat i la virtut, el qual, aquell mateix any va morir pel dolor i la vergonya.

Que els prelats de l'església no poden portar una vida opulenta.
c CXX.

Sobre tal ensenyança pregunten alguns doctors si els prelats de l'església poden portar una vida opulenta amb seguretat. I per la solució d'aquesta matèria exposen els següents arguments o conclusions: El primer és, val a dir, que als clergues que administren els béns dels pobres de Crist no els és lícit, sense pecat mortal, de portar una opulenta vida carnal ni confortable més enllà de la necessitat raonable i de l'ús comú. Es prova així aquesta conclusió perquè els eclesiàstics en les coses de l'església, que administren, no tenen cap propietat sino la pura administració, així doncs no els és lícit de prendre res més enllà de l'esmentada necessitat, i això apareix a la causa XII, qüestió I: *Si priuatum* : "Puix que no són nostres, les coses de les que portem, d'alguna manera, l'administració, no reividiquem la nostra propietat amb una usurpació digna de condemna", on una glossa diu que ens ha estat encomanada únicament l'administració de les coses de l'església. Es confirma aquesta conclusió per allò que es conté a la causa X, qüestió II: *Prekarie*, i al cànon següent. Es diu així: "Les coses de l'església convé que tothom les tracti com administrador de coses alienes, però no com a gastador de les coses pròpies". I al cànon següent, així: "El bisbe, que tingui potestat en les coses de l'església, per a que les distribueixi als qui tenen necessitat amb tot respecte i temor de Déu, però, tanmateix, ell mateix, o els germans que estan amb ell que tinguin necessitat de quelcom, que no pateixin necessitat en res, perquè, segons l'Apòstol, "mentre tinguem, doncs, menjar i vestit, donem-nos per satisfets", *Epístola a Timoteu VI*, d'on diu Gracià que el terme "tinguessin necessitat", es restringeix a interpretar-se respecte al necessari menjar i vestit. I així també exposa la indignència dels clergues Jeroni en l'*Epístola a Falcó*: "T'aixeques -diu- de matí, vas a les misses i beneeixes durant les hores del dia, doncs així reps beneficis gratis, per això és digne que, qui serveix l'altar, visqui de l'altar; no en canvi, que t'entreguis a excessos o que, per l'altar, t'ensuperbeixis o que de l'altar et compris regnes d'or, cadires decorades o calçat daurat i una pell rica i grisa decorada pel coll i les mans amb un ornament purpuri, i considera un robatori tot allò que finalment rebis més enllà del necessari simple aliment i vestit; pel contrari, amb això donem-nos per satisfets." Això diu. Es confirma en segon lloc per allò que es posa a la distinció XLI: "Que un bisbe tingui un aixovar senzill, taula i vestit pobre i que cerqui l'autoritat de la seva dignitat en la fe i els mèrits de la seva vida". Això diu.

En segon lloc prova així la mateixa conclusió, ja que la finalitat de l'ofici clerical ha d'allunyar els clergues particularment de la vida opulenta i carnal, perquè els clergues han estat consagrats a Déu i a l'oració, encara més pels altres, i ordenats per a exemple de la resta i per a la contemplació, de les que està molt allunyada una vida carnal, fastuosa, opulenta i amb excessos en el menjar i el beure, sobre el que Gregori, al II llibre de *Moralia* diu: "Quan els més grans plaers serveixen als menors, les regnes es relaxen".

En tercer lloc, prova la mateixa conclusió mitjançant això, ja que prendre de les coses alienes sense la voluntat del seu amo és, exceptuant una extrema necessitat, un robatori i un lladronici i, per consegüent, pecat mortal, però el clergue que gasta dels béns de l'església o dels pobres per una vida carnal o de semblant, així doncs... etcètera. La premissa menor queda demostrada per Bernat en l'*Epístola al Papa Eugeni*, i s'exposa als decrets, és a dir, que les coses dels pobres, no donar-les als pobres es considera un crim parell a un sacrilegi, i amb una crueltat injusta es pren d'aquí quelcom pels ministres de l'església més enllà de menjar i vestit. Igualment respecte a això hi ha molts altres decrets.

La segona conclusió d'aquests que parlen així és aquesta: "La necessitat de menjar i vestit en els clergues a de ser atesa segons el seu estat i condició", i es prova per la glossa sobre això, que s'exposa a la causa XII, qüestió I: *Episcopus*: "Que tingui potestat sobre les coses de l'església per dispensar-les a tots els qui en tenen necessitat, amb total respecte i temor de Déu i, per altre banda, que ell mateix rebí aquelles de les que en tingui necessitat". Aquí una glossa diu: "Aquesta necessitat respecte a la necessitat de la naturalesa, cal, tanmateix, sospesar-la segons la qualitat de les persones". Igualment Agustí a la seva regla diu: "No tots teniu igual perquè no tots valeu igual". També Bernat, en l'*Epístola a l'arquebisbe Senonensis*, capítol VIII: "Criden els nus, criden els famèlics, es planyen i diuen: 'Digucu, pontífexs, a l'infern ¿què fa l'or? Nostre és el que heu exhaurit, a nosaltres se'ns ha arrabassat cruelment el que heu gastat en và; es pren de les nostres necessitats el que es destina a les vostres vanitats; vosaltres envanint-vos moríu i espoliant-nos ens feu morir". A més: "En el futur, els que es van angoixar estaran amb gran fermesa contra aquells, essent, en veritat, en la seva defensa el Pare dels orfes i el Jutge de les vídues". Això diu.

La tercera conclusió és, a saber, que als religiosos els és més perillós que als clergues⁸⁴ el dur una vida opulenta i fastuosa en el menjar, el veure, les vestimentes i en altres refinaments i excessos. Això es prova, en primer lloc, en raó del vot de pobresa, que requereix una vida pobra. D'altra manera és respecte a aquells, dels que parla Bernat, que volen vestir bé sense preocupar-se'n i que se'ls alimenti bé sense treballar. En segon lloc, queda patent el mateix en raó de l'estat més elevat, que detesta qualsevol tipus de coses carnals i supèrflues. Sobre això Cassià diu, i està als decrets: "La vida d'un monjo és el claustre, i el dolor i el cilici. Per això diu el benaurat Martí: " No convé que un cristià mori si no és en la cendra i el cilici, cosa que molt li convé a un religiós, qui per ell i pels altres està compromès amb la penitència i l'austeritat, i consagrat a Déu". En tercer lloc, queda patent el mateix perquè els religiosos, en raó de l'exemple, són anomenats llum del món i sal de la terra i per la seva mala vida i carnal son arrosegats altres molt fàcilment al pecat, sobre el que Gregori, al *Pastorale*, diu així: "Ningú fa més mal a l'església que qui, vivint perversament, té el nom o el grau de la santedat. Doncs aquest ningú gosa corregir-lo i llavors el pecat s'extén vivament com a exemple, en tant que, per respecte de l'ordre, es ret honor al pecador".

La quarta conclusió és aquesta, que als seglars, especialment als magnats, tal vida no els és perjudicial, sino que poden viure-la sense pecat mortal. Això es prova, en primer lloc, perquè de les seves coses no només són administradors, sino senyors totals i posseïdors, per això poden gastar-les com vulguin i sense ofendre ningú, mentre les gastin en una bona finalitat. En clergues, en canvi, són precisament distribuïdors i els religiosos, usuaris pobres, manera en la que els van definir els summs pontífexs. En segon lloc, perquè l'ús de l'or, l'argent i el diner i les riqueses no és condemnable en si, sino la seva cobejança, però consta que el seu ús pot existir sense cobejança, i llavors poden ells servir-se'n lícitament. Més important és la glossa sobre allò de l'*Epístola als Romans XIV*: "El regne de Déu no és pas cosa de menjar o de beure", que diu així: "Així com amb l'ús d'aquestes coses no s'adquireix el regne de Déu, així tampoc es perd. No és, doncs, l'ús d'aquestes coses, sino la seva cobejança que cal refrenar, i no interessa quin dels aliments, o quant o què rebi, mentre, tanmateix, allò ho faci mitjançant l'acord dels homes amb els que viu, i de la seva persona, o per necessitat de la salut". Això diu. Aquestes

---

⁸⁴ Estableix aquí Eiximents la diferència entre eclesiàstics no religiosos i els que pertanyen a un ordre religiós.

paraules les repren Agustí al seu llibre *De doctrina cristiana*. Es confirma també per allò que es diu a la distinció XLI: *Quisquis*, i ha estat pres del mateix indret d'Agustí. "En totes les coses -diu- no l'ús de les coses, sino la passió es troba en la falta, i s'ha d'atendre amb diligència què convé al lloc, al temps i a les persones. Ja que pot esdevenir-se que, sense el vici de la cobejança i de la voracitat, d'un aliment delicadíssim el savi se'n serveixi, i l'ignorant, en canvi, s'enardeixi en el vilíssim aliment amb la flama d'una estopa repugnant. I bastant millor és quan s'alimenta de pa de la boca del Senyor que de lleties de la boca d'Essaú, nebot d'Abraham, o bé d'ordi del morro de les mules". En efecte, no estan més contentes que nosaltres, totes les bèsties, perquè se serveixen de millors aliments, ja que, en totes dels coses de qualsevol tipus s'ha d'aprovar o reprovar el que fem, no en relació al seu valor, sino segons la mesura del desig. L'exemple d'això és evident ja que, com es diu al llibre III dels *Reis* XVII: "Els corbs li duïen pa i carn" a Elies, igualment al matí i al vespre; tanmateix aquest no pecava perquè se'n servia amb sobrietat, però Essaú, per un miserable plat de lleties, va perdre la primogenitura. Igualment al capítol següent hi ha també el decret d'Agustí: "Qualsevol delícia si es rep sense desig, no perjudica, però les menges vils, si es desitgen, un cop rebudes desvirtuen el profit de l'abstinència; així doncs David va vessar l'aigua que malament havia desitjat, i Elies va menjar la carn. Igualment, al capítol següent i també ha estat reprès per Agustí a *De uerbis Domini in monte* diu: "Que no s'apleguin les riqueses dels pobres, ni que se serveixin per menjar dels seus aliments per l'acostumat de la seva debilitat, sino que es dolguin de que ells no poden sustentar-se d'altra manera; si canvien el costum, es posen malalts. Així doncs, que donin als pobres el necessari, que se'n serveixin de les coses preuades i deixin als pobres les de poc valor". Amb això queda de manifest que servir-se de les coses carnals de manera no carnal no és pecat, sino que aquests poden fer-ho per mantenir la salut del seu cos i sempre amb moderació, i així no pequen, si, segons el seu estat, se'n serveixen de menges delicades i de begudes i cadires decorades i regnes i calçat daurat i vestimentes preuades i de seda. En canvi, si això ho fessin per supèrbia o per desig carnal o per alimentar o augmentar la cobejança, pecarien greument, perquè s'adreçarien a un mala finalitat. Tanmateix el benaurat Bernat en un seu sermó o tractat condemna totalment i impugna terriblement que els clergues se serveixin de les esmentades cadires brodades o de regnes adornades amb detalls o calçats daurats o vestimentes preuades i de seda, perquè ni han d'utilitzar coses delicades ni precioses, ni vasos ni utensilis per no defraudar els pobres, en els

que s'han de fer servir tals excessos i, si fan el contrari, seran castigats, per damunt de la resta, al judici de Déu molt greument, tant per l'esmentat frau com pel menyspreu de Déu i pel mal exemple donat als seglars i als laics.

Que en els eclesiàstics la supèrbia pel seu estat no pot disfressar-se sota l'aspecte de l'honor a Déu. c. CXXI.

Pròsper, en l'*Epístola al Papa Símmac* diu així: "Amb molt de poder, Papa beatíssim, l'enemic antic ha envaït el teu clergat a través de la supèrbia, la vanitat i l'avarícia. En primer lloc, perquè la seva supèrbia i vanitat la disfressen amb una mena de fals honor diví, dient que adornar-se amb sedes daurades i excessives porta al gran honor de Déu, quan tanmateix Crist ha predicat el contrari i els Sants Pares, plens de saviesa celestial, van servir el contrari expressament i en el nostre Cap ha aparegut el contrari i en la vida dels esmentats Sants Pares va sobresortir el contrari. En canvi, la seva avarícia ja la mostren molt obertament, tant com poden, amb certes falses aparences que els porten a la mort infernal. Així doncs, diuen que els béns eclesiàstics són seus i que se'n poden servir segons que els vingui de gust, cosa que és un terrible error i contrari a les decisions dels Sants Pares, i a més també, contra la consciència que sap que aquelles coses han estat atorgades als pobres, però que especialment aquest error ha estat consolidat en tals eclesiàstics perquè veuen que els seus rectors i, en particular, doctors lletrats són infectats per aquest error i observen el contrari i defensen que és totalment possible. Oh Pare Sant, i amb quant de poder aquest els envaeix i els sotmet el diable per una crassa i supina ignorància! Oh, Pare Sant, i quant admirable és això per a mi, que tants i tan grans homes de fama i lletrats visquin sempre sota aquesta mentida i ximpleria i acabin en tal estat, miserables, els seus dies! Així doncs, que la teva santedat socorri tan gran ferida de l'església amb la teva oració i providència paternal, per a que no et sigui imputada a tu pel Jutge Severíssim, si no ajudessis amb un total esforç tan gran perdició de les ànimes." Segueix: "Però no menys, Pare Sant, es corromp el clergat per una gran lascívia de vida, puix les riqueses són obertament al servei de la gula i de la carn, i així opulentment també del patrimoni de Crist, ja que no se serveix, molt refinadament i delicada, a prínceps ni poderosos d'aquest món, cosa que porta al gran escàndol de tot el braç seclar i a la condemna dels que viuen així, que no pensen a la mort, ni s'adonen del judici futur. Així doncs, segons la potestat que t'ha estat concedida, destrueix, en tant que puguis, tot aquest cos de pecat,

per a que arribis a la gràcia dels sants pontífexs, que li ha estat denegada al mercenari mandrós i cec. I això sobre l'onzena ensenyança apostòlica, que és "sobri".

De quina manera ha d'aparèixer la justícia en el prelat.
c. CXXII.

La dotzena ensenyança és "just", és a dir, que exerceixi la justícia, sobre el que Pere Blesensis, en escriure al bisbe Salernitanus, diu així: "I si totes les lleis i els drets, i si tots els filòsofs i poetes, i si totes les gentes i les ments, i si tots els rituals i les causes i si tots els estats i les maneres prediquen i clamen que la justícia ha de ser col·locada al davant de totes les coses i estimada per tots, de quina manera més alta, més ferma, més vertadera i més segura no ha de ser abraçada pel bisbe, que és vicari de Déu i principal pare dels seu poble i rector i llum principal en tot l'estat, on ha estat col·locat com a prelat? A aquest, doncs, se li demana que tingui una consciència neta i un recte propòsit en totes les coses i que només temi Déu i ningú més excepte Déu. I que sigui digne en servir-la, pregui eficaçment, cerqui amb interès un consell saludable, tingui servidors provats, no amants de la riquesa ni que es complaguin amb les adulacions, que no esguardin el poderós ni deixin de mirar el pobre, sino que tinguin sempre un judici recte, perquè, així com l'honor estima el judici d'un rei, així també l'estat d'un bisbe això ho exigeix de manera especial". Això diu. En conta Polícrates que, antigament, en la corona reial es posaven o s'esculpien en lletres quatre virtuts, sense les quals ningú podia ser anomenat rei. La primera era la veritat, que ha de tenir especialment un príncep, d'altra manera és menyspreat per la gent, perquè la mentida, tal com diu Aristòtil al llibre primer de *Retòrica*, torna el mentider menyspreable i digne d'una confusió total. Per això diu el psalmista: "Exterminareu els mentiders".

La segona era la prudència, per això diu el filòsof, en el segon llibre de *Política* que els qui estan plens de molta prudència són els amos naturals dels altres i els rectors. En canvi, un rei deixat és la ruïna del seu poble, tal com diu l'*Eclesiàstic* X, per això Polícrates diu: "¿Què és un rei fatu sino un ase coronat, ja que, així com l'ase portaria la corona pel seu oprobí, així un rei fatu, perquè de cap manera no li escau el govern del poble ni, consegüentment, la corona".

Zòsim, en l'*Epístola a Ancini Nicosiensis*: "Igual que a un rei, així li convé a un prelat principalment la prudència, perquè sense prudència no pot

haver cap govern recte". "La prudència -diu- genera en el prudent admirables filles. La primera és la clemència, que li convé molt a un príncep, segons allò del savi: "La misericòrdia i la veritat custodien un rei", és a dir, per a que no caigui, però amb la clemència es consolida el seu tron, perquè la justícia en si mateixa és la fortalesa més gran. La segona filla de la prudència és la pau, a la que ha de parar esment en especial tothom qui governi, perquè el govern tendeix a la pau i la manca de pau consumeix els reialmes i els destrueix de socarrel". Per això li va dir Numa Pompili a Tassus, rei dels Grecs: "No seràs rei per molt de temps, perquè alimentes les discòrdies al regne i cerques la divisió a propòsit". Sobre això, a *Lluc XI*, va dir Crist: "Tot reialme dividit contra si mateix serà desolat". Aquí, una glossa del Grec: "I qui procura conscientment la divisió al reialme, serà exclòs del regne com a enemic públic". La tercera filla de la prudència és l'estabilitat, de manera que no sigui lícit de canviar allò que el rei decideixi prudentment; d'altra manera, un poble està sempre en un dilema i en el dubte de què fer". Segueix: "Un rei inestable i pusil.lànim ha de ser allunyat completament del govern. La quarta filla de la prudència és l'execució ràpida, sense la qual la prudència en un príncep no val res. Així doncs, de què serveix establir les lleis, si no hi ha qui les executi?" Com diu Marc Varró, rei llatí, quasi diré que de res.

La tercera virtut reial, segons Polícrates, és la liberalitat i la magnificència, perquè un rei avar ningú no el vol seguir, però un de liberal, tots, perquè qualsevol pot exigir amb justícia d'un príncep que li entregui el pagament pel seu treball, i ningú està obligat a fer la milícia amb els propis recursos. D'aquesta manera, en canvi, la liberalitat ha de ser discreta, és a dir, que adverteixi de quina manera dóna, a qui dóna i quant dóna, i en favor de què dóna i d'on dóna, no gastí imprudentment dels altres, empobrint uns i enriquint altres sense merèixer-ho. Per això diu Sèneca que no és segur per a un príncep de tenir consellers pobres, ja que aquests, molt sovint, són lladres, ni tampoc molt poderosos, perquè aquests no són molt tractables ni estan contents amb els sous si no són molt elevats i insuportables per part del poble i del rei. La quarta virtut reial era la justícia, que, segons ell mateix, reafirma els trons dels prínceps fins l'eternitat, segons allò del filòsof en el primer llibre de *Retòrica*, ja que si un principat és just, no ha de témer la ruïna. Per aquest motiu diu Agustí al V llibre *De ciuitate Dei* que els romans, encara que eren idòlatres, van mantenir l'imperi de tot el món durant cinc-cents anys, perquè, per excel.lència, van servir la justícia i l'equitat en totes les coses.

Examinades aquestes ensenyances, l'esmentat Zòsim les aplica totes als prelats de l'església, en els que han de tenir especial força les esmentades virtuts, i això perquè són vertaders prínceps a l'església de Crist i il·luminats per la saviesa divina i també vicaris de Crist i doctors en matèria espiritual i mestres i especials protectors i pares de l'estat.

Què van fer els pagans pel zel de la justícia. c. CXXIII.

Per gran confusió nostra, diu Polícrates, llegim els fets dels pagans que ens van precedir, que van dur a terme pel zel de la justícia, qui diu, no sorprengui, què van fer pel zel de la justícia Marc Publi, Marc Marcel, Escipiò l'Africà, Ruf Torquat, Fabrici el Gran, qui en favor de la justícia no tenien consideració dels fills, és més, ni tampoc d'ells mateixos, ni de parents ni de les seves coses. I això ho continua Anselm a l'*Epístola a Lleó*, rei d'Escòcia, dient: "Heus ací quantes coses llegim dels pagans antics, amants de la veritat i de la justícia, però ara, entre nosaltres infeliços, no es troba cap vestigi de la virtut. Efectivament, els prelats no aspiren al just, sino al que els és grat, els qui segueixen en les seves decisions els seus consellers, de manera que tal i com és l'amo, tal és el seu servidor i conseller. A penes veuràs mai que algú parli com cal a les reunions, sino l'opinió que s'adona que plau al prelat o al regent; a penes trobaràs un expert en lleis o cànons just, sino més aviat un falsificador de lleis i cànons, quan, tanmateix, aquest tipus d'injustícia li desplaia molt a Déu i per Ell seran finalment castigats". Sobre això, a la *Saviesa*, capítol primer: "La injustícia és procurar-se la mort". Glossa d'Orígenes: "És cert pel que a Déu respecta i a la consciència i la fama", ja que al *Deuteronomi XXV*: "Tot aquell qui no és just ofèn Déu". El *Salm*, capítol VI: "Doncs han estat humiliats per les seves injustícies" i a l'*Eclesiàstic X*: "Per les injustícies i les ofenses traspasa Déu els reialmes d'un poble a un altre". També a la *Saviesa XII* es diu així: "Per això, els qui han viscut una vida insensata i errada, els heu turmentats". Segueix: "Com a infants, doncs, sense gens d'enteniment, els enviàreu una correcció de broma". Aquí, una glossa d'Estrabó: "Quan Déu dóna un governant injust al poble, és senyal de que el Senyor està enfurismat contra aquell poble, és més, a aquests els arriben moltes terribles desgràcies en aquesta vida fins i tot abans de la mort". On diu el psalmista: "L'home injust l'agafaran les seves males accions en la mort".

De quina manera Crist va contra els mals prelats que no serveixen la justícia. c. CXXIV.

De manera especial arremet Crist a *Mateu*, capítol XXIII, sobre la justícia dels prelats de l'església en la persona dels fariseus, dient-los així: "A la càtedra de Moisès s'han assegut els escribes i els fariseus. Tot allò que us diguin, doncs, feu-ho; però no obreu com ells obren, perquè diuen i no fan. Lligen fardells pesants i els carreguen a les espatlles dels altres, però ells ni amb el dit no els volen moure. Totes les seves obres, les fan per ser vistos dels homes. Per això, es fan ben grosses les filacteries i llargues les borles; els agrada de tenir el primer lloc als convits i els primers seients a les sinagogues, de rebre les salutacions a la plaça i que la gent els anomeni mestre". Segueix allà mateix al respecte: "Ai de vosaltres, escribes i fariseus, que pagueu el delme de la menta, del fonoll i del comí, i heu abandonat les coses més greus de la Llei: la justícia, la misericòrdia i la lleialtat!" Raban, en exposar aquestes paraules de Crist, intenta dirigir-les contra els mals prelats, doctors i predicadors d'aquest temps dient així: "Ai de vosaltres, prelats, doctors i predicadors d'aquest mal temps, als qui se us han traslladat els pecats dels fariseus!", doncs per la càtedra de Moisès cal entendre l'autoritat donada als prelats, doctors i predicadors per a advertir, corregir, ensenyar i predicar la Llei i els manaments de Déu i la veritat de la salvació cristiana. Així doncs, ordena el Senyor que encara que aquests siguin dolents en si, tot i així se'ls ha d'obeir i han de ser tractats amb respecte, tanmateix són suportats per l'església en el seu ofici, i això per respecte a Déu que vol que ens sotmetem, tal com diu la primera *Epístola de Pere*, capítol segon: "No solament als bons i afables, sino també als durs". "Aquesta -diu- és la voluntat de Déu" a qui, -afegeix tu-, cal obeir totalment; quan diguin quelcom evident contra Déu, no se'ls ha d'escoltar, sino defugir-los com a corruptors de la veritat i enemics de Déu, davant els que, amb vehemència, s'ha de resistir amb un furor contingut. Segueix: "Però no obreu com ells obren, perquè diuen i no fan". Raban: "Doncs la vida d'un prelat pervers o d'un mestre no ha de pervertir ningú, sino més aviat ens ha de moure a la lloança de Déu i a la paciència, Ell que els suporta a la seva església, però, fa això perquè els destina al penediment i perquè a través d'aquests es prova la vida dels escollits. Per això diu el Senyor: "No obreu com ells obren". Dóna el motiu: "Perquè diuen i no fan", mostrant que no són deixebles de Crist. Sobre això, a *Joan XIII* es diu: "Us he donat exemple perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres". I al primer

dels *Actes*: "Jesús començà a fer i ensenyar". Estrabó: "Oh vida criminal i a la que li és degut un gravíssim càstig: predicar altes coses, primordials i importants i a penes fer el mínim! Oh quanta confusió hi haura per a aquests al judici diví!", i a més, un gran menyspreu aquí, entre els homes, segons allò de Gregori: "Ja que a qui se li menysprea la vida, li resta que se li condemni la seva prèdica!" Segueix: "Lliguen fardells pesants i els carreguen a les espatlles dels altres, però ells ni amb el dit no els volen moure". Raban allà mateix: "Ja que imposen també als seus súbdits per petits pecats gravíssimes càstigs, però no s'imposen a si mateixos cap penitència per qualsevol dels seus pecats, agreugen els pecats dels altres, però els seus, els atenuen tant com poden, quan, tanmateix, en ells el mateix pecat és més greu, per raons del seu coneixement i de l'ofici o del seu estat i per raó del mal exemple, que els pecats dels altres". Per això s'ha dit: "Quant més alta la posició, tant més fonda és la caiguda i més greu". Vet aquí que si bé se li imposa una gran penitència a un laic ximple per algun pecat, per altra banda a un prelat, doctor o gran predicador, li és suficient amb el *Salm*: "Tingues misericòrdia de mi, Déu" o un parenostre o bé una col·lecta a la missa. Àlvar, a *De potestate Papa*: "He vist sovint que persones importants i de categoria detestaven els pecats i predicaven una total penitència, no gensmenys, mai no he vist que un d'aquests se'n preocupi de la penitència, ni tampoc que s'abstingui, quan és el moment, dels grans pecats". Aquests són els qui lliguen fardells pesants i els carreguen a les espatlles dels altres, però ells ni amb el dit no els volen moure, tal com diu el Senyor, perquè cap d'aquests no aporta l'intent ni les seves forces per a fer allò que ordena o aconsella als altres de fer. Per això diu el savi: "Soporta la llei que tu mateix hakis promulgat". I a *Extra de constitutionibus*, al capítol: *Cum omnes*, on es diu que qualsevol està obligat a regir-se ell mateix per la llei que ha establert per a un altre.

Contra els prelats que desitgen ser lloats i considerats pels homes. c. CXXV.

Segueix: "Totes les seves obres les fan per ser vistos dels homes". Raban, on més amunt, diu: "Aquesta és una peste horrible i diabòlica, que ha condemnat i condemna molts, a saber, que els homes que així volen ser lloats i els agrada de ser considerats i això és el que estimen, són els més grans pecadors i els qui menys valen, i són de més menyspreu que els altres, i els qui s'ensuperbeixen abans que la resta i són aliens a qualsevol virtut". Sobre això,

Crisòstom *Super Mateum*: "Aquest vici fa absolutament fatus els homes i els priva de tota gràcia de Déu i els torna disposats a qualsevol pecat i, finalment, els mena al final del precipici, perquè pren el seu inici en l'arrel més profunda de la supèrbia": "Aquests", diu, "són habitualment mentiders, vans i sempre cecs que es refugien en tot pecat si d'allà obtenen lloança, fama o la glòria d'aquest món". Segueix: "Infeliços! Allà on havien pogut adquirir mèrit, fama i glòria, s'han comprat l'infem". També a aquests, Crist els diu: "Us asseguro que ja tenen la seva recompensa", a *Mateu V*. "Aquests", diu <Crisòstom>, "abans del final de la seva vida, Crist els mostrarà al món com a vituperables i com un vas que és pudent i abominable per dins, encara que daurat per fora. Aquests Crist, predicant en aquest món, molt els va avorrir i principalment els va atacar, i els va mostrar al món com a principals enemics de la veritat, plens de supèrbia i de mentida i com a reus de mort eterna". Això diu.

I fins a quin punt ho són aquests, de menyspreables, ho prova Crist per les seves obres, quan diu sis vegades: "En primer lloc, perquè fan ben grosses les filactèries", al que Raban diu: "El sentit és moral, ja que aquests, vans i d'importància com els fariseus, que no tenen en si una capa de virtut, ni de bondat, virtut en si mateixa, feien grossa la dignitat del seu sacerdoci i de la parentela, per tal que, a l'instant, per això, se'ls donés un honor". Ai -diu aquest- de tal desig d'honor, que procedeix d'una supèrbia gran i amagada, i, en definitiva, del judici amagat de Déu, que els porta al seu menyspreu i torbació!, ja que per la magnitud del seu crim Déu revela al món sencer els seus pecats i així els converteix en menyspreables per a tothom, de manera que, en relació a la seva glòria, així siguin la ignomínia i la seva confusió".

Segueix: "I fan llargues les borles". Raban, on abans: "Les borles que s'entregaven per a distinció del vestit dels sacerdots i decor d'honestedat són gràcies donades gratis, naturals o bé artificials, a aquests fariseus que viuen sota la protecció de l'església de Crist, com ara són l'aptitud corporal, el do de la llengua i la ciència sense maldat, la gràcia de predicar i d'ensenyar i moltes altres, amb les que aquests miserables es gloriaven i fins a tal punt s'ensuperbeixen i s'hi adhereixen incorregiblement, perquè summament es delecten en elles fins la mort i gaudeixen d'elles com de Déu, envejant, per aquest motiu, els altres, ni volent sentir un bé sobre un altre així agraciat, a causa de l'agulló de l'enveja; confosos per dintre, i portant així una mala vida contra la caritat, moren sota el pes de tal crim desgraciadament. Oh quant vergonyós és i tèrbol, que aquests crims es vegin en un prelat, un religiós o un

clergue! Oh quant perjudicial és aquest crim en la consciència d'aquests i quant escandalós pel poble de Crist!.

De quina manera alguns mals prelats estimen la gula i l'honor.
c. CXXVI.

"Els agraden els primers seients als convits". Raban, on abans, diu: " I això els agrada per dos motius: En primer lloc, per la gula, perquè en els primers seients es donen viandes més abundants i més opulentes . En segon lloc, perquè aquell lloc és més honorable i a això en especial s'adrecen els eclesiàstics i els que han pujat des de llocs més baixos, a saber, a que se'ls honori". Per això diu Aimó, al seu comentari sobre aquest pas: "En això principalment va decretar Déu colpejar el clergat, per a que fossin el menyspreu del poble sencer, ja que volen ser honorats davant la resta, i sense cap tipus de mèrit i de virtut, cosa que és insuportable davant els ulls dels laics, si considerem que, allà on ha de lluir la humilitat, sobresurt la supèrbia, i que de les almoines dels pobres, mentre ells s'ensorren, vulguin igualar l'excel·lència dels magnats". Es diu al *Salm*: "L'oprobri de l'home i la vergonya del poble". Llegim sobre l'emperador Enric, qui per devoció a Crist va fer que el seu fill Conrad abraçés el clericat, que, en ser-li dit que l'enviés al Papa per a que dotés el propi Conrad amb béns de l'església segons el seu estat, va respondre: "Oh clergues! Que Déu us perdoni, perquè em doneu un pèssim consell". I també: ¿És que jo no puc donar-li perquè tingui un estat més gran que qualsevol cardenal, si volgués? Certament, sí. ¿Com, així doncs, m'emportaria jo del patrimoni dels pobres de Crist, a qui els és degut, tant com perquè el meu fill, que jo ofereixo a Déu, tingui la pompa i la posició d'aquest món, i que aquells siguin oblidats i pateixin necessitat?. Sigui això lluny de mi. Així doncs he decidit que el meu fill abraçi el clericat per a que sigui canonge de la seva seu, d'igual o menor categoria, per Crist, la humilitat del qual vull que llueixi en el meu fill per glòria meva i per exemple dels altres i pel mèrit del meu fill i per confusió d'aquells que volen que els seus fills abraçin el clericat per l'exaltació de la seva casa, sense sopesar que tal exaltació els proporciona al final una davallada total i la perdició de l'ànima i del cos també, perquè molts de bona família s'atansen a l'església amb aquesta finalitat, per viure pomposament a partir d'aquell moment. Per això de bon grat instauraré una llei per la qual ningú noble ni de bona família porti mai tonsura ni abraçi el clericat. Doncs aquests són, habitualment,

incorregiblement camals i irrespectuosos i indevots més que ningú i sobre els qui molt s'ha de témer que no acabin bé els seus dies". Segueix.

De quina manera els eclesiàstics desitgen sempre, sense afartament, tenir-ne més i més mentre viuen. c. CXXVII.

"I els primers llocs a les sinagogues", sobre el que Raban on més amunt diu: "Els nostres eclesiàstics, així, són clarament descrits aquí per aquestes preclaríssimes paraules de l'eximi Redemptor. En efecte, ambicionen aquests ambiciosos de tenir els primers seients, no només a les sinagogues, sino també a tot arreu, perquè no es consideren que estiguin sense cap bondat ni virtut ni mèrit ni que siguin profundament ignorants de la ciència de Déu i de la Sagrada Escripura i totalment ineptes per a les grans obres, ja que són més aviat monstres que homes, i sepulcres pudents plens de pecats més que membres vivents de l'església, i no obstant això, els agraden els primers seients, és a dir, les dignitats més grans, aparences i promocions a l'església de Déu, de manera que no els són suficients grans beneficis, ni les dignitats que els pertoquen, sino que, com no tenen afartament, sempre ambicionen coses més grans i exquisides i poc honestes i sovint simoníques, i se les procuren sense cap temor de Déu i sense respecte als altres, per a escàndol del poble i perjudici de la seva ànima". Segueix: "Oh, plaga detestable en l'estat clerical, que no pugui extingir-se la seva ambició, ni la set de tenir les coses temporals d'aquest món! I tampoc quasi no es pot trobar algú d'aquests generós, si no és al costat de les vanitats i coses perjudicials per a la consciència, allunyada tota pietat envers els pobres, als qui, per tot i més que els altres, es troben obligats". Això diu.

Sobre el mateix està Teòfil en comentar aquest pas, tot dient: "Un gran signe de condemna és, en un eclesiàstic, l'avarícia i la crueltat envers els pobres de Crist, puix que fins i tot seglars carregats de dona i fills i de les càrregues d'aquest món donen de bon grat per Déu, allà on un clergue, encara més obligat, no donaria un bri de palla, perquè el seu cor ha esdevingut inmisericordiós davant Déu, Qui té preparat per a aquests un judici sense misericòrdia per la seva detestable manca d'humanitat i la seva avarícia antiga, per la qual, irremediablement, cerquen sempre els primers seients i honors a les esglésies i més enllà, altres i altres coses sens fi".

De quina manera els eclesiàstics desitgen que se'ls facin reverències. c. CXXVIII.

I més enllà es recull al text "les salutacions a la plaça". Raban, on més amunt, comenta: "Aquí ataca el nostre Redemptor la vanitat dels nostres prelats i de tots els eclesiàstics, que així ha emplenat el seu cor de manera que en totes les coses i per tot desitgen ser honorats pels altres. I especialment posa aquí el desig de reverència, perquè volen ser saludats a les places, és a dir, ser honorats en públic amb inclinacions no només de cap, sinó també de genoll, per ser així considerats per la resta més honorables i més virtuosos, i no en tenen prou amb això, si els altres no els confessen de paraula que són preferits i amos dels altres". També això ho expressa Crist, quan diu: "Els qui volen que se'ls anomeni *rabbi*, és a dir, mestres i doctors dels altres". Respecte a això, Basili fa una gran exclamació quan diu: "Oh fills de Déu!, sacerdots sobre els que s'ha dit: 'Vosaltres sou deus i fills tots de l'Altíssim'. I també: '¿Per què estimeu la vanitat i cerqueu la mentida fins al punt d'usurpar, per tenir vanitat, la seva glòria a l'Omnípotent, a Qui únicament li és degut l'honor i la glòria, Apòstol, primera *Epístola a Timoteu I*, i menyspreu el premi del regne, que Ell us donaria per les vostres obres i el perdeu, quan ell mateix diu: 'Us asseguro que han obtingut la seva recompensa?' Oh infeliços! ¿Per què no considereu quanta ofensa a Déu hi ha latent i en quin dany caieu els qui perdeu, per una ximpleria d'aquesta mena, la gràcia de Déu i desistiu de la virtut i del mèrit del regne? Oh insensats!, i què gran és el càstig que us està preparat i quin gran enfonsament per l'amor a aquesta mena de vanitat! Tingues, així, el consell del profeta, a saber, de quina manera Déu, Rei Suprem, glorifica el seu sant pel menyspreu de la vanitat present i per amor dels béns celestials i no moriu com uns ximplers i uns insensats absoluts". Això diu.

I segueix al text, respecte al propòsit principal, que és sobre el just o la justícia: " Ai de vosaltres, escribes i fariseus, que pagueu el delme de la menta, del fonoll i del comí, i heu abandonat les coses més greus de la Llei", etcètera". Raban, on més amunt: "Heus ací que el Redemptor, com una font d'eterna veritat, atacant clarament la impostura, llençà la seva maledicció contra els representants de la Llei⁸⁵, perquè posen dificultats sobre petites coses i ometen

---

⁸⁵ La Llei divina, és a dir, els Testaments.

les més importants, en les que caldria aturar-se especialment, és a dir, el judici, la misericòrdia i la lleialtat⁸⁶.

De quina manera els mals prelats ponderen les coses petites i menyspreen les que cal sopesar especialment. c. CXXIX.

On comenta el mateix Raban dient: "Ai quant bellament el nostre Redemptor descriu els pecats d'importants governants, que ponderen les coses petites i ometen les més importants, cosa que és signe de poc amor a Déu i al próisme, i de poc temor al futur judici diví. De fet, veiem que valoren el seu honor fins la mort, és més, també si no us feu càrrec que se'ls doni dels seus emoluments habituals i refeccions la totalitat, promouen terribles baralles, injurien i van contra els qui fan això fins la mort. Tanmateix, si veuen que es minva el culte de Déu i que el próisme es veu envoltat pels pecats, ho menyspreen com si aquestes coses no fossin les més greus entre els grans crims. Amb raó, doncs, contra la seva follia i el seu pecat parla el Salvador clementíssim: 'Ai destrucció que anuncia la mort eterna!', perquè hagin de vigilar i desisteixin ràpidament dels esmentats pecats". Les que són encara més greus, és ha dir, que han de ser més valorades en la Llei, ho mostra el Senyor Jesus dient allà que tals coses són el judici, la misericòrdia i la lleialtat. Raban, on més amunt: "Para esment que, amb l'autoritat que té el testimoni del Redemptor, un dels més grans béns de la Llei és fer un judici o justícia. Vet aquí que això ho exigeix Déu de qualssevol governats, ja que aquest és un dels motius pel qual està al davant del poble de Déu i que porta en gran mesura a la glòria de Déu i a la utilitat de la comunitat. Aquesta, així com també la pau, quan assumeixen el govern, juren els governants que la mantidran entre el poble; per això quan prescindeixen de la justícia o no volent servir-la, bé per inhibició o deixant-la de banda per malícia o no fent-la, viuen sempre com a perjurs i en un crim mortal, per la transgressió del qual i l'omissió de la justícia es mereixen ser ferits de mort en les dues persones que els constitueixen⁸⁷, dient l'Esriptura que la injustícia és l'adquisició de la mort. I molts van perdre els governs al mateix temps que la vida corporal per les seves injustícies, negligències, robatoris i frauds".

---

⁸⁶ Mt 23:23

⁸⁷ Home i governant.

També estar privat de misericòrdia és molt condemnable en aquell que és pastor i pare, sobre qui diu especialment *Jacob* al capítol II que el judici serà sense misericòrdia per a aquell que no ha exercit la misericòrdia. També no tenir fe en Déu per part de qui és cap de la Llei i de la fe porta a aquest final i a la perdició total i no només aquest ha de guardar la fe promesa a Déu, sino també la fidelitat al proïsme, que li deu per raons de paternitat i dignitat pastoral, com el pare li deu total fidelitat al fill, que Déu encomana per amor espiritual. Amb les coses esmentades queda explicada la dotzena ensenyança apostòlica de la seva segona regla, que ha estat "sant⁸⁸".

Per què convé que un bisbe sigui continent per damunt del altres. c. CXXX.

La tretzena ensenyança apostòlica de la segona regla és continent, sobre el que Remigi diu en comentar-ho: "Convé que el bisbe sigui continent, atès que ha estat col·locat com la diana per a la fletxa, per a que sigui quasi com un mirall i exemple de tots els altres, i la seva corrupció perjudica més al ramat que la de qualsevol altra persona". "Així doncs -diu- que el bisbe sigui continent per l'honor de Déu Suprem, de qui és ministre, que es mostra particularment en la inmundícia d'aquests. En efecte, ells toquen els objectes sagrats, son mitjancers entre el poble i Déu i els qui prediquen la continència als altres i qui, amb el seu exemple, han de criar fills espirituals de Déu, nets i clars, i que han rebut de Déu els dons més grans, com la remissió dels pecats i la consagració del cos de Crist, i els que han de consagrar; i també han de consagrar aquells mateixos, del quals la inmundícia s'agruja davant Déu pel seu estat i el seu coneixement, per l'escàndol dels pobles i pel vot de castedat. En efecte, massa criminal és la vida d'aquests davant Déu, puix que tornen el seu estat sagrat menyspreable pels homes a causa de la seva vida enllefiscada, que continuament s'allunya més i més de Déu i es procura els més grans torments a l'infern". Segueix: "Així doncs, els que volen netejar-se d'aquesta corrupció, que recorrin eficaçment a l'oració en ajut, estimin l'abstinència, procurin tenir un cor net, custodiïn amb diligència els seus sentits, en especial el gust, la vista i l'oïde, suportin la correcció de bon grat, freqüentin la lectura

⁸⁸ Justícia i santedat han aparegut aquí barrejades i és per això que creiem que Eiximenis confon el terme *santcum* i el creu la dotzena ensenyança, quan en realitat seria la tretzena. A continuació fa el salt i segueix glossant a partir del que l'Apòstol descriu en el lloc catorze, *continentem*, i que Eiximenis anomena *tertiumdecimum documentum*.

sagrada i estimin la companyia dels castos, i abominin de les reunions dels inmunds. s'apliquin a les almoines, corporals i espirituals i, en el moment de la temptació, que es colpegin d'alguna manera, defugin les ocasions de fer el mal, tinguin una ocupació honesta, pensin a la mort propera, a l'instant plantin cara a la temptació, i les coses que inciten la luxúria, que són l'aparença cuidada, el vestit delicat, l'ornament exquisit, el gest lasciu i la companyia impúdica, les evitin <així>: La salutació de la benaurada Verge, la revelació a la Verge de la passió de Jesucrist Senyor, la devota invocació i una profunda meditació sobre ella".

D'altra manera exposa Hilari el terme "continent" quan diu allò que l'Apòstol entén per aquest mot, és a dir, que ell es mantingui ferm contra tota temptació, perquè en això es prova qualsevol home, és a dir, si és fort en les temptacions. I en això el prelat es mostra singularment digne de gràcia, fama i glòria davant Déu i els homes, si és resistent i fort davant les temptacions. Sobre això, *Jacob* al capítol primer: "Feliç aquell home que suporta la temptació, perquè una vegada n'haurà triomfat, rebrà la corona de vida que el Senyor ha promès a aquells qui l'estimen". Deia l'abat Moisès que quan un prelat cau en alguna temptació, tota l'església hauria de tremolar, perquè en aquell moment cau una gran columna de les seves. Amb aquestes paraules queda explicada la tretzena ensenyança de la segona regla apostòlica.

Que els prelats han de llegir de cor la Sagrada Escripura per tal de saber informar i també refutar els herètics i els homes dolents. c. CXXXI.

La catorzena ensenyança de la segona regla apostòlica és que conservi la doctrina autèntica, tal com ha estat ensenyada, perquè sigui capaç d'exhortar amb la sana doctrina i de refutar els contradictors. Orígenes, en exposar això, diu així: "Observa aquí tres coses necessàries per a un prelat: La primera és que abraçi amb total afecte, és a dir, que estimi de cor, la Sagrada Escripura i que estudiï en ella. "Se li pregunta per això -diu- quan és consagrat, si sap ambdós testaments i respon que sí. Així doncs, quan llavors ho ignora, tanmateix ha de treballar amb total interès per aprendre-ho, i d'altra manera, és indigne de la dignitat episcopal", com diu el Senyor a *Osees IV*: "Ja que ell ha repudiat el coneixement, el repudio jo com a sacerdot meu". Glossa: "Amb raó és repudiat de la dignitat del govern qui està mancat de la ciència de Déu que és molt necessària al pastor del ramat de Déu, tant per a si mateix com pel

ramat". Així doncs, grans fruits se segueixen per a qui abraça de cor l'estudi de la Sagrada Escripura. Sobre això, als *Proverbis* IV: "Si l'estrenys, ella t'eleva; farà la teva glòria, si l'abracas. Et posarà una garlanda de gràcia, et farà do d'una corona de glòria". En segon lloc, remarca allà mateix Orígenes el terme "que sigui capaç d'exhortar en la doctrina autèntica", sobre el que diu allà mateix Orígenes: "Al prelat molt li convé de tenir, en tota matèria de salvació, una argumentació àgil, a la qual cosa ajuda molt l'estudi de la Sagrada Escripura i el bon ús de l'exhortació. Doncs un prelat que s'interessa per escriptures no saludables i inútils, és mereixedor de que se'l deposti, perquè es torna inepte voluntàriament per a l'exhortació i per ensenyar i argumentar, coses a les que està obligat pel seu ofici en el seu moment i lloc. I si a penes hi ha temps per les coses necessàries, amb quin cap perd el temps un que governa en aquestes coses que són inútils i, potser, perjudicials? En tercer lloc exposa Orígenes el punt: "Refutar els contradictors", sobre el que així comenta: "L'eterna saviesa de Déu ha fet la seva església com una xarxa mesclada de coses bones i dolentes; en conseqüència, li convé al prelat sempre adreçar-se a les bones, per tal que siguin profitoses i el preservin també de les dolentes per a que no puguin fer mal". Per aquest motiu, sobre el prelat, *Jeremies* I: "T'he col·locat per a arrencar i enderrocar, edificar i per a plantar" a l'església de Crist. Sempre en el camí es troben aquí barrejats els reprovats i els elegits. Però els reprovats, segons el consell del seu pare, el diable, treballen enverinant, destruint, corrompent i embrutant tot el que poden. Per això ha estat posat al davant de l'exèrcit de Crist el prelat, astut i diligent, que contra l'exèrcit del diable estigui sempre preparat d'obra i de paraula per a rebutjar l'antic enemic i argumentar contra els seus fills, perseguir-los, confondre'ls i destruir-los, per tal que no s'alcin contra Déu i devorin el seu ramat i el sacrificin". Això diu.

Jeroni: "La negligència del prelat és la destrucció del ramat del Senyor, per la qual cosa el prelat negligent es compara a un homicida, atès que quan deixa de vigilar el ramat, entra l'enemic i envaeix les pletes del Senyor i així moren les ovelles i els anyells de Déu". Això diu. Amb raó a aquest el maleeix Déu a través de *Jeremies* XLVIII quan diu: "Maleït qui fa remissament la feina de Déu". Amb això queda explicada la catorzena ensenyança de la segona regla apostòlica exposada més amunt.

Aquí s'exposa la tercera regla per a la direcció de la vida episcopal. I en primer lloc diu que el bisbe, davant de la resta, ha de semblar un home i els altres el ramat, si se li comparen. c. CXXXII.

La tercera regla principal que regula la vida del prelat es posa en el segon llibre o part segona del *Pastorale* de Gregori, on es diu així: "L'acció de qui governa ha d'ultrapassar l'acció del poble en la mesura que acostuma a distar del ramat la vida del pastor". Segueix: "Que sigui, doncs, net de pensament, el primer en actuar, recollit en silenci, útil en la paraula, proper a tots i cada ú per la compassió, abstret, per damunt dels altres, en la contemplació, company dels qui actuen bé per humilitat, aixecat contra els vicis dels delinqüents per zel de justícia, sense disminuir la preocupació de les coses interiors per l'ocupació de les externes, sense abandonar la vigilància de les coses de fora per interès en les de dintre". Això diu.

Llorenç, bisbe Tusculanus, en escriure a Hug Cluniacensis l'esmentada regla, exposa breument algunes coses que ha pres del *Pastorale* de Gregori i unes poques altres que afegeix. I en primer lloc exposa el terme 'tanmateix ha <d'ultrapassar> l'acció del poble i etcètera', i diu: "De tanta santedat ha de ser un prelat en l'església de Crist que el seu ramat quasi sembli bestiar en comparació seva. Ell mateix, per altra banda, dotat de saviesa, ciència i consciència, que sembli entre tots el més lúcid i preclar". "Dues coses -diu- componen l'home, és a dir, la saviesa o la discreció i la consciència, que quant més grans són, tant més adequadament el disposen per a governar el poble de Déu.

Que el bisbe tingui pensaments nets. c. CXXXIII.

Així doncs, en primer lloc, el bisbe ha de ser "net de pensament", pel que, com tota la bondat dels nostres actes prové, després de Déu, de la bondat de cor, així li és necessari a aquest, que administra sempre sota la mirada de Déu i ha estat situat principalment per a administrar les coses sagrades, d'estar net en el seu cor tot el temps, de manera que, si li neix a dintre quelcom de vergonyós i reprobable, sigui arrencat del cor a l'instant amb l'espasa del temor diví. Per això, si es reté al cor un pensament impur del que és conscient, consta que pel cor ja capturat, hi consenteix deliberadament. Per això diu el Senyor: "¿Fins a quin moment habitaran en tu els pensaments nocius?" Ja que

no hi ha cap excusa quan es reté a la ment, conscientment, un mal pensament, i no podria plaure a Déu ningú que manté a la ment pensaments nocius o els alimenta. Clarament, doncs, queda explicada la primera ensenyança de Gregori sobre el prelat a saber, que sigui net de pensament.

Que el bisbe abundi, per damunt dels altres, en bones accions. c. CXXXIV.

La segona ensenyança és "primer en actuar", doncs es creu pietosament que un cor pontifical està ple de virtuts. "En conseqüència, que sempre alguna virtut d'ell aparegui a l'exterior i que visqui així encaminat sempre a l'obra sagrada. I així, que la sagrada mà d'un pontífex brilli sempre, ara per la paraula de la doctrina, ara per l'exemple de vida, ara per una profunda humilitat, ara per una gran paciència, ara per una extensa pietat, ara per una magna prudència, ara per una fortalesa viva, ara per una justícia sincera, ara per una forta fe, ara per una àmplia esperança, ara per una caritat fervent, per a que sigui el bisbe un vas sòlid adornat amb tot de pedres precioses". Segueix: "Oh què gran serà la glòria per a un pontífex ple de bones accions, quan Jesús Suprem li dirà al judici davant dels àngels de Déu: 'Molt bé, servent bo i fidel!, perquè has estat fidel en poc i jo et posaré sobre molt; entra al goig del teu Senyor⁸⁹. 'En veritat us dic que el col·locarà sobre tots els seus béns⁹⁰'. Segueix: "En canvi, una confusió difícil d'imaginar està preparada per tot mandrós, en especial pel prelat, qui ha estat cridat a tan grans coses". Sobre aquest, ha dit el Senyor a *Mateu XXII*: "Però el servidor inútil, llenceu-lo a les tenebres de fora" ja que, ¿per què no ha de deixar ni treballar la terra⁹¹?, atès que no és digne de viure aquí i retenir la dignitat deguda a un altre, ja que no s'aplica aquí a cap fruit d'una bona obra, ni treballa per obtenir la recompensa de les bones obres. I així queda explicada la segona ensenyança.

Que el bisbe sigui distingit pel silenci. c. CXXXV.

La tercera ensenyança de la mateixa regla és que el prelat sigui "distingit pel silenci", ja que, com diu l'Apòstol, és l'instrument més eficaç de la prudència de l'home callar intel·ligentment, on convé i quan convé. Ja que el

⁸⁹ Mt 25:23

⁹⁰ Mt 24:47

⁹¹ Lc 13:7

qui abunda en paraules, en especial inútils, sovint cau en la mentida i en altres tipus de pecats de la llengua. En canvi, la paraula d'un prelat sempre ha de ser edificant, útil i intel·ligent. Per això diu Crist: "Per les paraules de la teva boca seràs justificat⁹² o condemnat". Aquí, una glossa d'Ambròs diu: "El senyal més evident de la bondat o la malícia de l'home és una paraula de la seva boca. Els qui parlen sempre amb ira perquè són fatus, els qui ho fan amb jactància, perquè són superbiosos, els qui ho fan obscenament, perquè són impurs, els qui ho fan amb retrets, perquè són racuniosos". A cadascun d'ells se'ls pot dir allò que a Pere: "Tu ets d'ells, perquè el teu mateix parlar et traeix", *Mateu XXVI*. Així doncs el prelat, que estigui recollit en silenci. Diu aquí l'esmentat Llorenç així: "El silenci en un prelat s'ha de mostrar especialment al cor, perquè en la seva presència tots han de témer parlar allà on Déu és ofès amb la conversa i el prelat i la resta es difamen. Doncs, si parles en el moment de la lloança divina, jo et demano, ¿de quina manera recites l'ofici diví? I si el recites, ¿per què deshonres allà Déu i desedifiques el proïsme? També els prelats han de mostrar silenci en moments de torbació i d'ira, per no abocar-se a una mala i escandalosa paraula. A taula, també han de mantenir sempre el silenci mitjançant la lectura feta, allà mateix, de la paraula divina, ja que en aquest moment és costum entre els polítics no parlar mentre es pren el menjar i en això es comprova si qualsevol és moderat. No es creu fàcilment quan una paraula inconvenient irrumpeix procedent d'una boca desenfrenada, especialment si és després de la refecció del cos que una llengua relaxada trenca a parlar. Per això, que el prelat sigui distingit pel silenci i que en ell sempre sobresurti el silenci, excepte quan sigui necessària la seva paraula. I queda explicada la segona⁹³ ensenyança de Gregori.

Que el bisbe sigui útil en la paraula. c. CXXXVI.

La quarta ensenyança de Gregori és "útil en la paraula", d'on, com diu allà mateix el propi Llorenç: "De la boca del prelat no ha de procedir sino una paraula pensada i prudent, de manera que tothom que vingui de la seva presència es retiri edificat". "És molt vergonyós -diu- que un bisbe expliqui faules, bromes, acudits, o que en senti o permeti que es diguin davant d'ell". "Grans fruits -diu- pot dispensar-li a Déu la llengua de l'home, per això

⁹² En el sentit en què parla el Ps 50 (51):6 quan diu: *ut iustificeris in sermonibus tuis*, és a dir, mostrar-te just en les teves paraules.

⁹³ Es tracta, en realitat, de la tercera.

deixar-los de banda o inclinar-se als inútils, en especial en un prelat, és molt pecaminós". "Pot", diu, "un bisbe savi parlar sobre una matèria proposada aprovant-la, detestant-la, aconsellant, exhortant, dirigint sempre el seu ànim cap al bé", i això per Déu, segons allò de l'Apòstol: "Tot allò que feu, feu-ho per glòria de Déu". Segueix allà mateix: "Grans, diu el Pare, són els fruits de la bona llengua", als que exhorta l'Apòstol quan diu a *Timoteu*: "Reprèn, amenaça, exhorta", encara que n'hi hagi molts altres, és a dir, pregar, ensenyar, informar, lloar Déu i confessar els pecats, però com tracta Gregori a la segona part del seu *Pastorale*, capítol XV: "Hi ha molts predicadors miserables i prelats, que escollint més plaure als homes que a Déu, no volen reprendre ningú per les seves malifetes. Aquests, davant Déu, són no prelats, ni pares, ni pastors fidels al seu Déu, sino que són mercenaris, perquè han col·locat el favor dels homes com a recompensa. Per això, quan ve el llop, és a dir, el diable o el seu vicari per matar les ovelles, ells no se'n preocupen d'oposar-li resistència, sino que s'esforcen per amagar-se sota un terrible silenci". Són aquests sobre els qui diu *Isaïes*, al capítol XLVI, que són com gossos muts que no poden lladrar. On una glossa afegeix: "Per això la recompensa i les retribucions que reben per la custòdia del ramat, les prenen per a càrrega i augment de la seva condemna". Està escrit al *Salm*: "Ha dissipat Déu els seus ossos". Els qui plauen als homes, se'ls ha confós, és a dir, se'ls confondrà al judici de Déu. Perquè d'ells s'ha dit: "Tot aquell que em negui davant dels homes, el negaré també jo davant dels àngels de Déu⁹⁴". Sobre ells també es parla al mateix *Salm*: "Perquè Déu els ha menyspreat com a la pols que s'emporta el vent de la faç de la terra".

Sobre això, Bernat, en un sermó diu: "A penes troba Déu un seu fidel servidor i que desitgi més complaure'l Ell que l'home". Encara que, tanmateix, digui l'Apòstol: "Si plagués als homes, no seria servidor de Crist". Així doncs, els amants d'aquest món, no tenen una paraula per zel de Déu, sino que per afavorir un amic carnal o per perseguir un enemic seu, multipliquen paraules i obres sense fi. Oh infeliços, que heu de ser confosos al judici de Déu per tan gran crim! I ¿què els haurà aprofitat l'amistat carnal dels homes o el seu favor quan se'ls porti a mans de l'espasa i al ventre de l'infern, on formaran perpètuament part de les guineus?

Igualment Crisòstom *Super Matheum*: "Un pastor fidel a Déu, quan haurà vist el perill de pecar davant la vista o el pecador que és arrossegat al

---

⁹⁴ Mt 10: 33

pecat, amb un total temor servil per la glòria de Déu, immediatament ha de resistir amb vehemència de paraula, de cor i d'obra, i lluitar amb valentia per la salvació de ànimes", i que recordi el que està escrit a *Mateu V*: "Feliços els qui pateixen la persecució per causa de la justícia, perquè d'ells és el Regne del cel". I en un altre lloc es diu: "Lluitar amb totes les forces per la justícia i Déu lluitarà per tu contra els teus enemics". On una glossa d'Agustí: "No hi ha justícia més gran que lluitar amb totes les forces per honor de Déu i per la salvació del proïsme". I allà mateix es diu: "No cerquis d'esdevenir jutge si no ets prou fort per a abatre la injustícia". On Fulgenci: "Per això un poruc remís o que desitgi complaure no mereix de tenir el judici ni el govern de les ànimes". I també Cesari: "I no esperis confiadament en Déu tu que dubtes o tems d'escometre per Ell coses difícils". Malgrat que digui el profeta: "Actueu amb valor i que el vostre cor es conforti, tots vosaltres que espereu en el Senyor", doncs el qui té vertaderament esperança en Déu, li ofereix les seves obres per les quals mereix que se l'ajudi quan clama, ja que està escrit: "Espera en el Senyor i fes el bé", ja que si has fet el bé podràs esperar confiadament.

Sobre això, diu el Mestre de les Sentències al III, en les matèries *De spe*: "Perquè l'esperança sense mèrits no és esperança, sino que més aviat se li pot dir pressumpció. Així doncs, que tot governant ofereixi contínuament a Déu fervorosament el seu treball i també una paraula útil, de manera que se senti ajudat i escoltat per Déu i així faci la Seva voluntat en totes les coses". Sobre això, Ambrós: "Massa vergonyós és que a la boca d'un cristià es trobi una paraula inútil o nociva, quan Déu Omnipotent ens n'ha ensenyades de tant grans i ens les ha donades per parlar amb utilitat". Amb tot això queda patent la quarta ensenyança de Gregori, que és "útil en la paraula".

Que el bisbe sigui compassiu amb els seus semblants.
c. CXXXVII.

La cinquena ensenyança del mateix Gregori és "proper a tots i cada ú per la compassió". D'on Hilari Pictanensis, sobre allò de *Joan X*: "Jo sóc el bon pastor", diu així: "La bondat del pastor exigeix això, que es compadeixi de les ovelles i se n'ocupi cordialment, quasi com un pare, a fi que puguin dir les seves ovelles allò de l'Apòstol: 'No tenim un pastor, que no pugui compadir-se de nosaltres, sinó temptat per totes les coses'". D'on, diu aquest, "un pastor prudent, a través de les seves febleses i passions i misèries ha de conèixer els defalliments dels altres i les temptacions, així com compadir-se d'ells, i així

també compadir-se de les ovelles. Per això, el Senyor, com a exemple pels prelats va deixar que caigués Pere, el pastor, de manera que estimulat amb l'exemple de la seva caiguda sapigués, ell mateix, tenir dolça misericòrdia amb els altres quan caiguessin". Segueix allà mateix: "Aquesta compassió, però, ha de partir de l'amor a Déu", puix que tant com aquest estima Déu, serà condescendent amb la misèria de les seves ovelles. Això bé ho va indicar el Senyor quan va voler encomanar a Pere, pastor de l'església, les seves ovelles; li ho va anunciar, dient-li tres vegades: "Simon Pere, ¿m'estimes més que a aquests?". Segueix: "Pastura les meves ovelles", com si digués, si vols pasturar diligentment les meves ovelles cal que primer m'estimis a mi, de manera que, recobert pel meu amor alimentis més perfectament les ovelles que t'han estat encomanades i els administris la pastura de la misericòrdia amb més abundància.

Diu Beda: "Els pastors de l'església, que considerin Jesus el Pastor Suprem i que observin amb quanta condescendència s'ha inclinat a tothom. Mai no va rebutjar qui se li va acostar amb fe: ni la cananea, ni la pecadora, ni Mateu, el recaptador d'impostos, ni Zaqueu, el publicà, ni el deixeble quan el va negar, ni el lladre a la creu; es va fer tot a tots⁹⁵, Qui havia vingut per salvar tothom, deixant l'exemple als prelats, de manera que, per misericòrdia, siguin pròdigs amb tothom, estimin tothom, ajudin a tothom i no excloguin mai ningú del si de la seva paternitat, ni permetin que ningú desesperi mai, perquè han estat instituïts pel Senyor com a pares i pastors per a tothom". Això diu. Amb tot això queda explicada la cinquena ensenyança de la regla de Gregori donada als bisbes, que és "proper a tots i cada ú per la compassió".

**Que el bisbe sigui contemplatiu per damunt dels altres.
c. CXXXVIII.**

La sisena ensenyança de Gregori donada als bisbes on més amunt és que estigui "abstret, per damunt dels altres, en la contemplació". El motiu el dona l'esmentat Llorenç allà mateix, ja que com el bisbe és pel poble de Crist com una font que emana per a tots els súbdits, a la seva manera, aigües de salut i necessàries per aquesta vida, per això, per tal que aquesta fons no s'eixugui, convé que tingui les venes fondes, lligades a un mar suprem, això és, a Déu, de

⁹⁵ Seguint a Sant Pau, 1C9:22 quan diu: "*omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos.*", és a dir, "m'he fet tot a tots per salvar-ne alguns de tota manera".

Qui rebí una total aflluència de gràcies, que s'ha de produir, especialment, mitjançant el do de la contemplació que aixeca la ment de qui contempla al més alt i la conecta a l'esmentat gran mar, d'on, com diu l'abat Daniel: "A ningú li és tan necessària la contemplació celestial com a qui presideix, qui, en el seu govern, ha d'estar informat del necessari i ser ajudat per un pa quasi diari per tal de no defallir ni equivocar-se".

En efecte, l'art de les arts, segons Gregori, és el govern de les ànimes, el qual, per força, té necessitat de la llum celestial per a procedir i actuar correctament. "Oh -diu- amb quanta confusió serà abismat en el dia del judici qui presideix i mai no ha ascendit a l'estatge de la contemplació celestial, ni té especial notícia ni l'amistat d'Aquell que el va elegir perquè presidís!" Sobre això, aquest afegeix que li diu a aquell el Jutge Suprem: "Respon, si pots, ximple i ignorant" I també: "És que no saps que no pots fer res sense mi? Per què, doncs, en tan gran magisteri, no recorries a mi que dono el coneixement plenament als qui me'l demanen de cor, i no els escridasso, és més, els hi imbueixo amb abundància en el lloc amagat de la contemplació a qui me'l demana amb devoció? Així doncs, per què no t'adreçaves a mi? Per què no me'l demanaves? En veritat, perquè has estat del món i has viscut mundanament i en el mortal coneixement de la carn t'has regit ximplèment tu mateix i el meu poble, cosa que, a l'instant, també anirà a parar totalment sobre el teu miserable cap". Això diu. Segueix més avall: "Oh, si coneguessis a quines penes exposa l'Omnipotent els propis governants que condemna! ¿És que no has llegit allò de la *Saviessa VI*, de que els poderosos seran sotmesos a un examen rigorós i els forts seran examinats fortament?". I allà afegeix que se li concedeix la misericòrdia a un de petit perquè el petit no està tan implicat en mals tan grans, i sovint té un coneixement més gran de Déu i més treballa per Ell; per això es mereix d'obtenir-lo i trobar la misericòrdia de Déu.

De quina manera s'ha de fer la contemplació. c. CXXXIX.

Per això el sant abat Efreem en un llibret seu que s'anomena *Contemplationis* exposa sobre aquesta matèria les següents doctrines:

La primera és que els eclesiàstics, especialment els prelats, s'han de adreçar moltíssim a la contemplació, ja que necessiten d'una poderosa llum que els guii i d'un amor o gràcia que els inflami.

La segona és que el do de la contemplació requereix un cor pur i net de tot pecat i propòsit de pecar, perquè diu la *Saviessa* al primer capítol: "En una

ànima arterosa no hi entrarà la saviesa, ni habitarà en un cos fet esclau pel pecat". Per això tot home que es disposa a la contemplació ha de fer abans una confessió general amb una contricció intensa de tota ofensa al Creador. Aquesta contricció provoca, en efecte, una exaltació altíssima al més elevat, especialment si és eficaç, freqüent i decidida. També requereix molt aquesta puresa la netedat de la carn, una íntegra i bona ordenació de vida, en particular en el menjar i el beure i en el silenci. Mai els goliards i els qui cerquen menges delicades o vins o vestits refinats o delits de la carn són adequats per tal exaltació de la ment, perquè són abominats per Déu.

La tercera és que per a això es requereix humilitat de cor. I sobre els humils es parla a *Mateu XI*: "Perquè heu amagat aquestes coses als savis i entesos i les heu revelades als senzills", és a dir, als humils. Per això refereix l'abat Zacaries que abans els sants bisbes que provenien de l'erm mai no canviaven, pel grau episcopal, l'austeritat de la vida que portaven al desert, la qual cosa llegim en particular sobre Celestí, el Papa, en aquests temps.

La quarta doctrina és que aquest, en tant que pugui, s'allunyi dels negocis mundans que no li convenen, perquè tals negocis allunyen molt l'ànima dels secrets del cel. Per aquest motiu diu l'Apòstol, en l'*Epístola a Timoteu II*, que ningú que estigui al servei de Déu s'embolica en els negocis de la vida. Així doncs, encara que convingui que, de tant en tant, s'interessi per negocis pietosos i que tinguin a veure amb la salvació de les consciències del seu poble i amb el govern de la seva església, tanmateix ha de defugir els altres que no li convenen quasi com la mort. Per això li diu Jetró a Moisès, que s'interessava a negocis mundans, com es conté a l'*Èxode XVIII*: "La tasca és massa pesada per a tu. Escull d'entre tot el poble homes hàbils, temorosos de Déu", etcètera; i aquests "que tothora administrin justícia al poble". "En canvi, tu, dedica't a les coses que tenen relació amb Déu". Aquesta sagrada ensenyança fa directament referència als prelats de l'església de Crist, que han de dedicar-se a aquelles coses que tenen relació amb Déu, com ara que facin l'ofici i el culte de Déu sense cap defecte i preservin tothom, tot quant estigui a la seva mà, de qualsevol mal exemple; que als pobres de Crist se'ls dispensin les coses necessàries per viure; que ell mateix en persona sigui, a dintre, recte i just, devot i exemplar, i que, a fora, tingui servidors seus, homes de bona vida i bona fama, justos i temorosos de Déu, en els quals no hi hagi avarícia. Per això els ha de pagar generosament per les seves feines, perquè siguin també homes conscients i disposats, no fluxos, ni delicats, ni lents, sino que resolguin les causes del poble com cal, quan, especialment, el bisbe ha de vigilar que siguin

foragitats de casa seva la simonia, la corrupció i l'acceptació de regals com un dimoni pestilent, i veure aquí individualment quines coses es fan i es diuen per part dels seus servidors i dels jutges, i també que la seva família no sigui alcavota ni dissoluta, sino correcta, devota i exemplar.

La cinquena doctrina seva va ser que el bisbe que vulgui dedicar-se a la contemplació, que cerqui per a si un lloc amagat i temps de silenci, especialment de matinada, segons que diu *Job VIII*: "Si surtissis de matinada i acudissis suplicant a l'Omnipotent, si de cas fossis pur i recte, ara i tot et salvaguardaria i restauraria la teva mansió justa: la teva condició antiga et semblarà no res, vista la prosperitat que t'espera". Diu també aquest que el retir aporta moltíssim a la contemplació, segons la doctrina de Crist que es troba a *Mateu V*: " En canvi, tu, quan preguis, entra a la teva cambra, tanca la porta i prega el teu Pare qui, quan veurà això, t'ho recompensarà". Posa també aquest sant abat que un bisbe no ha de tenir prou amb ser ell mateix contemplatiu, és més, ha d'induir les seves ovelles a això amb totes les seves forces, tant en l'estat seglar, si veu algú disposat, com també especialment en l'estat clerical, ja que aquests són, pel seu ofici, molt més propers a Déu, encara que Déu Omnipotent, per a confusió dels eclesiàstics, elevi en la contemplació alguns seglars per sobre d'alguns homes d'església. Amb això es mostra la sisena ensenyança de Gregori, "que el bisbe, abans de res, ha d'estar abstret en la contemplació".

Que el bisbe sigui pels homes de bé com un company. c. CXL.

La setena ensenyança de Gregori és que el bisbe ha de ser company amb els qui actuen bé per humilitat. Cassiodor: "El domini ha estat inventat per causa dels dolents, perquè el Creador Omnipotent ha fet els homes iguals per natura". Així doncs, per això no apareix el pecat, sino que si els que ens envolten són homes de virtut, allà no ha d'aparèixer el domini, sino una comunitat social, i social en el menjar i en el beure i en el vestit i en la convivència. En canvi, neix el vici allà on la potestat de corregir es mostra escassament, i si és suficient suau, no convé que s'apliqui rígidament a no ser que ho requereixi la gravetat del crim. La humilitat de qui presideix, però, mena els bons a imitar-lo i els convida a honorar-lo, així com pel contrari, entre els ximpls la humilitat dels més importants els provoca a menysprear-los perquè en ells regna la estultícia que no els permet de veure de quin gran respecte és la humilitat en sí mateixa i quant es enaltida per Déu

quan es troba entre grans homes. Per això està escrit: "Quant més gran ets, humilia't tu mateix i així obtens la gràcia del poble i de Déu". Sobre això, Gregori: "Res no atreu Déu Omnipotent com la humilitat dels més grans". Així doncs, que el bisbe visqui amicalment entre homes de bé; tanmateix, entre els dolents i incorregibles, que mostri el rigor de la seva justícia.

Que el bisbe sigui sever amb els criminals. c. CXLI.

La vuitena ensenyança del mateix Gregori allà és que contra els vicis dels delinqüents sigui sever per zel de la justícia, de manera que no dissimuli cap greu pecat, ni gosi defensar-ne cap, ni temi castigar-ne cap, ni els tapi amb el pretext del bé. I així, com va posar el Compostel·là a la seva *Summa*: "Sovint la curia seglar s'aixeca contra l'eclesiàstica quan veu que els prelats protegeixen els criminals i per això també alliberen molt sovint reus de mort i els defensen, i així desapareix la justícia, s'afavoreix el crim i es confonen les situacions, és més, en aquesta ocasió també l'estat soporta grans escàndols, doncs no pot donar-se sense escàndol que els criminals visquin impunement perquè contorben la pau i ofenen els bons i afavoreixen els dolents i estenen els mals". Així doncs, amb raó va prescriure el Senyor a l'*Èxode XXII*: "No deixis viure els malfactors". I així, tanmateix, que, com diu Innocenci, en els càstigs barregi a la vegada la justícia amb la misericòrdia i al revés. Els pecats, especialment els que són de pes, mai no els ha de deixar qui presideix sense càstig ni ha d'esperar per castigar-los al Jutge Suprem, que mostrarà un rigor terrible després d'aquesta vida, segons que es diu a l'*Epístola als Hebreus X*: "És una cosa espantosa de caure en les mans de Déu vivent!". Sobre això, Teòfil: "Si sabessin els homes amb quanta intensitat i rigor castiga Déu en el temps que vindrà els mals que ells eviten castigar, ningú rebutjaria de suportar aquí qualsevol penitència, ja que fins a quin punt les altres penes són, en quantitat, gravetat i durada, pràcticament inenarrables i incomparables amb les penes d'aquesta vida present!

Així, qui governa amb prudència, que apliqui el càstig a un crim, perquè el crim no romanguí impunit per a condemna seva i de l'estat, i hi hagi també misericòrdia de la pena aplicada. I així podria cantar amb el psalmista: "Misericòrdia i judici et cantaré, Senyor". Això ho considerem ratificat pel noble exemple del samarità, qui per la cura d'un ferit va vessar al mateix temps oli i vi, on l'oli designa la misericòrdia i el vi, que mossega i cou, mostra el complement de la justícia, com es conté a *Lluc X*. Per altra banda, la

quantitat de cada un dels dos la fan evident les circumstàncies, que ensenyen un jutge a considerar el pecat prudentment, és a dir, de manera que tingui en consideració la persona, el lloc i el moment, el dany, la durada i la forma i així la resta de circumstàncies requerides.

Basili: "Molts infeliços, és a dir, defensors del pecat, no sospesen les culpes, sino que discuteixen les penes com a ximpls, perquè els horroritza la justícia i cerquen un jutge remís, negligent i feble, que jutgi no segons les lleis de Déu i dels savis, sino segons els seus desitjos. Aquests, així, seran condemnats, és més, seran flagel.lats com necis que provoquen un incendi a la casa de Déu. Tals no seran cridats al judici del seu crim, sino refusats com a torbadors de la pau i pervertidors de l'estat". Això diu.

Que el bisbe estigui vigilant per dintre i per fora. c. CXLII.

La novena ensenyança de Gregori és que sigui un rector que no disminueixi la preocupació de les coses de dintre per l'ocupació de les externes, i que no abandoni la vigilància de les coses de fora per interès en les de dintre. En l'exposició d'aquesta ensenyança coincideixen l'esmentat Llorenç i també Clímac i Balbí, dient resumidament el que Gregori entén per això, que la prudència d'un prelat ha de ser tan gran que no deixi de fer, per la contemplació, les coses de fora, a les que es troba obligat per ofici, ni per les de fora esmentades deixi, igualment, al moment, la contemplació, segons que diu la paraula de Crist: "Calia fer això, sense deixar allò altre⁹⁶". I així també feia el propi Redemptor, sobre el que llegim que de nit pregava i predicava de dia. També els bons àngels contemplen la majestat de Déu i amb això també es preocupen contínuament de la nostra custòdia. Igualment els gloriosos pontífexs mentre governaven de manera òptima i paternal, tanmateix es preocupaven juntament amb això de la contemplació de la Sagrada Escripura i dels oracles del cel. I així llegim expressament dels benaurats Gregori, Agustí, Ambrós, Lleó, Dionís i de molts altres sants varons que, malgrat que governaven molt prestament el poble de Déu, no obstant, amb tot això, van produir molt llibres i volums que van obtenir per mitjà de la contemplació de les coses de cel.

Així doncs, un pontífex que vol disposar-se per a tal tipus de vida, convé que, en primer lloc, recorri a la gràcia de Déu, que al mateix temps il.lumina

---

⁹⁶ Mt 23:23

l'ànima i fa fort l'home pel treball. També això va voler aconsellar l'Apòstol quan deia: "He treballat per sobre de totes les altres coses, no jo sol, sino amb la gràcia de Déu amb mi". I en altre lloc: " De totes les coses sóc capaç en Ell, que m'encoratja". Glossa: "I això per la seva gràcia, que encoratja l'home per suportar totes les dificultats", en especial quan se li afegeix l'oració i la contemplació, que, segon l'Apòstol, s'anomena aliment sòlid.

Per abastar aquesta mateixa vida, ajuda molt una manera prudent de viure, que no permet l'home de perdre el temps, sino que li fa sempre ocupar-lo útilment. Preguntat l'abat Moisès de quina manera ha d'emprar el seu temps un prelat, va respondre que l'ordre d'un home d'església, si és de la seva competència, ha de començar per Completes, és a dir, de manera que, si ha de sopar, sopi lleuger, especialment si ha menjat bé, per tal de estar més disposat a l'oració i a l'estudi i a la missa del matí, si ha de celebrar. Aleshores, el prelat, en particular, i també tot eclesiàstic amb consciència de si mateix, ha de pregar retirat i, de tant en tant, de genolls, per donar gràcies a Déu del dia que acaba, perquè ha mantingut el seu silenci sense pecar i tanmateix no ha cessat d'actuar bé per a si mateix malgrat haver estat ofès. També ha de pregar pel total de morts i vius i per ell, per passar la nit que s'apropa sense ofensa a Déu. Aconsellava igualment aquest dit Pare que al sopar i després, tingués precaució el prelat de massa beguda o conversa, ja que aquestes dues indisposen molt per pregar i fins i tot per estudiar. Després de l'oració, que dormi el suficient i, després de dormir, que digui Matines, després que pregui, perquè aquell moment fosc i quiet és summament adequat per a la contemplació, com ja ha estat dit més amunt. Al matí, que resi Prima i es prepari per a la missa confessat i, de vegades, pregant tal com ha estat ordenat pels Sants Pares. Si no vol celebrar, que vagi al cor i sigui allà fins a la fi de l'ofici, mantenint en silenci a la resta, però parlant sempre amb Déu amb la pregària, i no permeti que, a la seva presència, ningú parli al cor ni surti d'ell sense permís, un permís que es concedeixi amb dificultat, i també que, en la seva presència, els que arribin tard al cor, siguin castigats. Inmediatament després de l'ofici, que vagi al seu oratori o estudi si no ha de donar audiència als que la demanin. Després d'això, que vagi a la seva hora a menjar, on sempre hi hagi lectura i moderació de menjars i de vi, ja que els eclesiàstics mengen els pecats del poble i sempre han de témer una abundància excessiva, perquè només els ha estat permès de prendre'n amb moderació. A continuació, feta la benedicció tant al començament del menjar com al final, que el prelat vagi a pregar pels morts o a discutir o parlar sobre alguna

espiritual matèria moral o que toqui en particular l'assumpte de la festivitat del dia o algun cas que hagi de ser discutit perquè li urgeix la consciència, i amb aquells que són allà. Després d'això, que vagi el prelat a dormir o a descansar o a estudiar o a qualsevulla altra honesta ocupació fins Vespres. Després d'això, que vagi a Vespres o les resi amb devoció i sol al seu estatge, i que ningú gosi torbar-lo ni parlar-li i que ell mateix tampoc no parli a un altre durant aquell temps dedicat a Déu. Després d'això, que vagi a sopar o a visitar hospitals i malalts, i al tornar d'aquests, que sopi o faci un àpat, si ha fet dejuni. I finalment, que es retiri a la seva cambra o oratori fins a Matines. Pot també lícitament, a hora convenient, tenir amb ell o cridar algun servidor de confiança, que el serveixi en les coses necessàries, sense massa conversa, mentre es posa a dormir. Observa que tot el precedent pot resumir-se en la disposició pontifical ordenada pel Senyor per al Sum Pontífex segons la Llei, sobre el que es parla a l'Èxode XXVIII, però com que l'exposició de l'esmentada disposició donada pels sagrats doctors és llarga i sense ella li basten al prelat les coses dites i les encara per dir, he omès així tal explicació per evitar d'estendre'm. I amb el ja esmentat està exposada la tercera regla donada pel benaurat Papa Gregori per a la direcció dels prelats de l'església de Crist. I amb això s'acaba la segona part principal d'aquest llibre de la present Pastoral.